

**LİSE ÖĞRETMENLERİNİN BİÇİMLENDİRİCİ
DEĞERLENDİRME UYGULAMALARININ
İNCELENMESİ**

Gülşah GÜRBULAK TÖREMİŞ

Yüksek Lisans Tezi

Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı

2025

(Her hakkı saklıdır.)

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM BİLİM DALI

**LİSE ÖĞRETMENLERİNİN BİÇİMLENDİRİCİ DEĞERLENDİRME
UYGULAMALARININ İNCELENMESİ**

(Investigation of High School Teachers' Formative Assessment Practices)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Gülşah GÜRBULAK TÖREMİŞ

Danışman: Doç. Dr. Ceyhun OZAN

Erzurum
Ocak, 2025

KABUL VE ONAY TUTANAĞI

Gülşah GÜRBULAK TÖREMİŞ tarafından hazırlanan “**Lise Öğretmenlerinin Biçimlendirici Değerlendirme Uygulamalarının İncelenmesi**” başlıklı çalışması 31/01/2025 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı’nda yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı: Doç. Dr. Murat KORUCUK

Kafkas Üniversitesi

Aslı ıslak imzalıdır

Danışman: Doç. Dr. Ceyhun OZAN

Atatürk Üniversitesi

Aslı ıslak imzalıdır

Jüri Üyesi: Dr. Öğr. Üyesi Duygu İLERİTÜRK

Atatürk Üniversitesi

Aslı ıslak imzalıdır

Bu tezin Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği’nin ilgili maddelerinde belirtilen şartları yerine getirdiğini onaylarım.

Prof. Dr. Refik DİLBER

Enstitü Müdürü

Aslı ıslak imzalıdır

ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “**Lise Öğretmenlerinin Biçimlendirici Değerlendirme Uygulamalarının İncelenmesi**” başlıklı çalışmanın tarafımdan bilimsel etik ilkelere uyularak yazıldığını ve yararlandığım eserleri kaynakçada gösterdiğimi beyan ederim.

31/ 01/ 2025

Aslı ıslak imzalıdır

Gülşah GÜRBULAK TÖREMİŞ

☐ Tezle ilgili patent başvurusu yapılması / patent alma sürecinin devam etmesi sebebiyle Enstitü Yönetim Kurulunun/....../.... tarih ve sayılı kararı ile teze erişim 2 (iki) yıl süreyle engellenmiştir.

☐ Enstitü Yönetim Kurulunun/....../.... tarih ve sayılı kararı ile teze erişim 6 (altı) ay süreyle engellenmiştir.

TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın hazırlanmasında ve tamamlanmasında destek olan herkese teşekkür ederim. Çalışma sürecinde gerek fikirleriyle gerekse sağladığı imkanlarla katkıda bulunan eşim Hakan TÖREMİŞ'e ayrıca teşekkür etmek isterim. Bu süreçte gösterdiği sabır ve sağladığı desteğin, çalışmanın ilerlemesine önemli ölçüde katkı sağladığını belirtmek isterim.

Çalışmam süresince bana rehberlik eden, değerli bilgi ve tecrübeleriyle süreci daha verimli hâle getiren danışmanım Sayın Doç. Dr. Ceyhun OZAN'a en içten teşekkürlerimi sunarım. Çalışmamı değerlendiren ve kıymetli görüşleriyle katkıda bulunan jüri üyeleri Sayın Dr. Öğr. Üyesi Duygu İLERİTÜRK ve Sayın Doç. Dr. Murat KORUCUK'a teşekkür ederim. Bu çalışmanın hazırlanmasında emeği geçen herkese teşekkür eder, çalışmanın verimli sonuçlar doğurmasını temenni ederim.

Gülşah GÜRBULAK TÖREMİŞ

ÖZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

LİSE ÖĞRETMENLERİNİN BİÇİMLENDİRİCİ DEĞERLENDİRME UYGULAMALARININ İNCELENMESİ

Gülşah GÜRBULAK TÖREMİŞ

Ocak 2025, 96 sayfa

Amaç: Bu araştırmanın amacı lise öğretmenlerinin biçimlendirici değerlendirme uygulamalarını incelemektir.

Yöntem: Bu araştırma bir durum çalışmasıdır. Lise öğretmenlerinin biçimlendirici değerlendirme uygulamalarını nasıl kullandıkları inceleneceği için nitel araştırma desenlerinden durum çalışması tercih edilmiştir. Araştırmanın katılımcılarını, Ardahan ili, merkez ilçesinde MEB’e bağlı ortaöğretim düzeyindeki okullarda görevli farklı branşlardan 15 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak; gözlem ve görüşme formları kullanılmıştır. Verilerin analizinde, betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır.

Bulgular: Lise öğretmenlerinin çoğunun biçimlendirici değerlendirme uygulamalarından olan soru sorma, geri bildirim verme ve düzey belirleyici testler uygulama gibi uygulamaları derslerinde uyguladıkları görülmüş fakat öz/akran değerlendirmesini neredeyse hiç kullanmadıkları elde edilen bulgular arasındadır. Lise öğretmenlerinin yine bu uygulamaları derslerinde sürekli uyguladıkları fakat bu uygulamaların biçimlendirici değerlendirme uygulaması olduğundan haberdar olmadıkları görülmüştür. Lise öğretmenlerinin biçimlendirici değerlendirme uygulamalarını uygularken zorlanmalarına neden olan etkenlerin başında da zamanın yeterli olmaması, sınıfların kalabalık olması ve öğrencilerin bilişsel düzeylerinin etkili olduğu görülmüştür.

Sonuçlar: Araştırmanın sonucuna bakıldığında lise öğretmenlerinin biçimlendirici değerlendirme uygulamalarını derslerde uygularken soru sorma, geri bildirim verme ve düzey belirleyici sınavlar uygulama gibi biçimlendirici değerlendirme uygulamalarını derslerinde sistematik ve planlı bir şekilde olmasa da kullandıkları görülmüştür. Ayrıca öğretmenlerin öz/akran değerlendirmesini derslerinde uygulamadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin biçimlendirici değerlendirme uygulamalarını uygularken sınıfların kalabalık olması, ders süresinin yeterli olmaması ve öğrencilerin bilişsel düzeylerinin farklı olmasının biçimlendirici değerlendirme uygulamalarını uygularken zorlanmalarına neden olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: biçimlendirici değerlendirme, lise öğretmenleri, soru sorma, geri bildirim, öz değerlendirme, akran değerlendirme

ABSTRACT

MASTER'S THESIS

INVESTIGATION OF HIGH SCHOOL TEACHERS' FORMATIVE EVALUATION PRACTICES

Gülşah GÜRBULAK TÖREMİŞ

January 2025, 96 Pages

Purpose: The purpose of this research is to examine the formative assessment practices of high school teachers.

Method: This research is a case study. A case study was chosen from the qualitative research designs to examine how high school teachers use formative assessment practices. The participants of the study consist of 15 teachers from different branches working in secondary schools affiliated with the Ministry of National Education in the central district of Ardahan province. Observation and interview forms were used as data collection tools in the research. Descriptive analysis method was used in the analysis of data.

Findings: It was observed that most of the high school teachers applied formative assessment practices such as asking questions, giving feedback and applying summative tests in their classes, but they almost never used self/peer assessment. It was observed that high school teachers constantly applied these practices in their classes, but they were not aware that these practices were formative assessment practices. It has been observed that the main factors that cause high school teachers to have difficulty in implementing formative assessment practices are insufficient time, crowded classes, and students' cognitive levels.

Conclusions: When the results of the research are examined, it is seen that high school teachers use formative assessment practices such as asking questions, giving feedback and applying summative exams in their lessons, although not in a systematic and planned way. It was also concluded that teachers did not apply self/peer assessment in their classes. It has been concluded that teachers have difficulties in implementing formative assessment practices due to crowded classes, insufficient lesson time, and different cognitive levels of students.

Keywords: formative assessment, high school teachers, questioning, feedback, self-assessment, peer assessment

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY TUTANAĞI.....	i
ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI.....	ii
TEŞEKKÜR	iii
ÖZ.....	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLolar DİZİNİ.....	viii
BİRİNCİ BÖLÜM.....	1
Giriş	1
Araştırmanın Amacı	2
Araştırmanın Önemi ve Gerekçesi	3
Kuramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar	6
Biçimlendirici Değerlendirme.....	6
Biçimlendirici Değerlendirmenin Önemi.....	8
Öğretmenlerin Biçimlendirici Değerlendirme Uygulamalarını Kullanması.....	9
Biçimlendirici Değerlendirmenin Öğeleri.....	10
Soru Sorma.....	11
Geri Bildirim	13
Akran ve Öz Değerlendirme.....	16
Düzey Belirleyici Sınavların Biçimlendirici Kullanımı	19
Biçimlendirici Değerlendirme ve Öğretmen Rollerini	22
Biçimlendirici Değerlendirme Uygulamalarını Uygularken Karşılaşılan Zorluklar	24
İKİNCİ BÖLÜM	45
Yöntem	45
Araştırmanın Yöntemi.....	45
Çalışma Grubu	45
Veri Toplama Araçları	46
Süreç.....	47
Verilerin Analizi	48
Geçerlik ve Güvenirlik.....	49

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	51
Bulgular	51
Öğretmenlerin Öğrencileri Hedeften Haberdar Etme Uygulamaları Nasıldır?.....	51
Öğretmenler Öz ve Akran Değerlendirmeyi Kullanıyor Mu? Kullandıkları Durumlarda, Bu Süreç Nasıl Planlanıyor ve Uygulanıyor?	52
Öğretmenler Biçimlendirici Değerlendirme Sürecinde Soru Sorma Tekniklerini Nasıl Kullanıyor?	54
Öğretmenler, Öğrencilere Hangi Tür Geri Bildirimleri Veriyor ve Bu Geri Bildirimler Öğrencilerin Öğrenme Sürecini Nasıl Etkiliyor?	55
Öğretmenler, Biçimlendirici Değerlendirme Kapsamında Sınavları Hangi Amaçlarla ve Nasıl Kullanıyor?	57
Öğretmenler Biçimlendirici Değerlendirme Uygulamaları Sırasında Hangi Zorluklarla Karşılaşıyor ve Bu Zorlukları Aşmak İçin Ne Tür Stratejiler Geliştiriyor?	59
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	61
Tartışma ve Sonuç.....	61
Öneriler	71
KAYNAKÇA	72
EKLER	78
EK-1. Etik Kurul İzni.....	78
EK-2. MEB İzni	81
EK-3. Gözlem Formu.....	82
EK-4. Yarı Yapılandırılmış Öğretmen Görüşme Formu	85
ÖZ GEÇMİŞ.....	86

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1. <i>Çalışma Grubu</i>	45
Tablo 2. <i>Hedeften Haberdar Etme (Gözlem)</i>	51
Tablo 3. <i>Hedeften Haberdar Etme (Görüşme)</i>	52
Tablo 4. <i>Öz/Akran Değerlendirme (Görüşme)</i>	53
Tablo 5. <i>Öz/Akran Değerlendirme (Görüşme)</i>	53
Tablo 6. <i>Soru Sorma (Gözlem)</i>	54
Tablo 7. <i>Soru Sorma (Görüşme)</i>	54
Tablo 8. <i>Geri Bildirim Verme (Gözlem)</i>	55
Tablo 9. <i>Geri Bildirim Verme (Görüşme)</i>	56
Tablo 10. <i>Düzey Belirleyici Sınavların Kullanımı (Gözlem)</i>	57
Tablo 11. <i>Düzey Belirleyici Sınavların Kullanımı (Görüşme)</i>	57
Tablo 12. <i>Biçimlendirici Değerlendirme Uygulamalarını Uygularken Yaşanan Zorluklar</i>	59

BİRİNCİ BÖLÜM

Giriş

Biçimlendirici değerlendirme uygulamaları, öğrencilerin sürekli olarak performanslarını izleme ve geliştirme fırsatı sunar. Eğitimde değerlendirme süreçleri, öğrencilerin akademik gelişimini izlemek ve öğrenme sürecini iyileştirmek için önemli bir role sahiptir. Bu değerlendirme yöntemi, sadece sınav dönemlerine odaklanan geleneksel yöntemlere kıyasla daha kapsamlı bir öğrenme süreci sunar. Geleneksel değerlendirme yöntemleri genellikle öğrencilerin bilgilerini ölçmek için belirli sınav dönemlerine odaklanırken, biçimlendirici değerlendirme sürekli geri bildirim sağlamayı amaçlayan ve öğrenme sürecine aktif olarak müdahil olan bir değerlendirme yaklaşımıdır. Öğrencilerin güçlü yanlarını belirleme, zayıf noktalarını anlama ve öğrenmelerini iyileştirme şansı elde etmelerine yardımcı olur. Ayrıca, biçimlendirici değerlendirme, öğrenciler arasında farklı öğrenme stillerini ve ihtiyaçlarını anlama amacına hizmet eder, bu da eğitimde daha fazla özelleştirme ve etkileşim sağlar (Black & Wiliam, 1998).

Öğrenme sürecini destekleyen biçimlendirici değerlendirme, yalnızca akademik başarıyı artırmakla kalmaz, aynı zamanda öğrencilerin öz düzenleme becerilerini, eleştirel düşünme yetilerini ve öğrenmeye yönelik motivasyonlarını da geliştirir (Sadler, 1989). Bu değerlendirme türü, öğretmen ve öğrenci arasında sürekli etkileşim gerektirdiğinden, öğretmenlerin değerlendirme süreçlerindeki rolleri büyük önem taşımaktadır.

Mevcut alan yazını incelendiğinde, biçimlendirici değerlendirme konusunda genellikle öğrenci odaklı araştırmaların ön planda olduğu, ancak öğretmen perspektifinin yeterince ele alınmadığı görülmektedir. Özellikle lise düzeyinde öğretmenlerin biçimlendirici değerlendirme uygulamalarına yönelik tutumları, bu yöntemleri ne ölçüde benimsedikleri ve karşılaştıkları zorluklar üzerine yapılan çalışmaların sınırlı olduğu dikkat çekmektedir. Öğretmenlerin biçimlendirici değerlendirme süreçlerindeki rollerini anlamak, uygulama sırasında yaşadıkları deneyimleri analiz etmek ve bu değerlendirme yönteminin öğrenci başarısı üzerindeki etkisini belirlemek için daha fazla araştırmaya ihtiyaç duyulmaktadır (Wiliam, 2011). Mevcut alan yazınındaki boşluklar, lise öğretmenlerinin biçimlendirici değerlendirme uygulamalarıyla ilgili tam bir anlayışa ulaşmada bazı eksikliklerinin olduğunu ortaya koymuştur. Bu alandaki araştırmalarda genellikle öğrenci odaklı çalışmalara ağırlık verilirken, öğretmen perspektifi daha az ele

alınmıştır. Ayrıca, biçimlendirici değerlendirme uygulamalarının öğrenci başarısı üzerindeki etkilerini belirleme ve ölçme konusunda spesifik bilgilere az rastlanmıştır. Bu boşluklar, lise öğretmenlerinin bu uygulamaları nasıl benimseyip uyguladıklarını ve bu süreçte karşılaştıkları zorlukları anlamamıza engel olabilir.

Bu bağlamda, bu çalışmanın amacı, lise öğretmenlerinin biçimlendirici değerlendirme uygulamalarına dair uygulamalarını, bu süreçte karşılaştıkları zorlukları ve öğretmenlerin biçimlendirici değerlendirme uygulamalarını nasıl ve nelere dikkat ederek uyguladıklarını incelemek, alan yazınındaki mevcut boşlukları doldurmaya katkı sağlamaktır. Bu araştırma, öğretmenlerin biçimlendirici değerlendirme süreçlerindeki rollerini daha iyi anlamayı, bu uygulamaların eğitimde nasıl daha etkili hâle getirilebileceğini ortaya koymayı ve öğretmenlerin karşılaştığı engelleri belirleyerek çözüm önerileri geliştirmeyi hedeflemektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı, lise öğretmenlerinin biçimlendirici değerlendirme uygulamalarını incelemektir. Bu kapsamda, öğretmenlerin öğrenci performansını değerlendirme, geri bildirim sağlama ve öğrenci öğrenimini destekleme amacıyla kullandıkları stratejiler incelenmiştir.

Araştırma, öğretmenlerin bu değerlendirme yöntemlerini seçme ve uygulama motivasyonlarını, bu stratejilerin sınıf içi etkilerini ve öğrenci başarısı üzerindeki potansiyel etkilerini anlamayı amaçlamaktadır. Ayrıca, öğretmenlerin bu stratejileri nasıl adapte ettikleri, öğrenci tepkileri ve katılım düzeyleri ile ilişkilendirilerek incelenmiş, bu değerlendirme pratiklerinin öğretim süreçlerini nasıl şekillendirdiği anlaşılmaya çalışılmıştır.

Alan yazınında, lise öğretmenlerinin biçimlendirici değerlendirme uygulamalarına dair kapsamlı çalışmalar sınırlıdır. Özellikle, öğretmenlerin biçimlendirici değerlendirme stratejilerini nasıl kullandıkları, bu uygulamaların öğrenci performansına olan etkileri ve karşılaştıkları zorluklar hakkında daha fazla araştırmaya ihtiyaç duyulmaktadır (Hattie & Timperley, 2007). Bu bağlamda, mevcut çalışmalarda biçimlendirici değerlendirmenin öğretmenlerin öğretim süreçlerine ne şekilde dâhil olduğu ve öğrencilerin öğrenme sürecindeki rolü geniş bir perspektiften ele alınmamıştır (Sadler, 1989). Bu araştırma, lise öğretmenlerinin biçimlendirici değerlendirme uygulamalarını daha kapsamlı bir şekilde incelemeyi ve bu uygulamaların öğretim süreçlerindeki etkilerini ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Araştırmanın temel araştırma sorusu şu şekildedir:

"Lise öğretmenlerinin biçimlendirici değerlendirme uygulamaları nasıldır?"

Araştırmanın alt araştırma soruları şu şekildedir:

- Öğretmenlerin öğrencileri hedeften haberdar etme uygulamaları nasıldır?
- Öğretmenler öz ve akran değerlendirme yöntemlerini kullanıyor mu? Kullandıkları durumlarda, bu süreç nasıl planlanıyor ve uygulanıyor?
- Öğretmenler biçimlendirici değerlendirme sürecinde soru sorma tekniklerini nasıl kullanıyor?
- Öğretmenler, öğrencilere hangi tür geri bildirimleri veriyor ve bu geri bildirimler öğrencilerin öğrenme sürecini nasıl etkiliyor?
- Öğretmenler, biçimlendirici değerlendirme kapsamında sınavları hangi amaçlarla ve nasıl kullanıyor?
- Öğretmenler, biçimlendirici değerlendirme uygulamaları sırasında hangi zorluklarla karşılaşılıyor ve bu zorlukları aşmak için ne tür stratejiler geliştiriyor?

Araştırmanın Önemi ve Gerekçesi

Eğitim süreçlerinde öğrenci başarısını değerlendirmek amacıyla kullanılan yöntemler, öğretim yaklaşımlarını doğrudan şekillendirmekte ve öğrenme deneyimini derinden etkilemektedir. Geleneksel değerlendirme ve biçimlendirici değerlendirme, eğitim süreçlerinde farklı amaçlara hizmet eden iki temel yaklaşımdır. Geleneksel değerlendirme genellikle öğretim sürecinin sonunda uygulanır ve öğrencilerin bilgi düzeyini ölçmek için sınavlar, testler ve performans değerlendirmeleri gibi yöntemlere dayanır. Bu yöntem, öğrenci başarısını derecelendirmeye odaklanırken, öğrenme sürecine anlık geri bildirim sağlamadığı için öğrencilerin eksikliklerini zamanında gidermelerine olanak tanımaz (Black & Wiliam, 1998). Buna karşılık, biçimlendirici değerlendirme öğretim sürecinin bir parçası olarak uygulanır ve öğrencilerin gelişimini desteklemeyi amaçlar. Öğrencilere düzenli geri bildirim sağlanarak öğrenme sürecine aktif katılımları teşvik edilir, eksikliklerini fark etmeleri ve düzeltmeleri için fırsat sunulur (Brookhart, 2017). Geleneksel değerlendirme daha çok sonuç odaklı ve öğretmen merkezliyken, biçimlendirici değerlendirme süreç odaklı ve öğrenci merkezlidir. Geleneksel yöntemde öğrenciler genellikle sınav sonuçlarına göre değerlendirilirken, biçimlendirici değerlendirme sürecinde öğretmenler, öğrencilerin bireysel öğrenme ihtiyaçlarına yönelik rehberlik ederek onların akademik gelişimlerini destekler (Sadler, 1989). Bu nedenle, biçimlendirici değerlendirme, öğrencilerin öz düzenleme ve eleştirel düşünme becerilerini

geliştirerek öğrenmeye daha bilinçli ve aktif bir şekilde katılmalarını sağlar (Wiliam, 2011). Eğitimde kalitenin artırılması açısından, lise öğretmenlerinin biçimlendirici değerlendirme uygulamalarına ilişkin tutumlarını ve bu süreçte karşılaştıkları zorlukları incelemek büyük önem taşımaktadır.

Eğitim sistemlerinde kullanılan değerlendirme yaklaşımları, öğrenme süreçlerinin niteliğini belirleyerek öğrenci başarısını ve öğretim uygulamalarını doğrudan etkilemektedir. Bu bağlamda, Maarif Modeli'nin bütüncül eğitim anlayışı ile biçimlendirici değerlendirme uygulamaları arasında güçlü bir ilişki bulunmaktadır. Maarif Modeli, öğrencilerin akademik başarılarının yanı sıra ahlaki ve sosyal gelişimlerini de desteklemeyi amaçlarken, biçimlendirici değerlendirme öğrenme sürecini sürekli izlemeyi ve geliştirmeyi hedefleyen bir yaklaşımdır. Biçimlendirici değerlendirme, öğretmenlerin öğretim yöntemlerini esnek bir şekilde uyarlamalarına, öğrencilerin bireysel farklılıklarını dikkate alarak geri bildirim sağlamalarına ve öğrenme sürecine daha fazla etkileşim katmalarına imkân tanımaktadır (Black & Wiliam, 1998). Bu yönüyle biçimlendirici değerlendirme, Maarif Modeli'nin öğrenci merkezli ve değer temelli eğitim anlayışıyla örtüşmekte ve modelin eğitim sistemine etkili bir şekilde entegre edilmesine katkı sunmaktadır. Bu çalışmanın önemi, lise öğretmenlerinin biçimlendirici değerlendirme uygulamalarına ilişkin tutumlarını ve karşılaştıkları zorlukları inceleyerek, Maarif Modeli çerçevesinde eğitim süreçlerini daha etkili hâle getirecek öneriler geliştirmeye dayanır. Lise düzeyindeki öğretmenlerin biçimlendirici değerlendirmeyi nasıl benimsedikleri, uygulamada hangi yöntemleri tercih ettikleri ve bu süreçte hangi güçlüklerle karşılaştıkları incelendiğinde, Maarif Modeli'nin eğitim sistemindeki uygulamalarına yönelik daha sağlam bir temel oluşturulabilir. Öğrencilere düzenli geri bildirim sağlanması, öğrenme süreçlerine aktif katılımlarının teşvik edilmesi ve öğretmenlerin değerlendirme uygulamalarına yönelik farkındalıklarının artırılması, Maarif Modeli'nin etkili uygulanması açısından kritik bir rol oynamaktadır (Erdem, 2020). Bu nedenle, çalışmanın bulguları eğitim politikaları, öğretmen yetiştirme programları ve sınıf içi değerlendirme süreçleri açısından önemli katkılar sunacaktır.

Lise kademesindeki öğretmenlerin biçimlendirici değerlendirme uygulamalarının incelenmesi, eğitim sistemimizin iyileştirilmesi açısından önemli ve gerekli bir araştırma alanını temsil eder. Öğretmenlerin öğrencilerin öğrenmelerini takip etmeleri ve kendi eksiklerini de görmeleri açısından bu araştırma önemlidir. Öğretmenlerin biçimlendirici değerlendirme uygulamalarından neleri kullandıkları ve nasıl kullandıkları incelenerek hem öğretmenler açısından artı ve eksi yönleri ortaya konulacak hem de öğrencilerin

öğrenme süreçleri takip edilmiş olacaktır. Bu araştırmanın önemi şu noktalarda öne çıkabilir:

1. Öğrenci Başarısının Artırılması: Biçimlendirici değerlendirme, öğrencilerin güçlü yönlerini belirleme ve zayıf noktalarını geliştirmelerine yardımcı olabilir.

2. Öğrenme Sürecinin İyileştirilmesi: Biçimlendirici değerlendirme, sadece sınav dönemlerine odaklanan geleneksel değerlendirme yöntemlerinden farklı olarak, öğrencilerin sürekli olarak öğrenmelerini takip etmeyi sağlar.

3. Öğretmen Performansının Artırılması: Öğretmenlerin bu uygulamaları nasıl benimsediği ve uyguladığı konusundaki bilgi, öğretmen performansını artırmak ve etkili öğretim stratejilerini belirlemek için kılavuz olabilir.

4. Eğitim Politikalarının Şekillenmesi: Araştırma, lise kademesinde biçimlendirici değerlendirme uygulamalarının etkinliği hakkında sağlam verilere dayanarak, eğitim politikalarının geliştirilmesine katkıda bulunabilir.

Bu nedenlerle, lise öğretmenlerinin biçimlendirici değerlendirme uygulamalarının detaylı bir şekilde incelenmesi, eğitim sisteminde önemli kazanımlar sağlayabilir. Öncelikle, biçimlendirici değerlendirme yöntemleri, öğrencilerin ders sürecine daha aktif katılım göstermelerine olanak tanıyarak, öğrenme motivasyonlarını artırabilir. Örneğin, öğretmenlerin sık sık geri bildirim vermesi ve öğrencilerin kendi öğrenme süreçlerini değerlendirmelerine fırsat tanınması, onların öz-düzenleme becerilerini geliştirmelerine yardımcı olabilir (Sadler, 1989).

Bu çalışmada lise öğretmenlerinin sınıflarında kullandıkları ve her zaman yaptıkları biçimlendirici değerlendirme uygulamalarını yerinde gözlemleyerek bu uygulamaları nasıl uyguladıkları ve kullandıkları ortaya konulmuştur. Sınıfta farklı branşlardan öğretmenlerin uyguladıkları farklı biçimlendirici değerlendirme uygulamaları ayrıntıları ile gözlemlenerek incelenmiştir. Bu da araştırmanın diğer araştırmalardan hem yapısı hem de içeriği yönünden farklı olduğunu göstermektedir. Alan yazını incelendiğinde yapılan araştırmalar genellikle öğretmenlerin biçimlendirici değerlendirme uygulamalarının etkilerine yönelik görüşlerini ortaya koymuştur fakat biçimlendirici değerlendirmeyi nasıl ve nelere dikkat ederek kullandıkları hakkında ayrıntılı bir araştırma yapılmamıştır. Alan yazını incelendiğinde, yapılan araştırmalar genellikle öğretmenlerin biçimlendirici değerlendirme uygulamalarının öğrenci başarıları üzerindeki etkilerini, öğretim sürecine katkılarını ve öğretmenlerin bu değerlendirme türüne dair tutumlarını incelemiştir (Hattie & Timperley, 2007). Bu çalışmalar, biçimlendirici değerlendirmenin

öğrenci öğrenme süreçlerini olumlu yönde etkilediğini, öğrencilerin akademik başarılarında belirgin iyileşmeler sağladığını ortaya koymuştur. Örneğin, Wiliam (2011) biçimlendirici değerlendirmenin öğretmenlerin öğretim pratiğini geliştirmede ve öğrencilerin öğrenme hedeflerine ulaşmalarında önemli bir rol oynadığını belirtmiştir. Aynı şekilde, Black ve Wiliam (2009), biçimlendirici değerlendirmenin öğrencilerin öğrenme sürecini izleme ve geribildirim sağlama konusunda öğretmenlerin daha etkili stratejiler geliştirmelerine olanak tanıdığını vurgulamıştır. Ancak, bu çalışmaların çoğu öğretmenlerin biçimlendirici değerlendirmeyi nasıl ve nelere dikkat ederek kullandıkları konusunda sınırlı bilgi sunmaktadır. Yapılan araştırmalardan nicel araştırmaların çoğunlukta olduğu ve nitel araştırma sayısının az olduğu görülmüştür. Bu nedenle bu araştırma alan yazınında oluşan bu boşluğu doldurmak ve bu konu ile ilgili ilerde çalışma yapacak araştırmacılara bir yol göstermek adına örnek teşkil edecektir. Tüm bunlardan yola çıkarak araştırmanın konusu ve alan yazınında az sayıda araştırmanın olması bu araştırmanın özgün değerini ortaya koymaktadır.

Lise öğretmenlerinin biçimlendirici değerlendirme uygulamalarını nasıl kullandıklarının sonuçlarının diğer öğretmenler için örnek teşkil etmesi ve uygulamalarda yapılan doğru veya yanlış adımların öğretmenler tarafından fark edilmesi, öğretmenlerin yapmış oldukları biçimlendirici değerlendirme uygulamalarının neler olduğunun ortaya konulması ve uygulama şekillerinin incelenmesi birçok alanda ve farklı kademedeki diğer öğretmenlere de örnek olacaktır. Biçimlendirici değerlendirme uygulamalarının bilinmesi ve uygulanmasının arttırılması yönünde de bu araştırma bir öncü olacaktır. Bu uygulamaların alan yazınında daha çok yer alarak öğretmenler tarafından uygulanmasına ve etkili bir eğitim öğretim ortamı oluşturulmasına katkı sağlayacaktır. Araştırmanın konusunun alan yazınında yer alan araştırmalardan farklı olması ve alan yazınında benzer araştırmaların sınırlı olması bu araştırmanın gelecek yıllarda yapılacak benzer araştırmalara kaynaklık edeceğini göstermektedir. Alan yazınında bu konu ile ilgili oluşabilecek alt problem konularına kaynaklık ederek de gelecekte yapılacak olan araştırmalar için araştırmacılara bir yol gösterecektir.

Kuramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar

Biçimlendirici Değerlendirme

Biçimlendirici değerlendirme öğrencilere not verme amacı olmayan ve genellikle öğrenme ve öğretme amacı olan uygulamalar bütünüdür (Keeley vd., 2005). Burada öğrenme açısından ele alındığında biçimlendirici değerlendirme öğrencilerin neleri bildiğini ortaya koymayı amaçlar. Öğretmeden kasıt ise öğrencilerin bildiklerinden yola

çıkarak dersin işleniş biçiminin revize edilmesi ve öğretimin tekrar yapılmasını amaçlamaktadır (Black & Wiliam, 1998; Bulunuz & Bulunuz, 2013; Furtak, 2012).

Biçimlendirici değerlendirme dersin başında, ders sürecinde ve ders sonunda yapılabildiği için eğitim öğretim sürecinin tam da içindedir. Öğrencilerin neleri bilip bilmediğini ortaya koyan ve öğrencilerin bireysel farklılıklarına göre değişiklikler yapılabildiği için değerlendirmenin öğrenci merkezli uygulanabildiği bir süreçtir (Box, 2019). Öğrencinin neyi öğrenip neyi öğrenemediğini anlık dönütlerle öğrenciye aktaran ve öğrencinin öğrenme sürecini kendisinin de takip etmesini sağlayan bir süreçtir. Ayrıca biçimlendirici değerlendirme, öğrencinin nelere ihtiyacının olduğunu öğretmene gösteren bir değerlendirme türüdür. Tüm bunlardan yola çıkarak hangi öğretim yöntem ve tekniklerinin kullanılıp kullanılmayacağı açısından öğretmene bir yol çizer. Öğretmenin öğrenciye göre planlama yapmasına ve öğretmenin bu planı yaparken nelere dikkat etmesi gerektiği konusunda bilgi verir. Öğretmen gördüğü eksiklikler ve yapılan değişikliklerle öğretimi daha etkili bir şekilde öğrencilere tekrar sunabilir. Bu nedenle biçimlendirici değerlendirme hem öğrenciye hem de öğretmene ders içinde geri bildirim sağlar. Bu geri bildirimler değerlendirilerek öğretmenler derste farklı uyarlamalar yapar ve öğrencilerde daha kalıcı öğrenmeler meydana gelir (Black & Wiliam, 1998).

Biçimlendirici değerlendirme, öğrencilerin öğrenme sürecini destekleyen ve öğretmenlere öğretimi yönlendirme fırsatı sunan bir değerlendirme yöntemi olarak öne çıkmaktadır. Son yıllarda yapılan çalışmalar, biçimlendirici değerlendirmenin öğrenci başarısını artırmada, öğrenmeye yönelik motivasyonu güçlendirmede ve öğrenci özerkliğini teşvik etmede önemli bir rol oynadığını göstermektedir (Heritage, 2021). Ancak, öğretmenlerin bu değerlendirme yöntemini nasıl uyguladığı, karşılaştıkları zorluklar ve uygulama sürecinde hangi stratejileri benimsedikleri konusunda daha fazla araştırmaya ihtiyaç duyulmaktadır. Türkiye bağlamında yapılan güncel araştırmalar, öğretmenlerin biçimlendirici değerlendirme konusunda farkındalık sahibi olduklarını ancak uygulamada çeşitli sınırlılıklar yaşadıklarını ortaya koymaktadır (Ozan & Bahadır, 2024).

Öğretmenlerin biçimlendirici değerlendirme süreçlerini etkili yönetebilmeleri için pedagojik bilgi ve teknolojik araçları kullanma becerileri büyük önem taşımaktadır. Son yıllarda dijital biçimlendirici değerlendirme araçlarının yaygınlaşması, öğretmenlerin değerlendirme sürecini daha sistemli yürütmelerine katkı sağlamakta ve öğretim süreçlerinde daha etkin bir geri bildirim mekanizması oluşturmalarına yardımcı olmaktadır (Özcan, 2022). Bununla birlikte, öğretmenlerin bu araçları etkili bir şekilde kullanabilmesi

için mesleki gelişim programlarıyla desteklenmeleri gerektiği vurgulanmaktadır (Uyar & Karanfil, 2024). Bu bağlamda, lise ğretmenlerinin biçimlendirici değerlendirme uygulamalarını nasıl gerçekleştirdiğini, karşılaştıkları zorlukları ve bu sürecin ğrenci öğrenme sürecine katkılarını anlamak, alan yazınındaki önemli bir gereklilik olarak öne çıkmaktadır.

Öğrenciler biçimlendirici değerlendirme ile kendi öğrenmelerini izleyerek öz değerlendirme yapabilir ve bu da öğrenmelere karşı tutum ve davranışlarında değişiklik yapmalarına olanak sağlar (Ozan, 2017). Biçimlendirici değerlendirmenin temel amaçlarından bir tanesi de öğrencilerde kavramsal öğrenmelerin arttırılmasıdır, yani daha kalıcı öğrenmelerin meydana gelmesidir (Black & Wiliam, 1998; Bulunuz & Bulunuz, 2013). Biçimlendirici değerlendirme uygulamaları öğretimde, öğretmenlere yapabilecekleri değişiklikleri göstermesi ve ğrenci tutum ve davranışlarını şekillendirmesi acısından öğretimde daha etkili değişikliklerin yapılarak kalıcı öğrenmelerin olmasına olanak sağlamaktadır. Bu nedenle günümüz ğretmenlerinin biçimlendirici değerlendirme uygulamalarını daha sık kullanması ve gereken uyarlamaları yaparak bu uygulamaları çeşitlendirmesi hem öğretmenler için hem de öğrenciler için derslerde daha etkili öğrenmelerin meydana gelmesini sağlar.

Biçimlendirici Değerlendirmenin nemi

Biçimlendirici değerlendirme: Öğrencilere not verme amacı olmayan ve genellikle öğrenme ve öğretme amacı olan uygulamalar bütünüdür (Keeley vd., 2005). Bu nedenle öğretmenlerin sınıfta değerlendirme yaparken kullanabileceği ve öğrencilerin neleri öğrenip öğrenmediğini gözlemleyebildiği farklı yöntemleri içinde barındıran uygulamalar bütünüdür (Metin & zmen, 2010).

Bu nedenle biçimlendirici değerlendirme uygulamalarını kullanan öğretmenler, öğrencilerden geri bildirimler alarak hem dersin işlenişinde hem de öğrencilerin öğrenmelerine daha çok katkı sağlayan yöntem ve teknikleri belirleme açısından biçimlendirici değerlendirme uygulamalarından faydalanabilmektedirler. Biçimlendirici değerlendirme uygulamaları öğrenme ve öğretme sürecinde öğretmene yol gösterdiği için bu uygulamaların yaygın bir şekilde kullanılması öğretmenlerin işini daha da kolaylaştıracaktır. Öğretmenlere dersin işlenişinde uyarlamalar yapma, öğrencilerin öğrenmelerini takip etme gibi birçok değişken üzerinde fikir sahibi olmalarına katkı sağlayacaktır. Öğretmenlerin farklı ve basit uyarlamalarla yapabilecęi bir değerlendirme türü olması nedeniyle hem uygulaması kolay hem de pratiktir. Öğrenci merkezli ve bireysel farklılıklara göre değişkenlikler sağlayan bir değerlendirme olması öğretmenlerin daha

kolay değerlendirme yapmalarına olanak sağlamaktadır. Bunun yanında öğretmenlerin öğrencilere anlık geri bildirimler vererek öğrenme sürecinde eksiklerinin ve kazanımlarının ne aşamada olduğunu görmelerini sağlaması öğrenciler açısından da bir öz değerlendirme yapma fırsatı sunmaktadır. Öğrenciler öğrendikleri kazanımlara ilişkin kendilerinin eksiklerini görme fırsatı bulurken, kazanıma ilişkin tutum ve davranışlarında da değişiklikler yapabilmektedirler. Öğrencilere not verme amacı olmadan yapılan bir değerlendirme türü olması öğrencilerde not kaygısının oluşmasının önüne geçmekte ve öğrencilerin öğrenmelerine yönelik daha somut bilgiler elde edilmesini sağlamaktadır (Black & Wiliam, 1998). Tüm bunlar düşünöldüğünde biçimlendirici değerlendirme uygulamalarının önemiminin burada ortaya çıktığı görölmektedir. Hem öğretmen hem öğrenci için bir geri bildirim aracı olan ve öğretimde düzenlemeler yapma fırsatı sunan biçimlendirici değerlendirme uygulamalarının bu nedenle önemli olduğu görölmektedir (Metin & Özmen, 2010).

Öğretmenlerin Biçimlendirici Değerlendirme Uygulamalarını Kullanması

Biçimlendirici değerlendirme uygulamaları öğretmenler tarafından yaygın olarak kullanılması gereken bir değerlendirme yaklaşımdır. Not verme amacı olmayışı ve her an uygulanabilir olması nedeniyle kullanışlı bir değerlendirme tekniğidir (Keeley vd., 2005).

Öğretmenler biçimlendirici değerlendirme uygulamalarını kullanarak hem öğrencilerin öğrenmelerini takip edebilmekte hem de kendi eksiklerinin farkında olarak öğretimi yeniden planlama ve uygulama noktasında kendilerine bir yol çizebilmektedirler (Black & Wiliam, 1998). Biçimlendirici değerlendirme uygulamaları bu nedenle öğretmenlere yol göstermekte ve öğrencileri daha iyi anlamaları için fırsatlar sunabilmektedir. Derslerde yapılacak basit uygulamalarla biçimlendirici değerlendirme uygulamaları sık sık uygulanabilir ve öğrencilerde gözlemlenen eksiklikler ve öğrenci performansı kayıt altına alınarak gelecek kazanımlar için planlama yapılabilir. Öğrencilerin aktif olarak katılımının sağlandığı ve öğrenciye göre değişkenlik gösteren biçimlendirici değerlendirme uygulamaları öğrencilerin motivasyon ve derse yönelik tutumunu arttırmaktadır (Ozan, 2017). Bu nedenle öğretmenlerin derslerinde biçimlendirici değerlendirme uygulamalarını daha sık tercih etmeleri hem öğretmenler açısından hem de öğrenciler açısından yararlı olacaktır.

Öğrencilere not verme amacı olmayan biçimlendirici değerlendirme uygulamaları öğrencilerin değerlendirme sürecinde daha aktif olmasına ve neyi bilip neyi bilmediğine yönelik daha somut bilgileri öğretmene aktarma olanağına sahiptir (Keeley vd., 2005). Öğrencilerin öğrenmelerini anlık geri bildirimlerle hem öğretmene hem de öğrenciye

gösterebilmektedir. Öğrencilerin eksiklerini görerek kendilerinde öz değerlendirme ve öz düzenleme yapmalarını sağlamak ve gelecek süreçteki öğrenmelerine önceki eksiklerini göz önünde bulundurarak daha etkili bir şekilde hazırlanma ve öğrenmelerini kolaylaştırma açısından bir yarar sağlamaktadır. Öğretmenlere de öğrencilerin eksikliklerini anlık olarak görme ve yapılan öğretim programındaki yanlışları ve eksiklikleri fark etme fırsatı sunmaktadır. Böylece öğretmenler öğretim programlarında değişiklikler yaparak öğretimlerini daha etkili hâle getirebileceklerdir. Öğretmenler açısından uygulaması kolay ve pratik olan biçimlendirici değerlendirme uygulamaları öğretim sürecinin her alanında kullanılabilir. Bu nedenle biçimlendirici değerlendirme uygulamalarının öğretimde tercih edilmesi hem öğretmenler hem de öğrenciler açısından faydalı olacaktır (Black & Wiliam, 1998; Ozan, 2017).

Soru sorma ve geri bildirim ile ilgili alan yazını incelendiğinde Karaman ve Şahin (2017) tarafından yapılan bir araştırmada, fen bilimleri öğretmenlerinin biçimlendirici değerlendirme farkındalıklarının yüksek olduğu ve sınıf içi uygulamalarında soru sorma ve anında geri bildirim verme gibi teknikleri etkin bir şekilde kullandıkları tespit edilmiştir. Öz ve akran değerlendirme tekniklerinin öğretmenler tarafından daha az kullanıldığı veya hiç kullanılmadığı gözlenmiştir. İlgili alan yazını incelendiğinde Kılıç ve Eyüp (2022) tarafından yapılan bir çalışmada, Türkçe öğretmenlerinin öz değerlendirme uygulamalarına ilişkin görüşleri incelenmiş ve bu tekniklerin sınıf içi uygulamalarda yeterince yer almadığı sonucuna varılmıştır. Düzey belirleyici testlerin ise genellikle quizler ve ünite sonu değerlendirme soruları şeklinde biçimlendirici değerlendirme amacıyla kullandıklarını gözlemlenmiştir. İlgili alan yazını incelendiğinde Akbaş ve Ozan (2024) tarafından yapılan bir çalışmada, beşinci sınıf matematik dersinde biçimlendirici değerlendirme uygulamalarının öğrencilerin akademik başarıları ve derse yönelik tutumları üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Çalışmada, öğretmenlerin quizler ve ünite sonu değerlendirme soruları gibi araçları biçimlendirici değerlendirme amacıyla kullandıkları ve bu uygulamaların öğrencilerin başarı ve tutumlarına olumlu etkileri olduğu belirlenmiştir.

Biçimlendirici Değerlendirmenin Öğeleri

Biçimlendirici değerlendirme, öğrencilere verilen bilgiyi doğru şekilde alma düzeyleri konusunda geri bildirim sağlamak, eğiticiye öğrencinin bilgiyi alma düzeyi ve yine eğiticinin sonraki adımını planlama konusunda yol gösteren bir değerlendirme yöntemidir (Black & William, 1998a). Boston'a (2002) göre biçimlendirici değerlendirmenin öğretmenlerin öğretimlerinde bazı sorular sorarak uyarlamalar yapıp yapmamaları konusunda geri bildirim sağladığını söylemiştir Black vd.ne (2003) göre

biçimlendirici değerlendirme uygulamaları öğrencilerin eksiklerini görme ve tamamlama konusunda öğrencilere geri bildirim ve öz değerlendirme yapmaları için olanak sunmaktadır. Bütün bunlar düşünüldüğünde biçimlendirici değerlendirme uygulamalarının temelini oluşturan bazı öğelerin ortaya çıktığı görülmektedir Black vd.ne (2003) göre biçimlendirici değerlendirme uygulamalarının kullanılmasında şu dört ögenin öne çıktığı görülmektedir:

- Soru sorma
- Geri bildirim
- Öz ve akran değerlendirme
- Düzey belirleyici testlerin biçimlendirici kullanımı

Soru Sorma

Soru sorma öğretme ve öğrenme sürecinin önemli unsurlarından biridir (Harlen, 2007). Biçimlendirici değerlendirme için de önemli olan soru sorma öğrencilerin öğrenmelerinde etkili rol oynar. Öğrencilere sorulacak soruların önceden planlanması ve hedef kazanımlara yönelik soruların seçimi öğretim ve öğrenme sürecini olumlu yönde etkileyecektir. Öğrencilere sorulacak soruların önceden planlanması ve öğrencilerin bu soruları cevaplamaları için gerekli zamanın öğrencilere sunulması gerekmektedir. Soru sorma öğrencilerin kendi değerlendirmelerinde etkin bir şekilde rol almalarını sağlayan ve onlara gerekli katılımı sağlamaları için fırsat veren bir biçimlendirici değerlendirme uygulamasıdır (Black vd., 2004).

Soru sorma tekniği, biçimlendirici değerlendirme uygulamalarından biri olup, öğrencilerin öğrenme süreçlerini anlamak, ilerlemelerini takip etmek ve geri bildirim sağlamak amacıyla etkin bir şekilde kullanılan bir yöntemdir. Bu teknik, öğretmenlerin öğrencilerin bilgi seviyelerini, kavrayışlarını ve düşünme süreçlerini değerlendirmek için çeşitli türde sorular sormalarını içerir (Black & Wiliam, 1998; Sadler, 1989).

Soru Sorma Tekniğinin Temel Özellikleri. Öğrenci Odaklılık: Öğrencilerin anlamalarını, düşünme biçimlerini ve öğrenme süreçlerini anlamaya yönelik sorular sorulur. Bu, öğretmenin sadece öğrencinin doğru cevabı verip vermediğine değil, aynı zamanda öğrencinin nasıl düşündüğüne ve konuyu nasıl anladığına odaklanmasını sağlar (Brookhart, 2010).

1. Çeşitli Soru Türleri:

- Açık Uçlu Sorular: Öğrencilerin düşüncelerini ve bilgilerini geniş bir şekilde ifade etmelerini sağlar. Örneğin, "Bu konuyu nasıl açıklarsınız?" gibi sorular, öğrencinin kavrayışını daha derinlemesine ortaya koyar (Brookfield, 2012).
 - Kapalı Uçlu Sorular: Doğru yanıtın belirli olduğu sorulardır. Öğrencilerin doğru cevabı bulmalarına yardımcı olur, ancak genellikle düşünme süreçlerini fazla yansıtmaz (Brookfield, 2012).
 - Yansıtıcı Sorular: Öğrencilerin kendi öğrenme süreçlerini değerlendirmelerini sağlar. "Bu çözümün neden doğru olduğunu düşünüyorsunuz?" gibi sorular, öğrencilerin olayları yansıtırma becerilerini geliştirir (Hattie ve Timperley, 2007).
 - Uyarıcı Sorular: Öğrenciyi düşünmeye sevk eden ve onlara yeni bilgiler edinme fırsatı tanıyan sorulardır. Bu sorular, öğrencilerin daha derinlemesine düşünmesini teşvik eder (Chin, 2007).
2. Geri Bildirim: Soru sorma tekniği, öğretmenin öğrencilerin cevaplarına verdiği geri bildirimle anlam kazandığında etkilidir. Öğrencilere doğru ya da yanlış yanıtlarının ötesinde, düşünme süreçlerine dair açıklamalar ve öneriler sunulur. Bu, öğrencilerin neyi doğru yaptığını ve hangi alanlarda gelişim göstermeleri gerektiğini anlamalarına yardımcı olur (Brookhart, 2010).
 3. Anında Değerlendirme: Soru sorma, öğretmenin öğrencinin anlayışını anında değerlendirmesine olanak tanır. Bu anlık değerlendirme, öğretmenin öğretim sürecini anında uyarlamasına ve gerektiğinde dersin içeriğini gözden geçirmesine olanak verir (William, 2011).
 4. İleriye Dönük Öğrenme Yönlendirmesi: Sorular, öğrencilerin bir sonraki aşama veya yeni bir konuyu öğrenme düzeyine ulaşmalarına yardımcı olacak şekilde tasarlanabilir. Bu, öğrencilerin öğrenme yolculuklarında bir sonraki adım için rehberlik sağlar (Hattie & Timperley, 2007).

Soru Sorma Tekniğinin Avantajları. Öğrenme Sürecini Derinleştirir: Öğrencilerin yüzeysel bilgi yerine derinlemesine düşünmelerine olanak sağlar (Black & Wiliam, 1998).

- Öğrenciyi Aktif Hâle Getirir: Öğrenciler yalnızca cevaba odaklanmakla kalmaz, aynı zamanda düşünme, analiz etme ve ifade etme becerilerini de geliştirir.

- Öğretmenin Öğrenciyi Tanımasını Sağlar: Öğretmen, öğrencilerin güçlü yönlerini ve gelişim alanlarını daha iyi anlayarak bireyselleştirilmiş geri bildirim verebilir.
- Öğrencilerin Düşünme Becerilerini Geliştirir: Öğrenciler, kendi öğrenme süreçlerini gözlemleyerek, neyi anlamadıklarını fark edebilir ve bu konuda stratejiler geliştirebilirler.

Soru sorma tekniği, biçimlendirici değerlendirme içinde kritik bir rol oynar çünkü öğrencilerin öğrenme süreçlerine dair derinlemesine bilgi sağlar. Bu tekniğin etkin bir şekilde uygulanabilmesi için öğretmenlerin dikkatli bir şekilde soru seçmeleri, açık uçlu sorularla öğrencilerin düşüncelerini sağlamaları ve sürekli geri bildirim sunarak öğrenme sürecine katkıda bulunmaları önemlidir (Hattie & Timperley, 2007, William, 2011).

Forbes'a göre (2007) soru sormanın etkili olabilmesi için sorulan sorunun öğrenme hedefleriyle ilişkili olması, sınıfta öğrenim gören tüm öğrencilere hitap etmesi ve soru sorulan öğrencilere cevaplamaları için uygun zamanın tanınması gibi özellikler taşıması gerekmektedir. Yapılan araştırmalara göre öğretmenlerin soruyu öğrencilere yönelttikten sonra öğrencilerin soruyu cevaplamasını bir dakikadan az beklediklerini, cevabın gelmemesi durumunda soruyu ya kendilerinin yanıtladığını ya da yeni bir soru sorduklarını gözlenmiştir (Row, 1974). Black vd.ne (2004) göre öğretmen soruyu sorduktan sonra cevabı bekleme süresini yeterli tutarsa öğrencilerin hem daha uzun cevaplar verebildiği hem de öğrencilerin konuya katılmalarına imkân sağladığı belirtilmiştir. Öğrencilerin derse katılımlarını artırmanın başka bir yolu ise beyin fırtınası yönteminin kullanılmasıdır. Öğretmenler sorulan sorular neticesinde alınan cevaplara dayanarak öğrencilerdeki eksiklikler ve ön bilgileri hakkında fikir sahibi olurlar. Bu sayede öğretmenler dersleri için sonraki adımlarını doğru ihtiyaçlara göre planlama fırsatı bulurlar. Öğretmenler bu sayede basit yönlendirici sorularla etkin ve etkileşimli bir sınıf iklimi oluşturarak öğrencilerin düşüncelerini ortaya çıkarabilirler. Bu sayede öğrencilere etkin dönütler sağlanacak sağlıklı bir sınıf iklimi oluşmuş olur.

Geri Bildirim

Geri bildirim, bir öğrencinin mevcut performansının, öğretmen veya bir başka kaynak tarafından belirli hedeflere ne ölçüde yaklaştığını gösteren bir bilgi akışıdır. Hattie ve Timperley (2007) geri bildirimini şu şekilde tanımlar: “Geri bildirim, bir kişinin mevcut durumu ile hedeflenen sonuca ne kadar yaklaştığına dair bilgi sağlar” (Hattie & Timperley, 2007). Bu, öğrencilerin öğrenme süreçlerinde neyi doğru yaptıklarını ve hangi alanlarda gelişim göstermeleri gerektiğini belirlemek açısından kritik bir rol oynar.

Geri bildirim, öğrencilere sadece doğru veya yanlış cevapları bildirmekle kalmaz; aynı zamanda onlara öğrenme süreçlerinde daha derinlemesine düşüncelerini sağlayacak fırsatlar sunar. Bu süreçte, öğrenciler hedeflerine nasıl ulaşacaklarını anlamak için öğretmenlerinin geri bildirimlerine başvururlar (Brookhart, 2010).

Geri bildirimin etkili olabilmesi için bazı önemli unsurların yerine getirilmesi gerekir. Sadler (1989), geri bildirimin etkili olabilmesi için şu üç temel koşulun sağlanması gerektiğini vurgulamıştır:

1. Öğrencinin, neyi başarması gerektiğini anlaması: Öğrenci, başarılı olabilmek için belirli hedeflere ulaşmak gerektiğini ve bu hedeflerin ne olduğunu bilmelidir.
2. Öğrencinin mevcut performansının ne olduğunu anlaması: Öğrenci, kendi performansını anlamalı ve hangi alanlarda güçlü ya da zayıf olduğunu belirleyebilmelidir.
3. Öğrencinin gelişmesi için gereken bilgiyi alması: Öğrenci, mevcut performansı ile hedef arasında nasıl bir mesafe olduğunu ve bu mesafeyi kapatmak için hangi adımları atması gerektiğini bilmelidir.

Hattie ve Timperley (2007), geri bildirimin öğrenci performansı üzerindeki etkisini araştırırken, etkili geri bildirimin belirli özelliklere sahip olması gerektiğini belirtir: Geri bildirim, açık, anlaşılır ve öğrenciye rehberlik edici olmalıdır. Geri bildirim sadece öğrenciye bilgi vermekle kalmamalı, aynı zamanda öğrenciye ne yapması gerektiği konusunda bir yön göstermelidir.

Geri Bildirimin Öğrenme Sürecine Katkıları. Geri bildirim, öğrencilerin öğrenme sürecinde birçok fayda sağlar. Bu faydalar şu şekilde sıralanabilir:

1. Öğrenme Hedeflerini Netleştirir: Geri bildirim, öğrencilerin hangi hedeflere ulaşmak gerektiğini anlamalarına yardımcı olur. Öğrenciler, bu geri bildirim sayesinde öğretmenin beklentilerini ve hedeflerini daha net bir şekilde görürler (Hattie & Timperley, 2007). Bu da onların daha etkili bir şekilde öğrenmelerini sağlar.
2. Öğrencilerin Kendi Öğrenme Süreçlerini Gözden Geçirmelerini Sağlar: Geri bildirim, öğrencilerin kendilerini değerlendirmelerine ve öğrenme süreçlerini gözden geçirmelerine olanak tanır. Sadler (1989) geri bildirim ile öğrencilerin metakognitif becerilerinin gelişebileceğini ifade etmiştir. Öğrenciler, hangi

stratejileri daha etkili kullandıklarını ve hangi stratejileri geliştirmeleri gerektiğini fark ederler.

3. **Motivasyonu Artırır:** Etkili geri bildirim, öğrencilerin başarılarını takdir etmek ve onları cesaretlendirmek için bir araçtır. Hattie ve Timperley (2007), geri bildirimin öğrencinin motivasyonunu artırabileceğini, özellikle de öğrencinin çabalarının takdir edilmesi durumunda öğrenmeye olan bağlılıklarının güçlendiğini belirtmişlerdir.
4. **Öğrencinin Performansını Geliştirir:** Geri bildirim, öğrencilerin performanslarını geliştirmek için gerekli olan bilgiyi sağlar. Bu, öğrencilerin yanlışlarını anlamalarına ve doğruyu nasıl yapacaklarını öğrenmelerine yardımcı olur. Geri bildirim, özellikle öğrencinin hatalarını görmesine ve bu hataları düzeltmek için nasıl bir yaklaşım benimsemesi gerektiğini öğrenmesine olanak tanır (Brookhart, 2010).

Geri Bildirimin Zorlukları ve Yanılgıları. Geri bildirim, bazı durumlarda yanlış anlamalar ya da olumsuz etkiler yaratabilir. Örneğin, geri bildirimin çok fazla ya da çok az verilmesi, öğrencilerin motivasyonunu olumsuz yönde etkileyebilir. Geri bildirim, öğrenciye fazla yüklenirse ya da çok belirsiz olursa, öğrenciye rehberlik etmek yerine karışıklığa neden olabilir. Bu nedenle geri bildirim, öğretmenler tarafından dikkatli bir şekilde ve doğru bir zamanda verilmelidir (Black & Wiliam, 1998).

Ayrıca, geri bildirim sadece performansla ilgili olmalı, öğrencilerin kişisel özelliklerine dair yorumlardan kaçınılmalıdır. Öğrenciyi küçümseyen veya olumsuz yorumlar içeren geri bildirimler, öğrencinin öz güvenini zedeleyebilir ve öğrenme sürecine olumsuz etki edebilir (Hattie & Gan, 2011).

Biçimlendirici değerlendirme öğrencilerin bilgi düzeylerinin gelişimini sağlamak, eğitim öğretim faaliyetlerini geliştirmek amacıyla öğrenme-öğretme süreçlerinde eğitimciler tarafından kullanılan informal ve formal işlemler dizisinden oluşur (Crooks, 2001). Biçimlendirici değerlendirme sürecinin not verme amacından çok öğrencilerin süreç içerisindeki çalışmalarına odaklanmanın önemi üzerine birçok araştırmacı durmuştur. Bu bilgiler eğitimciler ve öğrenenler tarafından daha sağlıklı bir öğrenme iklimi oluşturulması amacıyla kullanılır (Cowie & Bell, 1999).

Öğrenmenin doğru ve sağlıklı bir biçimde sağlanabilmesi için öğrencinin bilgiyi doğru olarak öğrenip öğrenmediği ya da ne kadar öğrendiği ile ilgili bilgi verilmesi

gerekmektedir. Öğrenci öğrendiği bilginin yeterli olup olmadığını motivasyonu ortadan kalkmadan öğrenmelidir (Bacanlı, 1999).

Nicol ve Macfarlane-Dick (2006) alan yazını taraması yaparak geri bildirimle ilgili 7 ilke oluşturmuşlardır. Bunlar;

1. Akademik olarak belirlenmiş hedeflere yönelik iyi performansların belirlenmesi
2. Öğrenmenin gerçekleşmesi esnasında öğrenene öz değerlendirme fırsatı verme
3. Öğrencilere öğrenme esnasında kaliteli bilgi sunma
4. Öğrenme sırasında eğitici ve yaşlılarıyla sağlıklı diyalogu destekleme
5. Pozitif yönde özsaygı ve güdüleyici inançları destekleme
6. Öğrencide hâlihazırda bulunan performans ve hedeflenen performans arasındaki farkı gidermek için imkânı
7. Öğretmenlere yapılacak öğretim faaliyetlerini düzenlemek için yol gösterme

Geri bildirimin ne şekilde yapıldığı da büyük önem taşımaktadır. Yapılan araştırmalar geribildirim derecelendirme ve not verme ile gerçekleştirilmesinin öğrenciler üzerinde olumsuz tesir bıraktığını, yapılan sözlü geribildirimlerin ise not varken etkisiz olduğunu göstermiştir (Butler, 1988). Black ve diğerlerine (2004) göre geri bildirim için öğrencilere yapılan yorumlar ebeveynler için not vermekten daha etkilidir. Not verme işlemi öğrencilere çalışmalarını geliştirmek için yol göstermez. Bu durumda yapılan öğretim faaliyetlerini geliştirmek için fırsat sağlanamamış olur. Ancak not verme amacı taşımayan geribildirimde öğrenciler yaptıkları çalışmalarını geliştirme imkânı bulmuş olur.

Biçimlendirici değerlendirme süreçlerinde geri bildirim, öğrenmenin merkezinde yer alan kritik bir araçtır. Geri bildirim, öğrencilere doğru yolu gösteren, onların güçlü ve zayıf yönlerini anlamalarına yardımcı olan ve gelişimlerini destekleyen bir süreçtir. Hattie ve Timperley (2007), geri bildirimin öğrencilerin öğrenme performansını önemli ölçüde artırabileceğini ifade etmişlerdir. Ancak geri bildirim sağlanırken dikkat edilmesi gereken bazı unsurlar vardır: geri bildirim açık, anlaşılır ve geliştirici olmalı, öğrencinin öğrenme sürecini ilerletmeye yönelik bir rehberlik sağlamalıdır.

Akran ve Öz Değerlendirme

Biçimlendirici değerlendirme, öğrencilerin öğrenme süreçlerini izlemek, anlamalarını derinleştirmek ve onları gelişim süreçlerinde desteklemek amacıyla kullanılan

çeşitli stratejiler içerir. Akran değerlendirmesi ve öz değerlendirme, bu stratejilerden ikisidir ve her ikisi de öğrencilerin kendilerini ve başkalarını değerlendirmeleri yoluyla öğrenmeyi pekiştirmelerini sağlar (Black & William, 1998).

Akran Değerlendirme. Akran değerlendirme, öğrencilerin birbirlerinin çalışmalarını değerlendirerek geri bildirimde bulunmalarını sağlayan bir biçimlendirici değerlendirme yöntemidir. Bu süreç, öğrencilere yalnızca kendi öğrenme süreçlerini değil, başkalarının öğrenmelerini de gözlemlene ve değerlendirme fırsatı sunar (Topping, 2009).

Akran Değerlendirmenin Faydaları.

1. Eleştirel Düşünmeyi Geliştirir: Akran değerlendirmesi, öğrencilere başkalarının çalışmalarını inceleyerek eleştirel düşünme becerilerini geliştirme fırsatı tanır. Öğrenciler, sadece kendi çalışmalarını değil, aynı zamanda arkadaşlarının çalışmalarındaki güçlü yönleri ve eksiklikleri belirlerler. Bu süreç, onların analiz yapma ve eleştirel düşünme becerilerini artırır (Topping, 2009).

Akran değerlendirme, öğrencilere başkalarının düşüncelerini analiz etme ve kendi düşüncelerini bu doğrultuda şekillendirme becerisi kazandırır. Bu, öğrencilerin daha derinlemesine düşüncelerine ve anlamalarını genişletmelerine yardımcı olur (Topping, 2009).

2. Sosyal ve İşbirlikçi Öğrenmeyi Teşvik Eder: Akran değerlendirmesi, öğrencilere işbirlikçi bir öğrenme ortamı sunar. Birlikte çalışarak, öğrenciler farklı bakış açıları geliştirebilir ve öğrenme sürecine daha aktif katılabilirler. Topping (2009), akran değerlendirmesinin öğrenciler arasında sosyal bağları güçlendirdiğini ve grup içi etkileşimi teşvik ettiğini belirtmektedir.

3. Öğrencilere Geri Bildirim Sağlar: Akran değerlendirmesi, öğrencilere hem olumlu hem de geliştirmeye yönelik geri bildirim sağlar. Öğrenciler, diğerlerinin çalışmalarını değerlendirerek kendilerine dair yeni bilgiler edinirler. Bu, öğrencilerin kendi güçlü ve zayıf yönlerini görmelerine yardımcı olur. Ayrıca, başkalarına verilen geri bildirim sayesinde öğrenciler, kendilerine yönelik daha faydalı geri bildirimler alabilirler (Boud vd., 2001).

Akran değerlendirmesi, öğrencilere sadece kendi öğrenmelerini değil, aynı zamanda başkalarının öğrenme süreçlerini anlamalarına da olanak tanır (Boud vd., 2001).

Öz Değerlendirme. Öz değerlendirme, öğrencilerin kendi öğrenme süreçlerini değerlendirmeleri ve bu süreçteki güçlü ve zayıf yönlerini belirlemeleridir. Öğrenciler, kendi ilerlemelerini izleyerek ve performanslarını değerlendirerek, kendilerine nasıl daha iyi bir öğrenme stratejisi geliştirebileceklerini belirlerler (Nicol & Macfarlane-Dick, 2006).

Öz Değerlendirmenin Faydaları.

1. **Metakognitif Becerileri Geliştirir:** Öz değerlendirme, öğrencilerin metakognitif becerilerini geliştirmelerine olanak tanır. Öğrenciler, kendi öğrenme süreçlerini gözden geçirerek neyi anlamadıklarını veya hangi alanlarda daha fazla çalışmaları gerektiğini fark ederler. Bu süreç, öğrencilerin öğrenmelerini daha derinlemesine anlamalarına ve öğrenme stratejilerini daha bilinçli bir şekilde seçmelerine yardımcı olur. Öz değerlendirme, öğrencilerin öğrenme süreçlerinin farkında olmalarını ve bu süreçleri yönetmelerini sağlar. Bu, öğrencilerin daha bağımsız öğreniciler olmalarına yardımcı olur (Nicol & Macfarlane-Dick, 2006).
2. **Öğrencilerin Sorumluluk Almasını Sağlar:** Öz değerlendirme, öğrencilerin kendi öğrenme süreçlerinden sorumlu olmalarını teşvik eder. Kendi performanslarını değerlendirme, öğrencilerin kendi başarıları ve zorlukları hakkında daha bilinçli olmalarını sağlar. Bu sorumluluk, öğrencilerin daha motive olmalarına ve daha etkin bir şekilde çalışmaları için bir araç sunar (Boud, 1995).
3. **Hedef Belirleme ve Kendini Geliştirme:** Öz değerlendirme, öğrencilerin hedefler belirlemelerine ve bu hedeflere ulaşmak için bir yol haritası çizmelerine yardımcı olur. Öğrenciler, neyi başarmak istediklerini belirleyerek ve hangi adımları atmaları gerektiğini düşünüp planlayarak gelişimlerini yönlendirebilirler. Öz değerlendirme, öğrencilerin kişisel hedefler koymalarına ve bu hedeflere ulaşmak için nasıl bir yol izleyeceklerini düşünmelerine yardımcı olur (Nicol & Macfarlane-Dick, 2006).

Akran ve Öz Değerlendirmenin Birlikte Kullanımı. Akran değerlendirmesi ve öz değerlendirme, biçimlendirici değerlendirme süreçlerinde birbirini tamamlayan yöntemlerdir. Bu iki yöntem birlikte kullanıldığında, öğrencilerin hem kendi öğrenmelerine dair farkındalıkları artar hem de başkalarının öğrenme süreçlerine dair anlayışları gelişir. Akran değerlendirmesi, öğrencilere dışarıdan bir bakış açısı sunarken, öz değerlendirme, öğrencilerin içsel değerlendirme yapmalarını ve kendilerini daha iyi tanımlarını sağlar (Boud & Falchikov, 2006).

Akran ve öz değerlendirme, biçimlendirici değerlendirme sürecinin güçlü araçlarındandır. Her iki yöntem de öğrencilerin öğrenme süreçlerini daha aktif, eleştirel ve

bilinçli bir şekilde yönetmelerine yardımcı olur. Akran değerlendirmesi, sosyal etkileşimi ve işbirlikçi öğrenmeyi teşvik ederken, öz değerlendirme, metakognitif becerileri geliştirir ve öğrencilerin sorumluluk almasını sağlar. Bu uygulamaların etkin bir şekilde kullanılması, öğrencilerin öğrenme süreçlerini derinleştirir ve onların gelişimine katkıda bulunur (Topping, 2009).

Öğrenciler öğrenme amaçlarının bilincinde olurlarsa ve bu hedeflere ulaşmak için yapmaları gereken faaliyetleri bilirlerse öğrenme amaçlarına daha sağlıklı bir şekilde ulaşabilirler. Bu sebeple öğrenme faaliyeti için öz değerlendirme gereklidir (Sadler, 1989). Öğrencilerin öz değerlendirme yapabilmesi için ölçütler konusunda açık ve net olunmalıdır. Öğrencilerin hedefleri ile belirlenen bu hedeflere ulaşmaları durumunda neyi elde edecekleri açık ve net olarak bildirilmelidir. Bu sayede kendilerinin yol göstericisi olabilirler ve özerk bir öğrenme gerçekleştirmiş olurlar. Öğretmenler açısından akran ve öz değerlendirme birbirlerini tamamlayan yapboz parçaları gibidir. Çünkü öğrenciler kendi yaptıkları faaliyetler hakkında bir diğer öğrencinin yaptığı tenkitleri öğretmenin tenkitlerinden daha kabul edilebilir olarak görür. Yaşıtları tarafından daha anlaşılır bir dilin kullanılması da daha açık ve net bir geri bildirim alınmasını sağlamaktadır. Bu durum öğrencilerin ekip çalışması yapmalarını gerekli kılmaktadır (Black vd., 2003; Kirton vd., 2007). Akran değerlendirme nesnelliği geliştirir ve aktif bir öz değerlendirme yapılmasına katkı sağlar. Akran ve öz değerlendirme esnasında diğer zamanlara oranla eksikler üzerinde daha çok durulur. Öğrencilerin ulaştıkları ve ulaşamadıkları hedefler konusundaki idrak düzeyleri artar (Black vd., 2004).

Düzy Belirleyici Sınavların Biçimlendirici Kullanımı

Düzy belirleyici sınavlar, öğrencilerin belli bir alandaki beceri ve bilgi düzeylerini tespit amacıyla kullanılan ölçme araçlarıdır. Ancak, bu sınavların biçimlendirici değerlendirme sürecindeki rolü, genellikle sınavların sadece sonuca yönelik değerlendirme araçları olarak algılanması nedeniyle genellikle gözden kaçmaktadır. Oysa düzy belirleyici sınavlar, doğru bir şekilde kullanıldığında, öğrencilerin öğrenme süreçlerini destekleyebilir, öğretmenlere öğrencilerin hangi konularda eksik olduklarını gösterebilir ve öğrencilere hedeflerine ulaşmak için gerekli geri bildirimi sağlayabilir (Black & William, 1998).

Düzy belirleyici sınavlar, öğrencilerin bir ders veya dersin kazanımı üzerindeki mevcut durumunun değerlendirilmesi, öğrenme ihtiyaçlarının belirlenmesi ve sonraki adımların planlanması için kullanılır. Bu sebeple düzy belirleyici sınavların kullanımı biçimlendirici değerlendirme için idealdir. Öğrencilerin birbirlerinin çalışmalarını

değerlendirmesi öğretmenin çalışmayı değerlendirmesinden daha etkili olabilir. Bu sebeple öğrencilere değerlendirme yapabilmeleri amacıyla dereceli puanlama anahtarı hazırlanabilir (Black ve diğerleri, 2004). Tüm bunlarla birlikte düzey belirleyici sınavlardan toplanan bilgiler biçimlendirici değerlendirmenin yapılabilmesi için bilgi kaynağı olabilir. Öğretmen biçimlendirici değerlendirme için topladığı verilerden yararlanarak eğitim öğretim yılı sonunda öğrenci için genel bir akademik değerlendirme yapabilir (Daugherty, 1996).

Biçimlendirici değerlendirme, öğrencilerin öğrenme süreçlerinin düzenli bir şekilde izlenmesini ve gelişimlerinin desteklenmesini amaçlar. Bu tür değerlendirmeler genellikle öğretmenlerin öğrencilere, onların öğrenme süreçlerini iyileştirmeleri için geri bildirim sağladığı araçlardır. Düzey belirleyici sınavlar, bu geri bildirim süreçlerinde önemli bir yer tutabilir, ancak doğru şekilde uygulanmalıdır (Hattie & Timperley, 2007).

1. Öğrencilerin Başlangıç Düzeylerini Belirlemek ve İlerlemelerini İzlemek: Düzey belirleyici sınavlar, öğrencilerin ders veya konuya ne kadar hâkim olduklarını öğrenmenin ötesinde, onların önceki bilgi seviyeleri hakkında bilgi verir. Bu, öğretmenlerin öğrencilerin öğrenme süreçlerine daha iyi rehberlik etmelerini sağlar. Hattie ve Timperley (2007), biçimlendirici değerlendirmeyi, öğrencilerin mevcut performans seviyelerinin belirlenmesinin ardından öğretim sürecini düzenlemek için kullanılan bir araç olarak tanımlar. Düzey belirleyici sınavlar, bu tür bir değerlendirmeyi başlatan ilk adım olabilir. Öğretmenler, bu sınavların sonuçlarını analiz ederek hangi konularda daha fazla öğretim yapılması gerektiğini belirleyebilir.
2. Geri Bildirim Sağlama ve Öğrencilerin Hedef Belirlemelerini Destekleme: Biçimlendirici değerlendirmede geri bildirim, öğrencilerin kendilerini geliştirmeleri için kritik bir araçtır. Düzey belirleyici sınavlar, öğretmenlere öğrencilere ne tür geri bildirimler verebileceklerini gösterir. Öğrenciler, bu sınavlar üzerinden alınan geri bildirimle hangi konularda eksik olduklarını görür ve hangi konularda daha fazla çalışma yapmaları gerektiğini öğrenirler. Black ve Wiliam (1998), geri bildirimin öğrencilere öğrenme süreçlerinde nasıl ilerleyebileceklerini ve hangi stratejilerle başarılı olabileceklerini gösterdiğini vurgular. Bu bağlamda, düzey belirleyici sınavlar, öğrencilere yönelik hedef belirleme ve gelişim planlaması açısından faydalı olabilir. Biçimlendirici değerlendirmede geri bildirim,

öğrencilerin neyi doğru yaptığını, hangi alanlarda eksik olduklarını ve gelişimlerini nasıl yönlendireceklerini anlamalarını sağlar (Hattie & Timperley, 2007).

3. Öğrenme Sürecine Anında Müdahale İmkânı Sunma: Düzey belirleyici sınavlar, öğrencilere yönelik öğretim süreçlerini anında uyarlamak için kritik bilgiler sağlar. Öğrencilerin eksik oldukları veya zorlandıkları alanlar tespit edildikçe öğretmenler, dersin içeriğini bu eksiklikleri giderecek şekilde hızla güncelleyebilirler. Bu, öğrencilerin öğrenme süreçlerini hızla desteklemeye ve yönlendirmeye yardımcı olur. Özellikle, her öğrenciye bireysel geri bildirim vererek öğretmenler, öğrencilerin kendi öğrenme süreçlerini daha etkin bir şekilde kontrol etmelerini sağlarlar.
4. Öğrencilere Kendi Öğrenmelerini Değerlendirme Fırsatı Sunma: Düzey belirleyici sınavlar, öğrencilerin kendi öğrenme süreçlerini gözden geçirmeleri için bir fırsat yaratır. Öğrenciler, sınavların sonuçlarını analiz ederek hangi konularda eksik olduklarını belirler ve bu eksikliklere yönelik çalışma stratejileri oluştururlar. Özellikle, öğrencilerin kendi ilerlemelerini değerlendirebilmeleri, öğrenme süreçlerini daha aktif hâle getirebilir. Sadler (1989), öz değerlendirme ve düzey belirleyici sınavların öğrencilerin kendi öğrenmelerine dair sorumluluk almayı öğrenmelerine yardımcı olduğunu belirtir. Öğrenciler, düzey belirleyici sınavlar sayesinde kendi öğrenme süreçlerini gözden geçirme fırsatı bulur, bu da onları daha bağımsız ve sorumluluk sahibi öğrenciler yapar (Sadler, 1989).

Düzey Belirleyici Sınavların Biçimlendirici Değerlendirmedeki Zorlukları ve Yanılgılar

Düzey belirleyici sınavların biçimlendirici değerlendirme sürecindeki kullanımı her zaman ideal sonuçlar doğurmayabilir. Bu sınavlar bazen öğrencilerin yalnızca bilgi seviyelerini ölçen bir araç olarak kullanılabilir, oysa biçimlendirici değerlendirme, öğrencilerin düşünme süreçlerini ve öğrenme stratejilerini de gözlemlemeyi amaçlar (Hattie & Timperley, 2007). Ayrıca, düzey belirleyici sınavlar genellikle bir kez uygulanan ve sadece bir öğretim dönemi ile sınırlı kalan sınavlar olabilir. Bu sınavların sonuçları, öğrencilerin uzun vadeli gelişimlerini izlemek için yeterli olmayabilir. Öğretmenlerin, bu sınavların öğrenci gelişimini sürekli izleme ve öğrenme süreçlerine yön verme amacıyla kullanmaları önemlidir (Black & William, 1998).

Sonuç olarak düzey belirleyici sınavlar, biçimlendirici değerlendirme süreçlerinde etkili bir şekilde kullanılabilir. Öğrencilerin başlangıç düzeylerini belirlemek, öğrenme

süreçlerine anında müdahale etmek ve öğrencilerin öğrenme hedeflerini belirlemelerini sağlamak gibi birçok fayda sunar. Ancak, düzey belirleyici sınavların bu işlevleri yerine getirebilmesi için öğretmenlerin bu sınavları sadece bilgi ölçme aracı olarak değil, aynı zamanda öğretim sürecini düzenleyen ve öğrencilere sürekli geri bildirim sağlayan bir araç olarak kullanmaları gereklidir. Bu tür sınavlar, öğrencilerin gelişim süreçlerini desteklemek ve onları daha başarılı öğrenciler hâline getirmek için güçlü bir araç olabilir (Sadler, 1989).

Biçimlendirici Değerlendirme ve Öğretmen Roller

Biçimlendirici değerlendirme sürecinde öğretmenler, geleneksel öğretmen rollerinin çok ötesine geçerler. Öğretmenlerin bu süreçteki rolleri, öğrencilere rehberlik etmek, onlara geri bildirim sağlamak, öğrenme sürecini yönlendirmek ve öğrencilerin başarıya ulaşmalarına yardımcı olmak gibi geniş bir yelpazeye yayılmaktadır (Sadler, 1989). Öğretmenlerin biçimlendirici değerlendirme sürecindeki rolleri, aşağıdaki gibi özetlenebilir:

1. Rehberlik ve Yönlendirme Rolü: Öğretmenlerin biçimlendirici değerlendirme sürecindeki en önemli rollerinden biri, öğrencilere rehberlik yapmaktır. Rehberlik, öğretmenin öğrencilerin hangi konu veya becerilerde zorlandıklarını anlaması ve onlara bu eksiklikleri giderebilecek yollar göstermesi anlamına gelir. Bu süreçte öğretmen, öğrencilerin öğrenme sürecine aktif olarak dâhil olur ve onları bireysel ihtiyaçlarına göre yönlendirir. Öğretmen, öğrencinin güçlü ve zayıf yönlerini göz önünde bulundurarak öğretimi adapte eder (Hattie & Timperley, 2007). Öğretmenler, öğrencilerin öğrenme süreçlerini izlerken sadece doğru yanıtları aramakla kalmaz, aynı zamanda öğrencilerin nasıl düşündüklerini anlamak ve onlara süreç boyunca rehberlik yapmak zorundadır (Hattie & Timperley, 2007).
2. Geri Bildirim Sağlayıcı Rolü: Geri bildirim, biçimlendirici değerlendirmede merkezi bir yer tutar. Öğrencilerin öğrenme süreçlerini geliştirmeleri için, öğretmenin sağladığı geri bildirim çok önemlidir. Öğretmenler, öğrencilere hem doğru yapmaları gereken şeyler hakkında bilgi verir hem de hangi alanlarda gelişim göstermeleri gerektiğine dair önerilerde bulunur. Hattie ve Timperley (2007), geri bildirim öğrencilerin öğrenme süreçlerini şekillendirmede en önemli faktörlerden biri olduğunu belirtmektedir. Etkili geri bildirim, öğrencilerin neyi doğru yaptıklarını ve hangi yönlerde daha fazla çalışmaları gerektiğini açıkça ortaya koyar.

3. Öğrenme Ortamını Destekleyici Rolü: Biçimlendirici değerlendirmede öğretmenler, öğrencilerin öğrenme süreçlerini daha verimli hâle getirebilmek için öğrenme ortamını sürekli olarak destekler. Öğrencilerin etkin bir şekilde öğrenmeleri için güvenli, teşvik edici ve yapıcı bir ortam oluşturulması gerekir. Bu, öğrencilerin yanlış yapma korkusu olmadan öğrenmeye devam etmelerini sağlar. Öğretmen, bu tür bir ortamı yaratmak için sürekli bir destek ve cesaret verici bir tutum sergileyerek, öğrencilerin öğrenme süreçlerine olumlu katkılarda bulunur (Nicol & Macfarlane-Dick, 2006). Öğretmenler, öğrencilerin başarıları ve başarısızlıkları arasında denge kurarak, öğrenme süreçlerini destekleyen bir ortam yaratmalıdır. Bu ortam, öğrencilerin cesaret bulmalarına ve kendi öğrenmelerine daha fazla katkı sağlamalarına yardımcı olur (Nicol & Macfarlane-Dick, 2006).
4. Öğrenciye Kendini Değerlendirme İmkânı Sunma Rolü: Biçimlendirici değerlendirme, sadece öğretmenin değerlendirmesinden değil, aynı zamanda öğrencilerin kendilerini değerlendirmelerinden de faydalanır. Öğretmenler, öğrencilere öz değerlendirme fırsatları sunarak, onların kendi öğrenme süreçlerine dair farkındalıklarını artırır. Bu, öğrencilerin kendi güçlü ve zayıf yönlerini tanımalarına ve kendi gelişimlerini daha iyi yönlendirmelerine yardımcı olur (Nicol & Macfarlane-Dick, 2006). Nicol ve Macfarlane-Dick (2006), öğrencilerin öz değerlendirme yapmalarının, onların öğrenmeye daha bilinçli ve sorumlu yaklaşımlarına olanak tanıdığını belirtmektedir. Öğrencilerin kendi öğrenme süreçlerini değerlendirmeleri, onların metakognitif becerilerini geliştirir. Bu süreçte öğretmenler, öğrencilere nasıl değerlendirme yapacaklarını ve öğrenmelerini nasıl iyileştireceklerini öğretir (Nicol & Macfarlane-Dick, 2006).
5. Öğrencilerin Motivasyonunu Artırıcı Rolü: Motivasyon, biçimlendirici değerlendirmenin başarısında önemli bir rol oynar. Öğretmenler, öğrencilerin başarıları ve zorluklarına karşı duyarlı bir yaklaşım benimseyerek, öğrencilerin motivasyonlarını artırabilirler. Etkili geri bildirim, öğrencilerin kendilerini daha fazla geliştirmeye istekli olmalarını sağlar. Öğrenciler, öğretmenlerinden aldıkları cesaret ve destekle daha fazla çaba gösterir ve bu da onların öğrenme süreçlerine katkı sağlar (Black & Wiliam, 1998).

Öğretmenlerin sağladığı pozitif geri bildirim, öğrencilerin öğrenmeye karşı motivasyonlarını artırır. Bu tür geri bildirim, öğrencilerin daha fazla çaba harcamalarını ve başarıyı elde etmek için gerekli adımları atmalarını sağlar (Black & Wiliam, 1998).

Biçimlendirici değerlendirme, öğrencilerin öğrenme süreçlerini iyileştirmek ve öğretim süreçlerini daha etkili hâle getirmek amacıyla öğretmenlerin farklı roller üstlenmesini gerektirir. Öğretmenler, yalnızca bilgi aktaran bir kişi olmaktan çıkarak, öğrencilerin gelişimlerini yönlendiren, onları destekleyen, geri bildirim veren ve motive eden bir rehber rolünü üstlenirler. Bu süreç, öğretmenlerin öğrencilerin öğrenme süreçlerine aktif katılımını gerektirir ve onların eğitimdeki etkisini büyük ölçüde artırır. Biçimlendirici değerlendirme, öğrencilerin sadece bilgi edinmelerine değil, aynı zamanda kendi öğrenmelerine dair sorumluluk alıp yönlendirme yapmalarına olanak tanır (Black & Wiliam, 1998, Nicol & Macfarlane-Dick, 2006).

Biçimlendirici Değerlendirme Uygulamalarını Uygularken Karşılaşılan Zorluklar

Biçimlendirici değerlendirme, öğrencilerin öğrenme süreçlerini izlemek, geliştirmek ve yönlendirmek amacıyla öğretmenlerin kullanması gereken etkili bir yaklaşımdır. Ancak, bu tür değerlendirme yöntemlerinin sınıf ortamında etkili bir şekilde uygulanması her zaman kolay olmayabilir. Biçimlendirici değerlendirmeyi başarılı bir şekilde uygulamak, öğretmenlerden büyük bir çaba, beceri ve eğitim sürecine dair sürekli bir dikkat gerektirir (Sadler, 1989). Biçimlendirici değerlendirme uygulamaları uygulanırken yaşanan veya yaşanabilecek zorluklar şu şekilde sıralanabilir:

1. **Zaman Yetersizliği:** Biçimlendirici değerlendirme, sürekli bir izleme ve geri bildirim sürecini içerir. Öğretmenler, öğrencilerinin gelişimini düzenli olarak izlemek ve onlara geri bildirim sağlamak için zaman ayırmalıdır. Ancak öğretmenler, müfredatın yoğunluğu ve ders saatlerinin sınırlı olması nedeniyle biçimlendirici değerlendirmeye yeterli zamanı ayıramamaktadırlar. Bu durum, öğretmenlerin öğrencilere sağladıkları geri bildirimlerin zamanında ve etkili olmasını zorlaştırabilir (Bayrak vd., 2019; Black & Wiliam, 1998).
2. **Öğrencilerin Geri Bildirimi İhmal Etmesi:** Biçimlendirici değerlendirme, öğrencilerden alınan geri bildirimle dayanır. Ancak bazı öğrenciler, öğretmenlerinden aldıkları geri bildirimlere önem vermeyebilir veya bu geri bildirimi yeterince kullanamayabilirler. Öğrencilerin geri bildirimi anlamakta veya bu geri bildirimleri öğrenme süreçlerine entegre etmekte zorlanmaları, biçimlendirici değerlendirmenin etkinliğini azaltabilir. Ayrıca, öğrenciler bazen öğretmenlerin geri bildirimlerini sadece puan veya not olarak algırlar ve bu durum geri bildirimün öğrencilerin öğrenmelerini geliştirmelerine olanak tanımaktan çok, sadece geçici bir değerlendirme aracı olarak kalabilir (Hattie & Timperley, 2007).

3. Öğretmenlerin Biçimlendirici Değerlendirme Bilgisi ve Yeterliliği: Biçimlendirici değerlendirme, öğretmenlerin belirli bir bilgi birikimi ve yeterlilik gerektiren bir süreçtir. Ancak birçok öğretmen, biçimlendirici değerlendirmeyi etkili bir şekilde uygulamak için gerekli bilgi ve becerilere sahip olmayabilir. Öğretmenlerin biçimlendirici değerlendirme konusunda yetersiz bilgiye sahip olmaları, bu uygulamanın öğretim sürecinde doğru ve etkili bir şekilde kullanılmamasına neden olabilir. Eğitimciler, biçimlendirici değerlendirmeyi etkili bir şekilde kullanabilmek için sürekli profesyonel gelişim ve eğitim programlarına ihtiyaç duyarlar (Bayrak vd., 2019; Sadler, 1989).
4. Sınıf Yönetimi Zorlukları: Biçimlendirici değerlendirme uygulamalarında sınıf yönetimi, önemli bir zorluk oluşturabilir. Öğrencilerin farklı hızlarda ilerlemesi, bireysel geri bildirimlerin sağlanması ve öğrencilere bireysel odaklanma ihtiyacı sınıfın genel düzenini etkileyebilir. Öğretmenler, sınıf yönetimiyle ilgili zorluklarla başa çıkmak için fazladan bir çaba göstermek zorunda kalabilirler. Bu, özellikle büyük sınıflarda veya heterojen öğrenci gruplarında daha belirgin hâle gelir. Öğrencilerin ihtiyaçlarına göre geri bildirim sağlamak ve öğrencilere bireysel zaman ayırmak, sınıfın diğer öğrencilerinin öğrenme sürecini olumsuz etkileyebilir (Nicol & Macfarlane-Dick, 2006).
5. Öğrencilerin Kendisini Değerlendirme Zorlukları: Öz değerlendirme, biçimlendirici değerlendirmenin önemli bir bileşenidir. Ancak öğrenciler, özellikle daha düşük seviyedeki öğrenciler, kendi öğrenme süreçlerini değerlendirmekte zorlanabilirler. Öğrenciler, kendi güçlü ve zayıf yönlerini tanımakta zorluk çekebilir ve bu da onların gelişim süreçlerini olumsuz etkileyebilir. Öğretmenlerin öğrencilere nasıl öz değerlendirme yapacaklarını öğretmeleri, bu sürecin verimli bir şekilde işlemlerini sağlar. Aksi takdirde, öğrenciler geri bildirimlerini doğru bir şekilde analiz edemezler ve öğrenmelerini geliştirmekte zorlanabilirler (Nicol & Macfarlane-Dick, 2006).
6. Değerlendirme Araçlarının Yetersizliği: Biçimlendirici değerlendirme, çeşitli araçlar ve yöntemler kullanılarak yapılabilir. Ancak öğretmenler bazen öğrencilerin gelişimlerini takip etmek için yeterli ve etkili değerlendirme araçlarına sahip olmayabilirler. Özellikle öğrencilerin performanslarını, becerilerini ve gelişimlerini izlemek için uygun araçların eksikliği, öğretmenlerin biçimlendirici değerlendirme süreçlerini verimli bir şekilde uygulamalarını engelleyebilir. Bu durum,

öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarına odaklanmayı ve kişiselleştirilmiş geri bildirim sağlanmasını zorlaştırabilir (Black & Wiliam, 1998).

Sonuç olarak biçimlendirici değerlendirmenin başarılı bir şekilde uygulanabilmesi için öğretmenlerin çeşitli zorluklarla karşılaştığı açıktır. Bu zorlukların üstesinden gelmek için öğretmenlerin sürekli profesyonel gelişime önem vermeleri, öğrencilerine etkili geri bildirim sağlamak için uygun araçlar ve stratejiler geliştirmeleri, ayrıca sınıf yönetimini iyi bir şekilde organize etmeleri gerekmektedir. Ayrıca, öğrencilerin geri bildirimleri anlamaları ve öğrenme süreçlerine entegre etmeleri için öğretmenler, daha fazla rehberlik ve destek sağlamalıdır. Öğretmenlerin bu konu hakkında daha bilgili ve planlı olması yaşanan bu zorlukların üstesinden gelmelerine yardımcı olacaktır. Biçimlendirici değerlendirme bilinçli bir şekilde kullanıldığında etkili olabilen bir yöntemdir (Black & Wiliam, 1998). Bu nedenle biçimlendirici değerlendirme uygulamalarının hem öğretmenler açısından hem de öğrenciler açısından anlaşılabilir olması gerekmektedir. Biçimlendirici değerlendirme, öğretmenlerin ve öğrencilerin birlikte çaba göstererek, öğrenme süreçlerini geliştiren bir yöntem hâline gelebilir.

İlgili Araştırmalar

Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Alan yazını incelendiğinde Metin ve Özmen, (2010) tarafından yapılan çalışmada ilköğretim sınıf öğretmenliği üçüncü sınıf öğrencisi 25 öğretmen adayının Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme (ÖTMG) dersi kapsamında hazırladıkları çalışmaların biçimlendirici değerlendirme yaklaşımıyla değerlendirilmesinin adaylar üzerindeki etkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma yöntemi olarak nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak ise yarı yapılandırılmış mülakatlardan faydalanılmıştır. Araştırmada örneklem olarak KTÜ eğitim fakültesi ilköğretim üçüncü sınıf öğrencisi yirmi beş öğretmen adayının katılımı sağlanmıştır. Verilerin analizinde ise içerik analizi yoluyla değerlendirme yapılarak adayların düşüncelerini de kapsayan kodlamalar yapılmıştır. Araştırma sonucunda öğretmen adaylarının biçimlendirici değerlendirme anlayışına karşı olumlu düşüncelere sahip oldukları görülmüş ve biçimlendirici değerlendirme yaklaşımını diğer derslerde de kullanmak istedikleri gözlemlenmiştir.

Bulunuz ve Bulunuz, (2013) tarafından yapılan diğerk bir araştırma incelendiğinde araştırmanın iki amacı olduğu gözlenmiştir. Bu amaçlardan ilki biçimlendirici değerlendirme yöntemine dayalı fen öğretimi yaklaşımının kuramsal temelini ve bu konuda yapılan araştırma sonuçlarını aktarmak, ikincisi ise biçimlendirici değerlendirme yöntemini temel alarak hazırlanmış biçimlendirici yoklamaya örnek soruları ve uygulamalarını tanıtmaktır. Araştırmada yöntem olarak nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Veri toplama araçlarından gözlem ve biçimlendirici yoklama soruları kullanılmıştır. Sonuç olarak biçimlendirici değerlendirme yaklaşımının fen bilimleri derslerinde kavramsal öğrenmenin desteklenmesi açısından büyük öneme sahip olduğu gözlenmiştir.

İzci (2016) tarafından yapılan "Öğrenmeyi desteklemek için öğretmenlerin biçimlendirici değerlendirmeyi benimsemelerini etkileyen içsel ve dışsal faktörler" adlı araştırmasında öğretmenlerin öğrencilerin öğrenmelerini desteklemek için biçimlendirici değerlendirmeyi nadiren kullandıkları ve bu değerlendirme türünü benimserken bazı faktörlerden etkilendikleri görülmüştür. Araştırma sonucunda öğretmenlerin biçimlendirici değerlendirmeyi benimsemelerini etkileyen dört ana faktör ortaya çıkmıştır. Bunlar; kişisel özellikler, bağlam, kaynak ve dışsal faktörler olmak üzere dört başlık altında toplanmıştır.

Bulunuz ve Bulunuz (2016) tarafından yapılan araştırmada 52 tane 11.sınıf öğrencisine eylemsizlik yasasıyla ilgili kavram yanlışlarını düzeltmek amacıyla biçimlendirici değerlendirme sorusu sorulmuştur. Araştırmada yöntem olarak deneysel araştırma yöntemlerinden ön test-son test yöntemi kullanılmıştır. Verilerin toplanmasında iki aşamalı bir biçimlendirici değerlendirme sorusu kullanılmıştır. Verilerin analizinde ise nicel araştırma yöntemlerinden dörtlü değerlendirme ölçeği kullanılmıştır. Elde edilen bulgu ve sonuçlara bakıldığında uygulama sonunda öğrencilerin eylemsizlik kavramı ile ilgili kavramsal ve açıklama düzeylerinde artış olduğu tespit edilmiştir.

Karaman ve Karaman'ın (2017) yapmış olduğu 12 okul öncesi öğretmen adayının biçimlendirici değerlendirme uygulamalarını kullanmalarının mesleki gelişimlerine katkısının neler olduğu araştırılmıştır. Yöntem olarak eylem araştırması metodu kullanılmıştır. Verilerin toplanması sürecinde açık uçlu sorular ve saha notları kullanılmıştır. Verileri analiz ederken nitel olan bu veriler içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Biçimlendirici değerlendirme uygulamalarından geri sağlanan dönütler öğretmen adaylarının profesyonellik gelişimine katkıda bulunduğu gözlemlenmiştir.

Yaşar (2017) tarafından yapılan "Türkiye'deki öğretmen adaylarının biçimlendirici değerlendirme yaklaşımlarına ilişkin algıları" adlı araştırmada aday öğretmenlerin

biçimlendirici değerdendirmeyle ilişkin algıları ve yeterliliklerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada nitel araştırma desenlerinden durum çalışması yöntemi kullanılmış. Araştırma grubunu, fen eğitimi bölümü 17 son sınıf öğrencisi oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak, araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış “Biçimlendirici değerdendirme algı görüşme formu” ölçeği kullanılmıştır. Veriler, toplamda 10 derinlemesine görüşme yapılarak toplanmış; 8 görüşme odak grup şeklinde, diğer 2 görüşme ise yüz yüze yapılmış. Toplanan veriler, içerik analizi ile incelenmiş ve araştırma bulguları, öğretmen adaylarının biçimlendirici değerdendirme yaklaşımlarına ilişkin algı ve yeterliliklerinin oldukça düşük ve yetersiz olduğunu ortaya koymuştur.

Ozan (2017) tarafından yapılan araştırma incelendiğine araştırmada biçimlendirici değerdendirme uygulamalarının öğrencilerin akademik başarı, tutum ve öz düzenleme becerilerine etkisi araştırılmış. Araştırma beşinci sınıfta öğrenim gören 45 öğrenci ve uygulamaları yapan öğretmenlerle yürütülmüştür. Araştırmada yöntem olarak karma yöntem kullanılmış. Beşinci sınıf öğrencilerinden seçilen rastgele iki sınıfın biri kontrol grubu diğeri ise deney grubu olarak seçilmiştir. Araştırmada deneysel işlemler bir eğitim-öğretim yılında 28 hafta süresince uygulanmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak “Sosyal Bilgiler Başarı Testi”, “Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutum Envanteri”, “Öz Düzenleyici Öğrenme Becerileri Ölçeği”, “Gözlem Formu” ve “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu” kullanılmıştır. Araştırmanın sonucuna bakıldığında kontrol grubuna uygulanan düzey belirleyici değerdendirmenin öğrencilerin akademik başarı, tutum ve öz düzenleme becerileri üzerinde bazı olumlu etkilerinin olduğu görülmüş fakat anlamlı bir ölçüde bu becerileri arttırmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Deney grubuna uygulanan biçimlendirici değerdendirmede ise öğrencilerin akademik başarı, tutum ve öz düzenleme becerileri üzerinde anlamlı bir artış sağladığı sonucu elde edilmiştir.

Kıncal ve Ozan (2018) tarafından yapılan “Biçimlendirici Değerdendirmenin Öğretmen Adaylarının Başarı, Tutum ve Öz Düzenleme Becerileri Üzerindeki Etkisi” adlı araştırmada biçimlendirici değerdendirmenin öğretmen adaylarının akademik başarılarına, tutumlarına ve öz düzenleme becerilerine yönelik etkisi araştırılmıştır. Deney grubunda 14 hafta boyunca biçimlendirici değerdendirme, kontrol grubunda ise düzey belirleyici değerdendirme uygulamaları yapılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre deney grubundaki öğretmen adaylarının akademik başarılarının, kontrol grubundaki öğretmen adaylarının akademik başarılarına göre anlamlı düzeyde farklılaştığı tespit edilmiştir. Deney ve kontrol grubundaki öğretmen adaylarının ölçme ve öz düzenlemeye yönelik tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır ancak deney grubundaki öğretmen

adaylarının ölçme ve öz düzenleme becerilerine yönelik tutumlarının kontrol grubundakilere göre daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır.

Aras (2019) tarafından yapılan “Okul öncesi öğretmenlerinin biçimlendirici değerlendirme uygulamalarının geliştirilmesi: İşbirlikçi eylem araştırmasının dönüştürücü rolü” isimli araştırmasında işbirlikçi eylem araştırması rolü altında 3 okul öncesi öğretmenin biçimlendirici değerlendirme uygulamalarını uygulama süreçlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Daha önce biçimlendirici değerlendirme hakkında bilgisi olmayan 3 okul öncesi öğretmeni ile yapılan araştırmada öğretmenlere biçimlendirici değerlendirme hakkında eğitimler verilmiş ve sonrasında öğretmenlerin biçimlendirici değerlendirmeyi sınıflarında kullanmaları istenmiştir. Sürecin sonunda biçimlendirici değerlendirme uygulamalarını uygulayan öğretmenlerin sistematik gözlem yaptıkları, gözlemlerini kayıt altına aldıkları ve gelecek planlamaları için bu verileri kullandıkları görülmüştür. Sonuç olarak eylem araştırmalarının dönüştürücü rolü olduğu görülmüştür.

Yılmaz ve Karaoğlu Yılmaz, (2019) tarafından yapılan araştırmada öğretmen adaylarının eğitsel amaçlı kullanılan Kahoot uygulamasına ilişkin görüşleri incelenmiştir. Bu Kahoot uygulamasının öğrencilerin derse katılımını artırma, öğretimi eğlenceli hâle getirme ve biçimlendirici değerlendirme yapabilme gibi birçok etkiye sahip olduğu görülmüştür. Araştırma 21 aday öğretmenin katılımıyla yürütülmüş ve veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış öğrenci görüşme formları kullanılmıştır. Toplanan veriler içerik analizi yöntemi kullanılarak analiz edilmiş ve sonuç olarak araştırmada öğretmen adaylarının bu uygulamanın derse katılım, dersi eğlenceli hâle getirme, dersi oyunlaştırarak öğretme, öğrenci motivasyonunu artırma ve biçimlendirici değerlendirme yapma gibi etkilerinin olduğu yönünde söylemleri ifade ettikleri görülmüştür.

Bayrak vd. (2019) tarafından yapılan araştırmada ise biyoloji öğretmenlerinin biçimlendirici değerlendirme uygulamalarını derste uygulayarak öğrencilerin öğrenme eksikliklerinin saptanması amaçlanmıştır. Araştırmaya Erzurum’da görev yapan 27 biyoloji öğretmeni katılmıştır. Araştırmada bütüncül tek durum deseni yöntemi kullanılmış ve veriler yarı yapılandırılmış görüşme formları kullanılarak toplanmıştır. Elde edilen veriler içerik analizi yöntemi ile analiz edilip araştırmanın sonucunda öğretmenlere biçimlendirici değerlendirme uygulamaları hakkında hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim almaları gerektiği önerisinde bulunulmuştur.

Elden (2019) tarafından yapılan “Okul öncesi öğretmenlerin biçimlendirici değerlendirme uygulamaları” adlı araştırmada okul öncesi öğretmenlerinin biçimlendirici değerlendirme uygulamalarına yönelik algıları ve ne gibi uygulamalar yaptıkları

araştırılmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmış ve araştırma 15 okul öncesi öğretmeni ile yürütülmüştür. Araştırmanın verileri öğretmenlerle yapılan yarı yapılandırılmış görüşme formları ile toplanmıştır. Araştırmanın sonucunda okul öncesi öğretmenlerinin öğrencileri değerlendirirken genellikle gözlem yönteminden yararlandıkları ve öğrencilerin gelişimsel özelliklerine, olumlu olumsuz davranışlarına, sosyalliklerine ve ilgi ihtiyaçlarına göre geri bildirimler vererek değerlendirdikleri görülmüştür. Ayrıca öğretmenler sınıfların kalabalık olması, zamanın yeterli olmaması ve iş yüklerinin fazla olması gibi nedenlerle biçimlendirici değerlendirme uygulamalarını yeterince uygulayamadıklarını belirtmişlerdir.

Buldur ve Hasbek'in, (2020) yapmış olduğu araştırmaya bakıldığında yine öğretmen adayları üzerinde yapılan araştırmada, 433 öğretmen adayından öğrenme düzeyini arttırma, öğrenme sürecini yeniden planlama, öğrenme eksikliklerini belirleme gibi alt başlıklardan her birine birer metafor oluşturmaları istenmiştir. Biçimlendirici değerlendirme uygulamalarının ön plana çıkardığı bu alt başlıklar öğretmen adayları tarafından metaforlarla ifade edilmiş ve en çok öğrenme düzeyini arttırmaya yönelik metafor oluşturulmuştur. Araştırmada nitel araştırma deseni olan olgu deseni yöntem olarak kullanılmıştır. Verilerin toplanması sürecinde adaylara metafor oluşturabilecekleri formlar verilmiş ve boşlukları doldurmaları istenmiştir. Veriler içerik analizi yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Bulgulara ve sonuçlara bakıldığında öğretmen adaylarının oluşturdukları metaforlarla biçimlendirici değerlendirme uygulamalarının karakteristik özelliklerine uygun metaforlar geliştirdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Kaya vd. (2021) tarafından yapılan "Fen öğretmenlerinin farkındalıklarının, biçimlendirici değerlendirme uygulamalarındaki sınıf içi uygulamalarındaki rolü" adlı araştırma fen öğretmenlerinin biçimlendirici değerlendirme konusundaki farkındalıklarını belirlemek ve biçimlendirici değerlendirme farkındalığının öğretmenlerin sınıf içi uygulamalarına nasıl yansıdığını incelemek amacıyla yapılmıştır. Analizler sonucunda öğretmenler üç seviyeye ayrılmış: naif, eklektik ve bilinçli. Çalışmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğunun eklektik seviyede olduğu görülmüştür. Bu seviyedeki öğretmenler, biçimlendirici değerlendirmenin önemi ve kullanımı hakkında temel bilgiye sahipken, bu öğretmenlerin biçimlendirici değerlendirmeyi uygulamalarına yeterince yansıtmadıkları görülmüştür. Ayrıca, öğretmenlerin biçimlendirici değerlendirme konusundaki farkındalıkları ile sınıf içi uygulamaları arasında bir paralellik olduğu gözlemlenmiştir. Bu çalışmada elde edilen sonuçlar göz önüne alındığında, öğretmenlerin

biçimlendirici değerlendirme konusundaki farkındalıklarını artırmanın, sınıf içi uygulamalarını şekillendirmeyi doğrudan etkileyebileceği görülmüştür.

Çelik (2021) tarafından yapılan araştırmada 33 sosyal bilgiler öğretmen adayının katılımıyla WEB 2.0 uygulamalarıyla yaptıkları biçimlendirici değerlendirme uygulamalarına yönelik deneyimleri incelenmiştir. Araştırmada yöntem olarak nitel araştırma yöntemlerinden betimleyici fenomenoloji deseni kullanılmıştır. Verilerin toplanmasında yarı yapılandırılmış görüşme formları kullanılmıştır. Verilerin analizinde ise nitel araştırmalarda kullanılan betimsel ve içerik analizi yöntemleri kullanılarak veriler analiz edilmiştir. Elde edilen bulgu ve sonuçlara bakıldığında öğretmen adaylarının WEB 2.0 uygulamalarını kullanarak bu uygulamaların aktif öğrenci katılımını desteklediği, kalıcı öğrenmeyi sağladığı ve eğlenceli bir öğrenme ortamı sunduğu öğretmen adayları tarafından deneyimlenmiştir.

Çakır (2021) tarafından yapılan Matematik öğretiminde biçimlendirici değerlendirme eğitiminin ortaokul matematik öğretmen adaylarının ölçme değerlendirme algıları, pedagojik anlayışları, tutumları ve niyetleri üzerine etkisi adlı araştırmada ortaokul matematik öğretmen adaylarının biçimlendirici değerlendirme uygulamalarını mezun olduktan sonra derslerinde matematik öğretiminde kullanmalarına yönelik bir eğitim sağlayarak onlara biçimlendirici değerlendirmeye yönelik bilgi, beceri ve tutumları kazandırmak ve bu eğitimin onlar üzerinde ölçme değerlendirmeye yönelik algılarını, pedagojik anlayışlarını, biçimlendirici değerlendirmeye yönelik tutumlarını ve niyetlerini ne yönde etkilediğini görmek amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın sonucunda deney ve kontrol grubu öğrencilerinin deneysel işlemler sonrasında ölçme-değerlendirme algı puanları, öğretme - öğrenme anlayışı puanları ve biçimlendirici değerlendirmeye yönelik tutum ve niyet puanlarının istatistiksel olarak anlamlı seviyede birbirinden farklı olduğu anlaşılmış; deney grubunda uygulanan biçimlendirici değerlendirmenin öğrencilerin ölçme-değerlendirme algılarını, öğretme - öğrenme anlayışlarını ve biçimlendirici değerlendirmeye yönelik tutumlarını ve niyetlerini istatistiksel açıdan anlamlı ölçüde farklılaştırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Öztürk (2022) tarafından yapılan araştırma incelendiğinde biçimlendirici değerlendirme uygulamalarının ortaokul öğrencileri üzerindeki etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada yöntem olarak karma desen yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın nicel boyutunda ön-test son-test deney ve kontrol gurubunda yarı deneysel desen kullanılmıştır. Nitel boyutunda ise özel durum çalışması deseni kullanılmıştır. Araştırma nicel boyutta 34 deney ve 28 kontrol olmak üzere 62 yedinci sınıf öğrencisi ile

yürütülmüştür. Nitel durum çalışması ise deney grubundan 9 öğrenci ile yürütülmüştür. Veri toplama aracı olarak nicel boyutta “Öğrenme Yaklaşımları Ölçeği” kullanılmıştır. Nitel boyutta ise yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmanın sonucuna bakıldığında biçimlendirici değerlendirme uygulamalarının öğrencilerin benimsemiş oldukları öğrenme yaklaşımları üzerinde etkili olduğu sonucuna varılmıştır. Nitel veriler de bu sonucu desteklemiştir.

Arın (2023) tarafından yapılan araştırma incelendiğinde öğretmenlerin biçimlendirici değerlendirmeye yönelik görüş ve uygulamalarının çeşitli değişkenler açısından (cinsiyet, yaş, mesleki kıdem, öğretim kademesi, lisans mezuniyeti, öğrenim durumu ve yerleşim birimi) incelenmesi yapılmıştır. Yapılan bu çalışmada tarama modeli kullanılmış olup veri toplama aracı olarak Kişisel Bilgiler Formu ve Öğretmenlerin Biçimlendirici Değerlendirmeye İlişkin Görüş ve Uygulamaları Ölçeği kullanılmıştır. Erzurum iline bağlı merkez ilçelerdeki 252 öğretmen çalışmanın örneklemini oluşturmuştur. Araştırmanın yöntemi olarak tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmaya yönelik bulgular incelendiğinde öğretmenlerin biçimlendirici değerlendirmeye yönelik görüş ve uygulamalarının cinsiyet, yaş, mesleki kıdem, öğretim kademesi, lisans mezuniyeti, öğrenim durumu ve yerleşim birimi gibi değişkenlerin ölçeğin hiçbir boyutunda anlamlı bir farka ulaşamamıştır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin biçimlendirici değerlendirmeye yönelik görüş ve uygulamaları açısından cinsiyet, yaş, mesleki kıdem, öğretim kademesi, öğrenim durumu, yerleşim birimi değişkenlerinin önemli faktörler olmadığı gözlemlenmiş olup lisans mezuniyeti değişkeninin ise öğretmenlerin biçimlendirici değerlendirmeye yönelik görüş ve uygulamalarını önemli düzeyde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Ertuğrul (2023) tarafından yapılan “Fen bilgisi öğretmen adaylarının biçimlendirici değerlendirme etkinlikleri ile harmanlanmış araştırma sorgulama yöntemiyle ilgili pedagojik alan bilgilerinin geliştirilmesi” adlı araştırmasında biçimlendirici değerlendirme etkinlikleri ile harmanlanmış araştırma sorgulama yöntemi eğitiminin fen bilgisi öğretmen adaylarının bilgi ve tutumlarına yönelik değişimin incelenmesi amacıyla yapıldığı görülmüştür. Araştırmada yöntem olarak nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması modeli kullanılmıştır. Katılımcılar “Fen Öğretimi-2” dersini alan 15 öğretmen adayından oluşmaktadır. Biçimlendirici değerlendirme etkinlikleri ile harmanlanmış sorgulama yöntemi eğitimi öğretmen adaylarına online olarak sunulmuş ve kuramsal çerçeve ile uygulama olmak üzere iki aşamalı olarak verilmiştir. Araştırmanın verileri yine online olarak toplanmış ve araştırmanın sonucunda fen bilgisi öğretmen adaylarının araştırma

sorgulamayı kullanabilmeye yönelik bilgilerini, araştırma sorgulama hakkındaki anlayışlarını, biçimlendirici değerlendirmeye yönelik bilgi ve görüşlerini geliştirdiği belirlenmiştir. Öğretmen adaylarının biçimlendirici değerlendirme etkinlikleri ile desteklenmiş araştırma sorgulama yöntemi ile bir öğretim sürecini planlama ve uygulama düzeyleri çoğunlukla yeterli düzeye ulaşmıştır. Bir başka bulgu ise, fen bilgisi öğretmen adayları biçimlendirici değerlendirme etkinlikleri ile harmanlanmış araştırma sorgulama yöntemini anlamlı öğrenmede ve öğrencilerin ilgisini çekmekte faydalı bulduklarını ve ilerde öğretmen olduklarında bu yönteme derslerinde yer vereceklerini belirttikleri yönündedir.

Akbaş ve Ozan (2024) tarafından yapılan çalışmada matematik dersinde biçimlendirici değerlendirme uygulamalarının öğrencilerin akademik başarı ve tutumları üzerindeki etkisi incelenmiştir. Araştırmada yöntem olarak nicel yöntem kullanılmış olup yarı deneysel desenlerden eşit olmayan gruplar ön test-son test deseni kullanılmıştır. Araştırma grubu olarak 2021-2022 eğitim öğretim yılında Erzurum ilinde bulunan bir ortaokulun beşinci sınıfında öğrenimini sürdüren 30 öğrenciden oluşmaktadır. Okulda beşinci sınıf düzeyinde bulunan 4 şube içerisinde yansız atama yoluyla bir deney bir de kontrol grubu belirlenmiştir. Deneysel işlemler 11 hafta boyunca sürmüştür. Araştırmada veri toplama aracı olarak Matematik Dersi Başarı Testi ve Matematiğe Yönelik Tutum Ölçeği kullanılmış olup bu ölçekler araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Araştırmada verilerin analizinde ise bağımsız gruplar t testi, bağımlı gruplar t testi ve tek yönlü kovaryans analizi kullanılmıştır. Araştırma bulguları incelendiğinde bağımsız gruplar t-testinde ön testte grupların akademik başarı ve matematiğe yönelik tutumları arasındaki fark incelenmiş. Akademik başarı açısından anlamlı fark bulunmazken tutum puanlarında anlamlı fark bulunmuştur. Bağımlı gruplar t-testi sonucunda ise akademik başarı açısından anlamlı fark bulunduğu tutumlar açısından anlamlı fark bulunmadığı gözlenmiştir. Araştırma sonucunda biçimlendirici değerlendirme uygulamaları yapılan deney grubundaki öğrencilerin akademik başarı ve tutum puanlarının kontrol grubunda bulunan öğrenci puanlarından fazla olduğu belirlenmiş olup biçimlendirici değerlendirme uygulamalarının öğrencilerin akademik başarıları ve matematik dersine yönelik tutumları üzerindeki etkisinin istatistiksel olarak anlamsız olduğu sonucuna varılmıştır.

Ozan ve Bahadır (2024) tarafından yapılan çalışmada, Yan ve Pastore tarafından geliştirilen Öğretmenlerin Biçimlendirici Değerlendirme Uygulamaları Ölçeği'nin Türkçeye uyarlama süreci ve uyarlanan ölçeğin geçerlik ve güvenirlik analizleri sunulmuştur. Araştırma, toplam 328 öğretmenden oluşan iki farklı öğretmen grubuyla

tarama modelini kullanarak, ölçeğin orijinal yapısını doğrulamış ve iki faktörlü (öğretmen merkezli ve öğrenci merkezli biçimlendirici değerlendirme) yapısını desteklemiştir. Dilsel eşdeğerlik sağlandıktan sonra yapılan faktör analizi ve güvenirlik testleri, uyarlanan ölçeğin Türk kültürü bağlamında geçerli ve güvenilir olduğunu ortaya koymuştur. Sonuçlar, söz konusu ölçeğin Türk eğitim sisteminde öğretmenlerin biçimlendirici değerlendirme uygulamalarını incelemek için etkili bir araç olarak kullanılabileceğini göstermektedir.

Sırakaya (2024) tarafından yapılan “İngilizce öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının biçimlendirici değerlendirme okuryazarlıklarının incelenmesi” adlı araştırmada İngilizce öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının yaş, cinsiyet, mesleki deneyim, mezun olunan bölüm vb. faktörlerin biçimlendirici değerlendirmeyi kullanmalarına etkisinin nasıl olduğunun anlaşılması amacıyla yapılmış. Araştırmada açıklayıcı sıralı karma yöntem kullanılmıştır. Araştırmanın nicel kısmında “Biçimlendirici değerlendirme okuryazarlığı ölçeği” 75 İngilizce öğretmeni ve 154 İngilizce öğretmenliği okuyan öğrenciler tarafından doldurulmuş. Nitel kısımda ise 5 İngilizce öğretmeni ve 6 öğretmen adayı yarı yapılandırılmış görüşmelere davet edilerek yapılmıştır. Elde edilen verilere bakıldığında İngilizce öğretmenlerinin, öğretmen adaylarına göre biçimlendirici değerlendirme okuryazarlığının daha yüksek olduğu görülmüştür. Araştırmada 51 yaş üzeri ve mesleki deneyimi 31 yıldan fazla olan öğretmenlerin biçimlendirici değerlendirme okuryazarlığının düşük olduğu sonucuna varılmıştır.

Uyar ve Karanfil (2024) tarafından yapılan araştırma, öğretmenlerin biçimlendirici değerlendirmeye yönelik okuryazarlıklarının belirlenmesi ve Öğretmen Biçimlendirici Değerlendirme Okuryazarlık Ölçeğinin Türkçeye uyarlanması, geçerlilik ve güvenirlik çalışmasının yapılması amacıyla yapılmıştır. Araştırma Elâzığ ve Yalova illerinde bulunan 183 öğretmenin katılımıyla yapılmıştır. Ölçeğin orijinalinde 6’lı likert tipinde İngilizce yazılmış 22 madde bulunmaktadır. Ölçek ilk olarak Türkçeye çevrilmiş ve dil geçerlilik çalışmaları yapılmış. Pilot uygulama 30 öğretmen üzerinde denenmiş ve daha sonra 183 öğretmen üzerinde online olarak uygulanmıştır. Daha sonra faktör analizi yapılarak orijinal faktör yapısının korunduğu görülmüştür. Ölçeğin güvenirliliğinin belirlenmesi amacıyla da Türkçe ve İngilizce formları 28 İngilizce öğretmeninden oluşan gruba uygulanmıştır ve sonuçların tutarlı olduğu görülmüştür. Araştırmanın sonucunda ölçeğin geçerli ve güvenilir bir şekilde Türkçeye çevrildiği görülmüştür.

İzci vd. (2024) tarafından yapılan araştırma, Yan ve Pastore tarafından geliştirilen Öğretmen Biçimlendirici Değerlendirme Okuryazarlığı Ölçeği (TFALS), Türkçe

örnekleme ölçeğın faktör yapısını ve psikometrik özelliklerini incelemek amacıyla Türkçeye çevrilmesi amacıyla yapılmıştır. Veriler, Türkiye'nin Orta Anadolu Bölgesi'nde yer alan farklı devlet okullarında çalışan 168 erkek ve 150 kadın olmak üzere toplam 318 öğretmenden toplanmıştır. İlk adım olarak, ölçek maddeleri İngilizce ve Türkçe olarak uzmanlar tarafından çevrilmiş ve geri çevrilmiştir. Ardından, uzmanlara ölçek sunulmuş ve geri bildirimler doğrultusunda tutarlılık ve doğruluk kontrolü yapılmıştır. Ölçeğın dilsel eşdeğerliğini sağlamak amacıyla bir pilot çalışma gerçekleştirilmiş, ardından Türkçe örnekleme yapısal geçerliliğı incelenmiştir. TFALS'in 22 maddeli onaylı faktör yapısının kanıtını sunmak için doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yapılmıştır. DFA sonuçları, TFALS-Türkçe versiyonunun üç faktörlü modelinin yeterli uyum indekslerine sahip olduğunu göstermiştir. Bu çalışmanın sonuçları, TFALS'in Türkçe versiyonunun geçerliliğı ve güvenilirliğı için önemli kanıtlar sunmakta olup, Türkçe örnekleme iyi psikometrik özelliklere sahip olduğunu doğrulamaktadır.

Alan yazını incelendiğinde yurt içinde yapılan araştırmaların bu araştırma konusu ile ilgili bazı benzerliklerinin ve farklılıklarının olduğu görülmüştür. Yapılan araştırmalar genel olarak öğretmen adaylarına yönelik yapılmış olup öğretmen adaylarının biçimlendirici değerlendirme uygulamalarına yönelik görüşlerini ortaya koymuştur. Araştırmalar genel olarak daha az katılımcıyla ve sınırlı alanda yürütölmüştür. Yapılan bu araştırma ise devlet okullarında öğretmen olarak devam eden on beş öğretmen ve üç farklı okul bağlamı ele alınarak farklı branşlardan öğretmenlerle yürütölmüş bu yönüyle alan yazınında yapılan araştırmalardan ayrılmaktadır.

Alan yazınındaki araştırmalar okullarda görev yapan öğretmenlerden çok üniversitede öğrenim gören son sınıf öğretmen adayları üzerinde yoğunlaşarak yapılmıştır. Bu da yapılan araştırmaların genel olarak yapılandırılmış ortamlarda ve belirli bir çerçevede yapıldığını göstermektedir. Biçimlendirici değerlendirme uygulamalarını sadece belli alanlarda kullanan ve sonuçlarını ortaya koyan araştırmalar olmuştur.

Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Box ve Skoog, (2015) tarafından yapılan “Öğretmenlerin kişisel uygulama değerlendirme teorileri ve biçimlendirici değerlendirme uygulamalarının karmaşıklıkları üzerine bir vaka çalışması” adlı araştırmada üç lise fen bilgisi öğretmeni tarafından biçimlendirici değerlendirmenin kullanımını kısıtlayan veya kolaylaştıran, dâhili olarak oluşturulmuş ve harici olarak empoze edilen bağlamsal unsurlar araştırılmıştır. Cornett'in kişisel uygulama teorilerinin müfredat geliştirme modeli, değerlendirmeyi içerecek şekilde değiştirilmiş, kişisel uygulama değerlendirme teorileri (PPAT'ler) olarak adlandırılmış ve

Çalışma için bir ereve olarak seçilmiştir. Bu araştırma, u ğretmenin PPAT'leri arasındaki belirgin farklılıkları ve öğretimlerinde biçimlendirici değerlendirmenin kullanımını kısıtlayan veya kolaylaştıran birkaç farklı faktörü ortaya koymuştur. Bu faktörlerin en dikkat çekeni, değerlendirme uygulamalarını şekillendirmede kritik bir rol oynayan ve benimsenen değerlendirme teorilerini gerçek sınıf uygulamasına dönüştürme yetenekleri üzerinde etkisi olan ğretmen bilgisi biçimleriydi. Biçimlendirici değerlendirmenin kullanımını kısıtlayan diğer dışarıdan dayatılan engeller arasında öğrencilerin beklentileri, alışkanlıkları ve eğilimleri; öğretmenlerin öğrencileri yıl sonu, yüksek riskli sınava hazırlamak için müfredatın tamamını öğretmek için hissettikleri baskı; ve ğretim ve öğrenmeye yönelik yapılandırmacıdan ziyade öğretici bir yaklaşımın olması yer aldı. Bu çalışmadan elde edilen sonuçlar, öğretmenlerin ğretim ve değerlendirme kararları alırken bazı durumlardan etkilendiklerini ortaya koymuştur.

Zhao ve Lui, (2016) tarafından yapılan “in lise sınıflarında biçimlendirici değerlendirmenin etkinliği” adlı araştırmada biçimlendirici değerlendirmenin öğrencilerin öğrenme süreçlerini nasıl etkilediğini ve in eğitim sisteminde bu değerlendirme türünün nasıl kullanıldığının analiz edilmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmada in'in farklı okullarında anketler ve görüşme formları ile veriler toplanmış ve elde edilen bulgulara bakıldığında araştırma, biçimlendirici değerlendirmenin öğrencilerin öğrenme süreçlerine olumlu etkilerde bulunduğunu göstermiş. Öğrencilerin, düzenli geri bildirim alarak daha iyi bir öğrenme süreci geçirdikleri ve bu sayede ders materyallerini daha iyi kavradıkları tespit edilmiş. Ayrıca, ğrencilerin öğrenme süreçlerinde daha aktif hâle gelmeleri, onların akademik başarılarını artırmış. Öğrenciler, biçimlendirici değerlendirmeler sayesinde yalnızca sonuçlara odaklanmak yerine, süreç boyunca nasıl gelişebileceklerini daha iyi anlamışlardır. Araştırma, biçimlendirici değerlendirmenin etkin bir şekilde uygulanabilmesi için öğretmenlerin bazı zorluklarla karşılaştıklarını da ortaya koymuştur. Öğretmenlerin yeterli zaman, kaynak ve eğitim desteği bulamaması, biçimlendirici değerlendirmelerin etkinliğini sınırlamaktadır. Öğrencilerin geri bildirimlere nasıl yanıt verdikleri de bu sınırlılıklar arasında büyük bir faktör olarak grlmştir.

Pekrun ve Lichtenfeld, (2017) tarafından yapılan “Almanya'da biçimlendirici değerlendirme ve motivasyon: Geri bildirim mekanizmalarının incelenmesi” isimli araştırma, biçimlendirici değerlendirmenin ve geri bildirimin ğrenci motivasyonu ve öğrenme süreci üzerindeki rolünü anlamayı amaçlamaktadır. Araştırmada Almanya'daki okullarda yapılan deneysel çalışmalar ve anketler aracılığıyla veriler toplanmış ve öğrencilere verilen geri bildirimin türü, sıklığı ve nasıl sunulduğu gibi faktörlerin

motivasyon üzerinde nasıl etkiler yarattığına odaklanılmıştır. Ayrıca, öğrenci motivasyonunu etkileyen psikolojik mekanizmalar da incelenmiştir. Araştırmanın bulgularına bakıldığında, biçimlendirici değerlendirmenin öğrencilerin motivasyonunu artırmada önemli bir faktör olduğu bulunmuş. Öğrenciler, öğretmenlerinden düzenli ve anlamlı geri bildirim aldıklarında daha fazla motive olmuş ve öğrenme süreçlerine daha fazla katılım göstermiştir. Ayrıca, geri bildirimin sadece öğretmen tarafından sağlanması değil, aynı zamanda öğrencilerin geri bildirimi anlamaları ve buna göre hareket etmeleri de önemli bir etken olmuştur. Sonuç olarak Almanya'daki eğitim sistemi içinde biçimlendirici değerlendirmenin ve geri bildirim mekanizmalarının öğrencilerin motivasyonu üzerinde güçlü bir etkisi olduğu tespit edilmiştir. Bu süreçlerin doğru bir şekilde uygulanması, öğrencilerin öğrenmeye olan ilgilerini artırmakta ve akademik başarılarını güçlendirmektedir.

Knecht ve Peterson, (2017) tarafından yapılan “Amerika Birleşik Devletleri sınıflarında biçimlendirici değerlendirme: Öğrenci katılımı ve geri bildirim odaklanma” adlı araştırmanın amacı, Amerika Birleşik Devletleri'ndeki sınıflarda biçimlendirici değerlendirmenin nasıl kullanıldığını ve bunun öğrenci katılımı ile geri bildirim süreçleri üzerindeki etkilerini incelemektir. Araştırma, anketler ve sınıf içi gözlemler yoluyla veriler toplamış. Öğrenciler ve öğretmenler, biçimlendirici değerlendirme süreçlerine dâhil olmuş ve öğrenci katılımı, geri bildirim sıklığı ve kalitesi üzerine görüşler alınmıştır. Bu veriler, biçimlendirici değerlendirmenin etkinliğini ve öğrenci motivasyonuna katkı sağlama biçimlerini incelemek amacıyla analiz edilmiştir. Araştırmanın bulgularına bakıldığında, biçimlendirici değerlendirmenin öğrenci katılımını artırma ve geri bildirimlerin etkisini güçlendirme potansiyeline sahip olduğu görülmüştür. Öğrenciler, geri bildirim aldıklarında daha fazla motive olmuş ve bu süreç sayesinde kendi öğrenme süreçlerini daha iyi anlamışlardır. Ayrıca, öğretmenlerin verdikleri geri bildirimlerin sıklığı ve kalitesi, öğrencilerin derslere olan katılımlarını ve genel başarılarını doğrudan etkilemiştir.

Carless, (2019) tarafından yapılan “Birleşik Krallık'taki yükseköğretimde biçimlendirici değerlendirme ve geri bildirim: görüşler ve zorluklar” adlı çalışmada Birleşik Krallık'taki yükseköğretim kurumlarındaki biçimlendirici değerlendirme ve geri bildirimin rolü incelenmiş ve bu süreçte yaşanan zorluklar tartışılmıştır. Carless, biçimlendirici değerlendirmenin öğrencilerin öğrenme süreçlerine nasıl etki ettiğini ve geri bildirim döngülerinin öğretim ve öğrenme üzerinde nasıl bir rol oynadığını araştırmıştır. Araştırma, biçimlendirici değerlendirmenin başarılı bir şekilde uygulanabilmesi için karşılaşılan zorlukları ve bu sürecin öğretim stratejileriyle nasıl entegre edilebileceğini ele

almaktadır. Araştırmada elde edilen sonuçlara bakıldığında biçimlendirici değerlendirmenin yükseköğretimdeki öğretim süreçlerine önemli katkılar sağladığını ancak bu uygulamanın etkinliği için öğretmenlerin daha fazla zaman, kaynak ve eğitim desteğine ihtiyaç duyduklarını ortaya koymaktadır. Eğitmcilerin biçimlendirici değerlendirmeyi doğru şekilde entegre etmeleri, öğrencilerin öğrenme süreçlerini daha etkili hâle getirebileceği ve yükseköğretimdeki genel başarıyı artırabileceği vurgulanmıştır.

Granberg, (2021) tarafından yapılan “Biçimlendirici değerlendirme uygulamasına ilişkin bir örnek olay incelemesi ve öğrenciler üzerindeki etkileri öz-düzenlemeli öğrenme” adlı araştırmasında bir matematik öğretmenin biçimlendirici değerlendirme uygulamasını ve bu uygulamanın öğrencilerin kendi kendilerinin öğrenmelerini düzenlemelerine etkisi araştırılmıştır. Sekiz aylık bir uygulamadan sonra öğrencilere öncesi ve sonrası uygulanan anketlerde uygulama yapılan öğrencilerin diğer iki sınıftaki öğrencilere kıyasla öz düzenleme becerilerinde anlamlı bir şekilde değişiklik olduğu gözlemlenmiştir. Öğretmenin uyguladığı biçimlendirici değerlendirmeye bakıldığında biçimlendirici değerlendirmenin çeşitli yönlerini içinde bulundurduğu ve öğrencilerin kendi kendilerine öğrenmeleri yani öz düzenleme yapabilmelerine büyük katkıda bulunduğu görülmüştür.

Dayal, (2021) tarafından yapılan "Öğretmenlerin öğretim sırasında biçimlendirici değerlendirme stratejilerini kullanma yöntemleri: sınıf içi kanıtlar" adlı araştırmada, iki uygulayıcı lise matematik öğretmenin sınıf öğretimlerinde nasıl biçimlendirici değerlendirme eylemleri gerçekleştirdiği incelenmiştir. Çalışma, öğretmenlerin öğretim ve değerlendirme hakkındaki tutumlarının sınıf uygulamalarıyla nasıl örtüştüğünü de araştırmıştır. Özellikle, iki öğretmen de kendi 9. sınıf matematik derslerinde öğrenci portföyü değerlendirmesini uygularken, sınıf gözlemleri, öğretmenlerin öğrenme hedefleri ve başarı ölçütlerini netleştirme ve paylaşma; öğrencileri öğretime aktif hâle getirme; ve öğrencilerin öğrenme sürecini ileriye taşıyacak geri bildirim verme gibi biçimlendirici değerlendirme eylemlerini nasıl kullandıklarına odaklanmıştır. Bulgular, öğretmenlerden birinin biçimlendirici değerlendirme veya öğrenme için değerlendirme eylemlerini daha iyi kullandığını, diğersinin ise bu konularda gelişen bir anlayış sergilediğini göstermektedir. Öğretmenlerin eylemlerine yapılan bütüncül bir analiz, öğretim ve değerlendirme hakkındaki tutumlarıyla olası bağlantılar olduğunu ortaya koymaktadır. Bu bulgular, bazı öğretmenlerin biçimlendirici değerlendirme eylemlerini daha kolay kullanmalarını destekleyen, öğretim ve değerlendirme konusundaki üretken tutumlara sahip olabileceğini göstermiştir. Bu tür üretken tutumlar, ortaokul sınıflarında daha iyi değerlendirmelerin

uygulanabilmesi için faydalı bir temel sağlamaktadır. Çünkü ortaokul öğretmenlerinin biçimlendirici değerlendirmeleri nasıl kullandığına dair yapılan araştırmalar oldukça sınırlıdır. Bulgular, biçimlendirici değerlendirme stratejilerinin daha iyi kullanılmasıyla daha etkileşimli derslerin yapıldığını da dolaylı olarak doğrulamaktadır.

Linden vd., (2023) tarafından yapılan “Öz düzenlemeli öğrenmeyi geliştirmek için değerlendirmenin biçimlendirici kullanımı: öğretmenlerin kavramları ve sınıfta değerlendirme uygulamalarının uyumlaştırılması” adlı bu çalışma, yükseköğretimde öz-düzenlemeli öğrenmenin önemli rolünü incelemekte ve öğretmenlerin biçimlendirici değerlendirme hakkındaki kavramlarının, öğrencilerin öz-düzenlemeli öğrenme becerilerinin gelişimini ne ölçüde etkilediğini araştırmaktadır. Öz-düzenlemeli öğrenmenin tanınan önemine rağmen, yükseköğretimdeki birçok öğrenci etkili öz-düzenleme stratejilerinden yoksundur. Bu nedenle öğretmenlerin rolü oldukça büyüktür. Çalışmada, 16 farklı programdan öğretmenlerle yapılan nitel görüşmeler aracılığıyla öğretmenlerin değerlendirme hakkındaki inançları ve bu inançların öz-düzenlemeli öğrenme gelişimi üzerindeki etkileri incelenmiştir. Bulgular, öğretmenlerin, kavramlarından etkilenecek, geri bildirim öncelikle görev ve süreç düzeylerinde sağlamaya çalıştıklarını, ancak öz-düzenleme düzeyine yeterince odaklanmadıklarını ortaya koymaktadır. Öğretmenler, öz-düzenlemeli öğrenmeyi teşvik etmenin önemini kabul etseler de sınıf içi uygulamaları öz-düzenleme düzeyine odaklanmamakta, sıklıkla öğrencilerin gerekli becerileri önceki eğitimlerinden kazandıklarını varsaymaktadırlar. Çalışma, öğretmenlerin öz-düzenlemeli öğrenmenin önemini tanımaları ile gerçek uygulamaları arasındaki uyumsuzluğu vurgulamaktadır.

Li vd. (2023) tarafından yapılan “İlköğretim öğretmenlerinin biçimlendirici değerlendirme okuryazarlığını geliştirmede mesleki gelişim programlarının rolü” adlı araştırma Hong Kong’da bulunan bir grup ilköğretim öğretmeni ile yapılmıştır. Öğretmenlere sunulan mesleki gelişim programının öğretmenlerin biçimlendirici değerlendirmeye yönelik okuryazarlıklarına etkisi ve sınıflarda biçimlendirici değerlendirmeyi kullanırken yaşadıkları zorlukları ele almalarına ne kadar yardımcı olduğuna dair sonuçların ortaya konulması amaçlanmıştır. Araştırmada karma desenli yöntem kullanılmış ve nicel veriler program öncesi ve sonrası anketle toplanmış, nitel veriler ise anketteki açık uçlu sorularla elde edilmiştir. Araştırma sonucunda mesleki gelişim programının öğretmenlerin biçimlendirici değerlendirme uygulamaları hakkındaki okuryazarlığını geliştirdiği ve biçimlendirici değerlendirme uygulamalarını uygularken yaşadıkları zorluklarla baş etme becerilerini arttırdığı görülmüştür.

Bazhmina vd. (2024) tarafından yapılan “Biçimlendirici değerlendirmenin yükseköğretim öğrenme ortamına entegre edilmesi” adlı araştırma biçimlendirici değerlendirmenin öğrenme ortamının tasarımına entegrasyonunu ele almaktadır. 2023-2024 akademik yılı boyunca, Zaporizhzhia Politeknik Ulusal Üniversitesinde bir pedagojik deney yapılarak, ilk yıl Endüstriyel Mühendislik öğrencilerinin grafik eğitimine odaklanılmıştır. Üç aşamalı (belirleme, biçimlendirici ve kontrol) olarak gerçekleştirilen deney, “Otomobiller ve Traktörlerin İşletme, Test ve Bakımı” ile “İçten Yanmalı Motorlar” eğitim programlarından 56 öğrenciyi kapsayan deneysel grubu içermektedir. Kontrol grubu ise “Metal Kesme Makineleri ve Sistemleri” ile “Kaldırma ve Taşıma, Yol, İnşaat, Toprak Düzenleme Makineleri ve Ekipmanları” programlarından 86 öğrenciden oluşmuştur. Çalışma, biçimlendirici değerlendirmenin öğrenciler arasında bağımsız çalışma kültürünü desteklediğini sonuçlandırmıştır. Biçimlendirici değerlendirmeyi öğrencilerin bağımsız çalışmalarına entegre etmek için döngüsel bir yapıyı vurgulayan bir pedagojik model tasarlanmıştır. Biçimlendirici değerlendirme yoluyla geliştirilen başlıca nitelikler arasında eğitimsel, kişisel, mesleki beceriler ve eğitim süreci içinde iş birliği ve birlikte yaratma ile ilgili nitelikler yer almaktadır. Araştırma ayrıca dijital teknolojilerin eğitim sürecindeki rolünü vurgulamaktadır. Biçimlendirici değerlendirmenin temel göstergeleri arasında öğrenmeye motivasyon, öz analiz, öz değerlendirme, karşılıklı değerlendirme, öz güven, kişisel sorumluluk ve ekip çalışması bulunmaktadır. Sonuçlar, biçimlendirici değerlendirmenin öğrenciler arasında bağımsız çalışma kültürünü desteklemedeki olumlu etkisini, dijital teknolojilerle desteklediğini göstermektedir.

Atjonen vd. (2024) tarafından yapılan “Öğretmenlik uygulamasında biçimlendirici değerlendirmenin öğrencileri olarak öğretmen adayları” adlı araştırma Finlandiya temel öğretmenlik eğitiminde öğretmen adaylarının öğrenmeyi teşvik etmek için biçimlendirici değerlendirmeyi kullanma algılarını araştırmak amacıyla yapılmıştır. Finlandiya Üniversitesinde gerçekleştirilen araştırma iki grup hâlinde 102 katılımcı ile yapılmış. Katılımcılar iki ders sırasında biçimlendirici değerlendirmeyi kullandılar ve sonrasında bunun üzerine düşüncelerini paylaştılar 2021 ve 2022 yıllarında toplanan veriler ışığında toplamda 102 rapor elde edildi ve bulgulara bakıldığında öğretmen adaylarının biçimlendirici değerlendirmeye öğretmen bakışıyla yaklaştıkları, öğrenci tartışmalarını geliştirmek ve öğrencilerin katılımını sağlamak amacıyla kullandıkları görüldü. Bunun yanı sıra hedeften haberdar etme ve akranların bakış açılarını arka plana atılma eğiliminde olduğu görülmüştür.

Slingerland (2024) tarafından yapılan “Kuzeydoğu bölgesel lise bölgesi proje çalışmasında lise matematik öğretmenlerinin eğitimi biçimlendirmek için çevrim içi biçimlendirici değerlendirmeyi kullanmaları” adlı araştırma Kuzeydoğu bölgesel lise bölgesinde bulunan lise matematik öğretmenlerinin öğretimi biçimlendirmek için çevrim içi biçimlendirici değerlendirme uygulamalarını nasıl kullandıklarını öğrenmek amacıyla yapılmış. Araştırmada 12 lise matematik öğretmeni ile görüşmeler yapılır veriler toplanmış. Görüşmelerden elde edilen veriler iki araştırma sorusunu yanıtlamak için kullanılmış "Öğretmenlerin lise matematik eğitimini biçimlendirmek için çevrim içi biçimlendirici değerlendirmenin kullanım kolaylığı, yararlılığı ve tutumları hakkındaki bakış açıları nelerdir" ve "Lise matematik öğretmenlerinin eğitimlerini biçimlendirmek için biçimlendirici değerlendirmeyi tutarlı bir şekilde kullanmak için ihtiyaç duydukları eğitim, kaynaklar ve destekle ilgili önerileri nelerdir." Araştırmanın sonuçları, çevrim içi biçimlendirici değerlendirme verilerinin öğretimi biçimlendirmek için kullanılmasının, öğrenci katılımını ve akademik başarıyı artırarak lise matematik derslerinde olumlu sosyal değişimi teşvik edebileceğini göstermiş.

Akoyt (2024) tarafından yapılan “Doğu Timor'da biçimlendirici değerlendirme: öğretmenlerin algısı ve uygulaması” araştırma, Timor öğretmenlerinin sınıflarda biçimlendirici değerlendirmeye ilişkin algılarını ve uygulamalarını araştırmayı ve aralarındaki farklılıkları incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın katılımcıları, Dili belediyesindeki 14 ilkokulda çalışan 50 öğretmeninden oluşmaktadır. Veriler bir anket yoluyla toplanmış. Anket demografik bilgiler, öğretmenlerin algıları ve uygulamalarından oluşuyordu. Sonuçlara baktığımızda, birçok Timorlu öğretmenin biçimlendirici değerlendirmeye ilişkin olumlu algılara sahip olduğu sonucuna ulaşılmış. Biçimlendirici değerlendirmenin öğrenme için önemini ve rolünü biliyorlardı ancak, öğretmenlerin biçimlendirici değerlendirmeye ilişkin uygulamalarının algılarından farklı olduğu görülmüştür. Çoğu öğretmen, biçimlendirici değerlendirmeyi ve çeşitli stratejilerini sınıflarında nadiren uygulamışlardır.

Jesus (2024) tarafından yapılan “Dominik Cumhuriyet’indeki ortaokul matematik öğretmenlerinin biçimlendirici değerlendirme uygulamaları” adlı araştırma Dominik Cumhuriyeti'ndeki ortaokul matematik öğretmenlerinin biçimlendirici değerlendirme uygulamalarını araştırmak amacıyla yapılmış. Araştırmada, öğretmenlerin uyguladığı biçimlendirici değerlendirme stratejilerinin türleri, öğretim kararları almak için biçimlendirici değerlendirme verilerini nasıl kullandıkları ve bu stratejileri uygularken karşılaştıkları zorluklar hakkında üç araştırma sorusu incelenmiş. Araştırma kamu ve özel

okullardan on sekiz ortaokul matematik öğretmenin katılımıyla gerçekleştirilmiş. Veri toplama sürecinde, yarı yapılandırılmış görüşmeler, odak görüşmeler yapılmış ve matematik dersleri gözlemlenmiş. Bu araştırmanın bulguları, öğretmenlerin çeşitli biçimlendirici değerlendirme stratejileri uyguladığını ve süreçte aktif bir rol aldığını gösteriyor. Öğretmenler öğrencileri nadiren akran değerlendirmesi, öz değerlendirme, iş birlikli çalışma ve öğrencilerin öğrenme sürecine sahip çıkmasını teşvik eden diğer yöntemlere dâhil ettiği görülmüş. Bazı öğretmenler, öğretimi ayarlamak için biçimlendirici değerlendirme verilerini kullanırken, bazıları öğrencilere akademik müdahalede bulunarak veya not vererek değerlendirmiş. Son olarak, öğretmenler biçimlendirici değerlendirmeyi uygularken bağlamsal ve kişisel zorluklar yaşamışlar, örneğin öğrencilerin matematik ve motivasyondaki sınırlı becerileri, kalabalık sınıflar, sınırlı kaynaklar ve biçimlendirici değerlendirmeyi planlamak ve uygulamak için zaman. Öğrencilerin mevcut performansı ve motivasyonu ile ilgili bağlamsal faktörler, öğretmenler tarafından bildirilen en yaygın zorluklardanmış.

Josehp, (2024) tarafından yapılan “İşe entegre öğrenmede kapsayıcı biçimlendirici değerlendirme engelli öğrencilerin bakış açısından” adlı araştırma incelendiğinde engelli öğrencilerin deneyimleri, araştırma sorusu tarafından yönlendirilen çalışmanın odak noktasıdır: Engelli öğrencilerin deneyimlerinden, iş-entegre öğrenmede (WIL) kapsayıcı biçimlendirici değerlendirme hakkında ne öğrenebiliriz? Sorusuna yanıt bulmak amacıyla yapılmış. Yetenek yaklaşımı, WIL'deki kapsayıcı biçimlendirici değerlendirmenin öğrencilerin başarısına ve refahına nasıl katkıda bulunabileceğini teorileştirmek için kullanılmıştır. Veriler altı öğrenciyle beş anlatı görüşmesi yapılarak toplanmış. Araştırma, öğrencilerin iş hayatına hazırlıkla etkileşimli öğrenmeyi birleştiren biçimlendirici değerlendirme görevlerini değerli bulduğunu göstermiştir. Biçimlendirici değerlendirme, güçlü yönleri sergilemek ve güvenli bir alanda zayıf yönleri geliştirmek için fırsatlar sağlamıştır. Her şeyden önce, öğrenciler değerlendirme görevlerini ihtiyaçlarına göre uyarlayan öğretim görevlilerini takdir etmişlerdir. Araştırma, engelli öğrencilerin ve çeşitli öğrenme ihtiyaçlarının bakış açılarından kapsayıcı biçimlendirici değerlendirmenin anlaşılmasına katkıda bulunmaktadır.

Kang ve Lam, (2024) tarafından yapılan araştırma incelendiğinde “Üniversite İngilizcesi öğretmenlerinin değerlendirme okuryazarlığını anlamak: biçimlendirici bir değerlendirme perspektifi” adlı araştırma, üç katılımcının ne bildiğini ne düşündüğünü ve biçimlendirici değerlendirmeyi nasıl uyguladıklarını araştırarak Çin üniversite İngilizcesi öğretmenlerinin değerlendirme okuryazarlığını incelemiştir. Öğrenci öğrenimini dâhil

etmek için dört biçimlendirici değerlendirme sürecinde (yani tasarım, kullanım, yorumlama ve iletişim) değerlendirme okuryazarlığını keşfetmek için bir bilgi-kavram-uygulama çerçevesi uygulanmıştır. Veri toplama araçları olarak bireysel görüşmeler, sınıf gözlemleri ve ek belgeler kullanılmıştır. Tekrarlı ve karşılaştırmalı tematik analiz yoluyla bulgulara ulaşılmış. Bulgulara bakıldığında, farklılıklara rağmen üç eğitmenin de temel biçimlendirici değerlendirme bilgisine sahip olduğu ve öğrencilerin öğrenme katılımını ve gelişimini sağlamak için biçimlendirici değerlendirmeye ilgili etkinlikler tasarlamaya ve yürütmeye istekli olduğu görülmüş. Ancak biçimlendirici değerlendirmeyi tasarlarırken, kullanırken, yorumlarırken ve iletirken süreç odaklı olmaktan çok ürün odaklı bir düşünce yapısında oldukları görülmüş. Ayrıca, öğrenci merkezli görev tasarımı, başarı kriterleri ve süreç odaklı geri bildirim yoluyla öğrencileri kendi kendini düzenleyen öğrenmeye etkili bir şekilde dâhil etmek için yeterli değerlendirme bilgisine ve stratejisine sahip olmadıkları sonucuna ulaşılmış.

Yurt dışında yapılan araştırmalara bakıldığında araştırmalarda bölgesel olarak öğretmenlerin biçimlendirici değerlendirme hakkındaki okur yazarlıklarının ortaya konulması için çalışmalar yapıldığı ve öğretmenlerin biçimlendirici değerlendirmeye yönelik algı ve tutulmalarının neler olduğunu öğrenmek amacıyla yapıldığı görülmüştür. Öğretmen adaylarına yönelik yapılmış olan ve öğretmen adaylarının biçimlendirici değerlendirme uygulamalarına yönelik görüşlerini ortaya koyan araştırmaların da çoğunlukta olduğuna rastlanmıştır. Araştırmalar genel olarak daha az katılımcıyla ve sınırlı alanda yürütülmüştür. Yurt dışında yapılan araştırmaların bazı noktalarda bu araştırma ile benzer konulara değinildiği ve araştırma sorularının benzerlik gösterdiği görülmüştür. Araştırmalarda genellikle bir branştan öğretmenlerin biçimlendirici değerlendirme uygulamaları incelenmiştir. Bu araştırmada ise devlet okullarında öğretmen olarak devam eden on beş öğretmen ve üç farklı okul bağlamı ele alınarak farklı branşlardan öğretmenlerle yürütülmüş bu yönüyle alan yazınında yapılan araştırmalardan ayrıldığı görülmektedir.

Yurt içinde ve yurt dışında yapılan alan yazınındaki araştırmalar okullarda görev yapan öğretmenlerden çok üniversitede öğrenim gören son sınıf öğretmen adayları üzerinde yoğunlaşarak yapılmıştır. Bu da yapılan araştırmaların genel olarak yapılandırılmış ortamlarda ve belirli bir çerçevede yapıldığını göstermektedir. Biçimlendirici değerlendirme uygulamalarını sadece belli alanlarda kullanan ve sonuçlarını ortaya koyan araştırmalar olmuştur. Araştırmaların çoğunun tek bir branş dalından öğretmenlere yönelik yapıldığı ve öğretmenlerin biçimlendirici değerlendirme

hakkındaki görüş ve tutumlarını ortaya koydukları görülmüştür. Öğretmenlerin biçimlendirici değerlendirme uygulamalarını uygularken nelere dikkat ettikleri veya nasıl uyguladıkları konusunda yeterli sayıda araştırmaya rastlanmamıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

Yöntem

Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırma, lise öğretmenlerinin biçimlendirici değerlendirme uygulamalarını nasıl kullandıklarını incelemek amacıyla nitel araştırma desenlerinden biri olan durum çalışması olarak gerçekleştirilmiştir.

Nitel araştırma deseni, derinlemesine anlama ve açıklamaya yönelik bir araştırma türüdür. Bu desen genellikle kapsamlı görüşmeler, gözlemler ve belge analizi gibi kalitatif veri toplama yöntemlerini kullanır. Nitel araştırma, katılımcıların deneyimlerini anlamak ve bağlamı keşfetmek amacıyla yaygın olarak başvurulan bir yaklaşımdır (Büyüköztürk vd., 2018).

Durum çalışması, sınırlı bir sistemin nasıl işlediği ve çalıştığı hakkında sistematik bilgi toplamak için çoklu veri toplama kullanılarak o sistemin derinlemesine incelenmesini içeren metodolojik bir yaklaşımdır (Creswell, 2007).

Bu araştırmanın amacı, lise öğretmenlerinin biçimlendirici değerlendirme uygulamalarını nasıl kullandıklarını derinlemesine incelemek ve elde edilen sonuçları ortaya koymaktır. Bu nedenle, durum çalışması yöntemi tercih edilmiştir.

Çalışma Grubu

Bu araştırma, Ardahan ilinde, devlet okullarında görev yapmakta olan 15 lise öğretmeni ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubuna ilişkin bilgiler Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. *Çalışma Grubu*

Öğretmenler	Cinsiyet	Yaş	Öğrenim Durumu	Branş	Meslekteki Çalışma Yılı
D1	Kadın	36	Lisans	Fizik	12
D2	Kadın	41	Yüksek Lisans	Kimya	17
D3	Erkek	50	Lisans	Tarih	24
D4	Erkek	33	Yüksek Lisans	Matematik	10
D5	Kadın	42	Yüksek Lisans	Edebiyat	19

Tablo 1. (Devamı)

D6	Erkek	30	Lisans	Tarih	3
D7	Kadın	29	Lisans	Edebiyat	3
D8	Erkek	41	Lisans	Matematik	17
D9	Kadın	33	Lisans	Kimya	4
D10	Erkek	38	Doktora	Fizik	15
D11	Erkek	33	Lisans	Edebiyat	3
D12	Erkek	39	Lisans	Matematik	13
D13	Kadın	38	Doktora	Fizik	15
D14	Erkek	44	Yüksek Lisans	Tarih	14
D15	Kadın	32	Lisans	Kimya	3

Bu araştırma, devlet okullarında görev yapmakta olan 15 lise öğretmeni ile gerçekleştirilmiştir. Farklı branşlardan ve okullardan gelen bu öğretmenlerin biçimlendirici değerlendirme uygulamalarını nasıl kullandıkları incelenmiş ve sonuçlar ortaya konulmuştur. Araştırma bağlamında, üç farklı okuldan matematik, fizik, kimya, tarih ve edebiyat branşlarındaki beşer öğretmen gözlemlenmiş ve ayrı ayrı görüşmeler yapılmıştır. Bu öğretmenlerin biçimlendirici değerlendirme uygulama yöntemlerinin nasıl olduğu incelenmiştir. Elde edilen bulgular, inceleme sonuçlarıyla paylaşılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak yapılandırılmış gözlem ve yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmada lise öğretmenlerinin biçimlendirici değerlendirme uygulamalarını nasıl uyguladıklarının incelenmesi için gerekli olan veri toplama araçlarının gözlem ve görüşme formları olduğuna karar verilmiştir.

Yarı yapılandırılmış görüşme, bir konu hakkında önceden hazırlanmış katılımcılardan aynı türde bilgilerin toplanması amacıyla yapılan bir görüşme türüdür. Önceden hazırlanan soruların katılımcılara belli bir sıra ile sorularak istenilen konu hakkında bilgi toplamayı amaçlar (Büyüköztürk vd., 2018).

Yapılandırılmış gözlem, gözlemcinin belirli bir davranışa veya olaya yönelik frekans, süre, büyüklük ve önemi gibi alt alanları belirlemeye yönelik bir ölçme aracıdır. Diğer bir adı ise istemli gözlemdir (Özen Altınkaynak, 2018).

Yarı Yapılandırılmış Öğretmen Görüşme Formu

Araştırmada görüşme ile veri elde etmek için Ozan (2017) tarafından geliştirilen Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu kullanılmıştır. Lise öğretmenlerinin biçimlendirici değerlendirme uygulamalarına yönelik görüşlerinin belirlenmesi amacı ile yarı yapılandırılmış görüşme formu oluşturulmuş olup bu formda yer alan açık uçlu 10 soru öğretmenlere sorularak veriler toplanmıştır. Görüşme formu beş uzman kişi ve bir sosyal bilgiler öğretmeni tarafından incelenmiş olup gerekli düzenlemeler yapılarak oluşturulmuştur.

Yapılandırılmış Gözlem Formu

Araştırmada gözlem ile veri elde etmek amacıyla Ozan (2017) tarafından geliştirilen Yapılandırılmış Gözlem Formu kullanılmıştır. Lise öğretmenlerinin derslerde uyguladıkları biçimlendirici değerlendirme uygulamalarının incelenmesi amacıyla gözlem yapılmış ve veriler elde edilmiştir. Bu gözlem formu dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, gözlem tarihi, gözlem saati, İşlenen ders ve konu gibi bilgiler yer almaktadır. İkinci bölümde, sınıf mevcudu, ısı, aydınlatma, havalandırma, temizlik, güvenlik gibi sınıfın fiziki özellikleri yer almaktadır. Üçüncü bölümde biçimlendirici değerlendirmeye yönelik 19 ifadenin yer aldığı ve gözlemlenme durumunun açıklandığı bölüm yer almaktadır. Dördüncü bölümde ise dersin öğrenme öğretme sürecine yönelik açıklamaların olduğu gözlemlenme alanları yer almaktadır (Ozan, 2017).

Süreç

Araştırmaya ilişkin veri toplama süreci, Ardahan İl Millî Eğitim Müdürlüğünden uygulamaya yönelik araştırmacı tarafından belirlenen ortaöğretim okulları ile ilgili yazılı olurun alınmasından sonra başlamıştır.

Veri toplama sürecinin ilk basamağında, okul müdürleriyle iletişime geçilerek ön görüşme yapılmıştır. Gözlem yapılacak branşların öğretmenlerinin belirlenmesi ve yapılacak gözleme ilişkin gözlem ve görüşme formlarının birer örneği gönderilerek ön bilgilendirme okul müdürleri tarafından öğretmenlere yapılmıştır. Her branş için yapılan gözlem sayısı aynıdır.

Fen lisesi 26.03.2024 ve 02.04.2024 tarihlerinde ziyaret edilmiş olup edebiyat, tarih, matematik, kimya ve fizik derslerine girerek birer saat gözlem ve görüşmeler gerçekleştirilmiştir. 04.04.2024 tarihinde Anadolu Lisesi ziyaret edilmiş olup edebiyat, tarih, matematik, kimya ve fizik derslerine girerek birer saat gözlem ve görüşmeler

gerçekleştirilmiştir. 24.04.2024 tarihinde Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ziyaret edilmiş olup edebiyat, tarih, matematik, kimya ve fizik derslerine girerek birer saat gözlem ve görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Gözlemlerde katılımlı gözlem tekniği dâhilinde öğretmen ve öğrencilerin sınıf içi durumları gözlenmiştir. Katılımlı gözlem, olayların ve davranışların gerçek zamanlı olarak izlenmesine olanak tanır. Bu durum, araştırmacıların anlık değişimleri ve tepkileri kaydedebilmesine yardımcı olur. Glesne, (2016) bu durumu, "Araştırmacıların, olaylar gerçekleşirken veri toplaması, daha dinamik ve güncel bulgular elde etmelerini sağlar" şeklinde belirtmektedir. Ayrıca bu yöntem, gözlemcinin katılımcılarla etkileşim kurmasına imkân tanır. Bu etkileşim, daha kapsamlı ve zengin veri elde edilmesine katkı sağlar. Creswell (2014), "Etkileşimli bir ortamda veri toplamak, katılımcıların içsel dünyalarını daha iyi anlamaya yardımcı olur" demektedir.

Gözlemler, ders sırasında araştırmacının sınıfın en arkasında, öğretmen ve öğrencilerin dikkatini en az çekecek noktada ders boyunca bir taraftan not alması; diğer yandan öğretmen davranışlarını gözlemlemesi şeklinde gerçekleştirilmiştir. Gözlemin yapıldığı nokta, araştırmacının görüş açısının en fazla olduğu, öğrencilerin ve öğretmenin dikkatini en az etkileyecek ve sınıfı mümkün olduğunca iyi görebilecek bir alan olarak seçilmiştir.

Veri toplama sürecinin ikinci basamağında, çalışma grubunda yer alan on beş öğretmenle görüşmeler yapılmıştır. Öğretmenlerle görüşmeler gözlemin yapıldığı aynı gün gerçekleştirilmiştir. Öğretmenlerle yapılan görüşmeler okulların rehberlik servisi, müdür yardımcısı odası ve zümre odalarında sessizlik sağlanarak gerçekleştirilmiştir. Verilen cevapların samimi olması amacıyla görüşme öncesinde öğretmenlerle kısa sohbetler edilmiş ve görüşmeler ortalama 40 dakika sürmüştür.

Verilerin Analizi

Yarı yapılandırılmış öğretmen görüşme formu ve yapılandırılmış gözlem formlarından elde edilen verilerin analizi için betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır.

Betimsel analiz yöntemi, verilerin sınıflandırılması ve bulguların özetlenerek açıklanmasında kullanılan bir nitel araştırma analiz yöntemidir (Büyüköztürk vd., 2018). Lise öğretmenlerinin biçimlendirici değerlendirme uygulamalarını nasıl uyguladıklarının sonuçlarının ortaya konulması amacıyla 6 haftalık veri toplama süreci tamamlandıktan sonra betimsel analiz yöntemi kullanılarak elde edilen veriler analiz edilmiştir ve bulguları ortaya konulmuştur.

Geçerlik ve Güvenirlik

Araştırmanın güvenirlilik ve geçerliğini sağlamak amacıyla, görüşme formlarında yer alan sorulara verilen cevaplar öğretmenlerin ifadeleriyle birebir aktarılmıştır. Bu yaklaşım, öğretmenlerle gerçekleştirilen görüşmelerin doğruluğunu artırmaya yönelik önemli bir adım olmuştur. Cevapların tam olarak aktarılması, öğretmenlerin ifadelerinin doğru bir şekilde yansıtılmasını sağlamış ve dolayısıyla verilerin güvenilirliğini pekiştirmiştir. Ayrıca, bu süreçte herhangi bir yoruma veya önyargıya yer verilmeden, öğretmenlerin söyledikleri sözler olduğu gibi kaydedilmiştir.

Görüşme sırasında verilen yanıtların birebir aktarılması, toplanan verilerin daha şeffaf ve tarafsız bir şekilde analiz edilmesine olanak tanımıştır. Böylelikle, araştırmacının kişisel yorumlarından veya yorumlama eğilimlerinden arındırılmış veriler elde edilmiştir. Bu, elde edilen verilerin objektifliğini artırarak, araştırmanın genel geçerliliğini sağlamaktadır.

Ayrıca, görüşme sırasında öğretmenlerle kurulan samimi ve rahat bir iletişim ortamı, öğretmenlerin daha açık ve içten cevaplar vermesini teşvik etmiştir. Bu durum, katılımcıların doğal ve doğru yanıtlar vermelerine yardımcı olmuş, araştırmacının veri toplama sürecinde daha doğru ve kapsamlı bilgiler elde etmesini sağlamıştır.

Son olarak, görüşme verilerinin analizinde kullanılan bir diğer önemli yöntem, yanıtların doğruluğunu sağlamak amacıyla tekrarlanan analizlerdir. Bu süreç, her bir görüşmenin tutarlılığını kontrol etmek ve olası çelişkileri tespit etmek için yapılmıştır. Böylece, görüşme verilerinin güvenilirliği ve geçerliliği daha da pekiştirilmiştir.

Yapılandırılmış gözlem formlarından elde edilen verilerin güvenirliliğini ve geçerliliğini sağlamak amacıyla, gözlem sürecinde iki ayrı gözlemci görev almıştır: Araştırmacı ve bağımsız bir ikinci gözlemci. Her iki gözlemci tarafından tutulan gözlem formları, karşılaştırılarak verilerin tutarlılığı incelenmiştir. Bu karşılaştırma sürecinde, her iki gözlemcinin gözlem notları detaylı bir şekilde gözden geçirilmiş ve herhangi bir tutarsızlık ya da farklılık olup olmadığına dair titiz bir analiz yapılmıştır.

Olası tutarsızlıklar, gözlemcilerin bakış açıları, gözlem odakları veya veri kaydetme süreçlerinden kaynaklanmış olabilir. Bu tür tutarsızlıklar tespit edildiğinde, her iki gözlemci arasında bir görüş alışverişi yapılmış ve gözlemlenen olaylar veya davranışlar hakkında bir anlaşmaya varılmıştır. Gözlem sürecinin nesnelliğini artırmak amacıyla, gözlemciler arasında bu tür bir etkileşim, gözlemlenen durumların daha doğru ve güvenilir bir şekilde kaydedilmesini sağlamıştır.

Ayrıca, bu tür bir karşılaştırma, gözlem formlarının geçerliliğini güçlendiren bir faktör olmuştur. Çünkü gözlemcilerin aynı olguyu farklı açılardan gözlemlemesi ve kayıt altına alması, gözlemlenen verilerin daha geniş bir perspektiften değerlendirilmesine olanak tanımaktadır. Böylece, gözlem süreçlerinin yalnızca bir gözlemciye dayanmayan, daha geniş bir gözlemci kitlesi tarafından doğrulanan verilerle desteklenmiş olması, araştırmanın güvenilirliğini ve geçerliliğini önemli ölçüde artırmıştır. Araştırmanın güvenilirliği ve geçerliği açısından bu yöntemlerin uygulanması, elde edilen verilerin güvenilirliğini artırmış ve sonuçların daha sağlam bir temele dayandırılmasına yardımcı olmuştur. Bu sayede, araştırmanın bulguları, daha geniş bir bağlamda geçerli ve anlamlı sonuçlar sunma potansiyeline sahip olmuştur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Bulgular

Bu bölümde lise öğretmenlerinin biçimlendirici değerlendirme uygulamalarını nasıl uyguladıklarına yönelik bulgular ortaya konulmuştur. Öğretmenlerle yapılan yarı yapılandırılmış görüşme formu ve yapılandırılmış gözlem formlarından elde edilen bilgiler ışığında araştırmanın amacına ve alt problemlerine yönelik sorular cevaplanarak araştırmanın amacına ulaşması sağlanmıştır.

Araştırma verileri analiz edilirken öğretmenlere kodlar verilerek araştırmanın alt problemlerine yönelik tablolar oluşturulmuş ve analizler bu şekilde yapılmıştır. Öğretmenler D1-D15 arasında numaralandırılarak kodlanmış ve tabloda öyle ifade edilmiştir.

Öğretmenlerin Öğrencileri Hedeften Haberdar Etme Uygulamaları Nasıldır?

Öğretmenlerin öğrencileri hedeften haberdar etme uygulamaları incelendiğinde gözlem ve görüşme formlarından elde edilen bilgiler Tablo 2 ve Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 2. *Hedeften Haberdar Etme (Gözlem)*

Kodlar/Öğretmenler	f
Dersin kazanımları öğrencilerle tartışılarak paylaşıldı.	Hepsi
Kazanımlar, ders süresince sıklıkla hatırlatıldı.	D3, D4, D6, D7, D8, D9, D10, D11, D12, D13, D14
Dersin sonunda öğrencilerle bugün ne öğrendiklerine ilişkin konuşmalar yapıldı.	D1, D2, D3, D4, D6, D7, D9, D10, D11, D12, D14, D15

Kaynak: *Yapılandırılmış Gözlem Formu*

Tablo 3. Hedeften Haberdar Etme (Görüşme)

Sorular	EVET	HAYIR
1. Dersin kazanımlarını öğrencilerle paylaşırmısınız?	Hepsi	
2. Dersin sonunda öğrencilerle öğrendiklerine dair konuşmalar yapar mısınız?	Hepsi	
3. Öğrencilerin ödevlerinde veya sınıf içi etkinliklerinde başarı ölçütlerini öğrencilere söyler misiniz?	Hepsi	

Kaynak: Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Gözlem ve görüşme formlarından elde edilen bilgilere bakıldığında öğretmenlerin genellikle öğrencileri dersin başında hedeften haberdar ettiği görülmüştür. Farklı branşlardan öğretmenlerin derse başlamadan önce hangi kazanıma ilişkin bir ders olacağı yönünde öğrencilere önceden bilgi verdiği görülmüş. Ayrıca öğretmenlerin dersin ortasında ve sonunda öğrenilen kazanımlara ilişkin öğrencilerle konuşmalar yaptığı ve verilecek olan ödev ve etkinliklere ilişkin başarı ölçütlerini önceden öğrencilerle paylaştığı elde edilen bulgular arasındadır. Bazı öğretmenler dersin sonunda yeterli zaman kalmadığı için kazanımlara ilişkin öğrencilerle konuşamadıklarını belirtmiştir. Tablo 2’de görüldüğü gibi lise öğretmenlerinin çoğunun öğrencileri hedeften haberdar ettiği ve derste işlenecek kazanıma yönelik konuşmalar yaptıkları bilgisine ulaşılmıştır.

D8: Öğrencileri dersin başında hedeften haberdar ederim.

D12: Dersin başında öğrencilerle hedef hakkında konuşurum.

D13: Öğrencileri her dersin başında o gün işlenecek konu hakkında bilgilendiririm.

Öğretmenler Öz ve Akran Değerlendirmeyi Kullanıyor Mu? Kullandıkları Durumlarda, Bu Süreç Nasıl Planlanıyor ve Uygulanıyor?

Lise öğretmenlerin öz/akran değerlendirmeyi kullanıp kullanmadıkları ve bu sürecin nasıl uygulandığına yönelik araştırma bulgularına bakıldığında görüşme ve gözlem formlarından elde edilen bilgiler Tablo 4 ve Tablo 5’te gösterilmiştir.

Tablo 4. Öz/Akran Değerlendirme (Görüşme)

Kodlar/Öğretmenler	f
Ders süresince öz ve akran değerlendirmelere yer verildi.	D1, D5, D7, D8, D9

Kaynak: *Yapılandırılmış Gözlem Formu*

Tablo 5. Öz/Akran Değerlendirme (Görüşme)

Sorular	EVET	HAYIR
4. Ders içerisinde öz/akran değerlendirmesini kullanır mısınız?	D1, D5, D7, D8, D9	D2, D3, D4, D6, D10, D11, D12, D13, D14, D15

Kaynak: *Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu*

Tablo 4 ve Tablo 5'teki ifadelerle bakıldığında lise öğretmenlerinin derslerde öz/akran değerlendirmesine genel olarak yer vermediği görülmüştür. Bazı öğretmenlerin bazı konularda öz/akran değerlendirmesi yaptığı ve bu değerlendirmeleri yaparken öğrencilere ipuçları vererek kendini değerlendirmesini istediği ve diğer öğrencilerin de bazı konularda öğrencinin vermiş olduğu cevap veya davranışlara yönelik gözlemlerini ifade etmelerini istediği görülmüştür. Bazı öğretmenler öz/akran değerlendirmesini kullanırken şunları yaptığını ifade etmiştir:

D7: Öğrencilere verilen ödevlerle ilgili öz değerlendirme ve akran değerlendirmesini zaman zaman yaparım.

D10: Öz/akran değerlendirmesinin lise için uygun olduğunu düşünmüyorum.

D11: Öz/akran değerlendirme lise öğrencileri için uygun değil.

D14: Öz/akran değerlendirmeyi kullanmam.

Örnek ifadeler ve Tablo 4, Tablo 5'te yer alan verilere göre lise öğretmenlerinin öz/akran değerlendirmesini nadiren kullandıkları ve öz/akran değerlendirmesinin lise çağındaki öğrencilerin gelişimsel özellikleri de göz önünde bulundurularak çok uygun olmadığı ifade edilmiştir. Lise öğretmenlerinin öğrencilerin birbiriyle alay etme gibi davranışları olduğunu ifade etmesi nedeniyle akran değerlendirmesine genellikle yer vermediği ve öz değerlendirme yapılırken de sınıfların kalabalık olması ve sürenin kısıtlı

olması gibi nedenlerle öğrencilere nadiren öz değerlendirme yapıldığı ve bunu da öğrenciye sorular sorarak ipuçları ile yaptırdıkları görülmüştür.

Öğretmenler Biçimlendirici Değerlendirme Sürecinde Soru Sorma Tekniklerini Nasıl Kullanıyor?

Araştırmada öğretmenlerin biçimlendirici değerlendirme kapsamında soru sorma uygulamaları yaparken nelere dikkat ettikleri ve nasıl uyguladıkları yapılandırılmış gözlem formu ve yarı yapılandırılmış görüşme formlarından elde edilen bilgilere göre Tablo 6 ve Tablo 7’ de gösterilmiştir.

Tablo 6. Soru Sorma (Gözlem)

Kodlar/Öğretmenler	f
Öğretmen tarafından sorulan sorulara cevap verilmesi aşamasında öğrencilerin grup arkadaşları ile konuşmalarına fırsat verildi.	D1, D2, D3, D4, D5, D6, D7, D9, D10, D11, D12, D13, D15
Öğrencilere, sorulan sorulara yanıt vermeden önce düşünmeleri için zaman verildi.	D1, D2, D3, D4, D5, D7, D8, D9, D10, D11, D12, D13, D14
Ders içerisinde öğrencileri düşünmeye sevk edecek üst düzey düşünme becerilerini ölçen sorular kullanıldı.	D1, D2, D3, D4, D5, D6, D8, D9, D10, D11, D13, D14, D15

Kaynak: Yapılandırılmış Gözlem Formu

Tablo 7. Soru Sorma (Görüşme)

Sorular	Açıklamalar
Biçimlendirici değerlendirme uygulamaları sırasında soru sorma yöntemini kullanırken nelere dikkat ediyorsunuz?	Kazanımlara ve öğrenci düzeylerine dikkat ederim. (D1, D4, D5, D6, D8, D9, D11, D13, D14, D15) İpucu sunma ve öğrencinin yorum yapabileceği sorulara ağırlık veririm. (D2, D3, D12) İsteksiz öğrencilere soru sorarım. (D7) Daha açık ve anlaşılır sorular sorarım. (D10)

Kaynak: Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Farklı branşlardan ve farklı okul türlerinden elde edilen verilere bakıldığında öğretmenlerinin büyük bir kısmının soru sorma uygulamalarını yaparken öğrencilere soru sorarken kazanıma uygun sorular sorma, öğrenci düzeyine uygun sorular sorma, ipucu verme, soruyu sorduktan sonra cevabı beklemek için öğrenciye süre verme ve öğrencilerin üst düzey düşünme becerilerini harekete geçirmek için etkili sorular sorma gibi uygulamalar yaptıkları görülmüştür. Tablo 6'dan da anlaşılabacağı üzere öğretmenlerin hepsi biçimlendirici değerlendirme uygulamalarından olan soru sorma uygulamasını sıklıkla kullandığı görülmüştür.

Yapılan görüşmelerde öğretmenlerin biçimlendirici değerlendirme uygulamaları sırasında soru sorma yöntemini kullanırken nelere dikkat edersiniz sorusuna bazı öğretmenler şu şekilde cevap vermiştir:

D1: Kazanımlara ve öğrenci düzeylerine uygun soru sorarım.

D8: Öğrencinin bilişsel düzeyine göre soru sorarım.

D10: Soruları daha açıklayıcı ve anlaşılır bir şekilde sorarım.

D15: Öğrencilerin bilişsel düzeyine ve kazanıma göre soru sorarım.

Öğretmenler, Öğrencilere Hangi Tür Geri Bildirimleri Veriyor ve Bu Geri Bildirimler Öğrencilerin Öğrenme Sürecini Nasıl Etkiliyor?

Araştırmada elde edilen bulgular öğretmenlerin biçimlendirici değerlendirme uygulamalarından olan geri bildirim verme sürecinin öğretmenler tarafından nasıl uygulandığını ve ne tür geri bildirimler verildiğini Tablo 8 ve Tablo 9'da göstermiştir.

Tablo 8. Geri Bildirim Verme (Gözlem)

Kodlar/Öğretmenler	f
Öğrencilerin sınıf içerisindeki görevleri ya da ev ödevleri puan ya da notla değerlendirmekten ziyade genellikle yorumlarla değerlendirildi.	D5, D6, D7, D8, D9, D10, D11, D12, D13, D14, D15
Öğrencilere, yaptıkları etkinlik ya da ödevleri öğretmen tarafından verilen geri bildirimler ışığında geliştirebilmeleri için fırsatlar verildi	D1, D5, D6, D7, D8, D9, D10, D11, D12, D14, D15

Tablo 8. (Devamı)

Öğrencilerin gelişimlerini takdir etmek ve desteklemek için ödüller kullanıldı.	D1, D2, D3, D5, D6, D7, D9, D10, D11, D12, D13, D14, D15
Ödüller, öğrencilerin birbirleri ile karşılaştırılarak ödüllendirilmesi şeklinde değil, bireysel gelişim düzeyleri dikkate alınarak kullanıldı.	D1, D2, D3, D5, D6, D7, D9, D10, D11, D12, D13, D14, D15

Kaynak: *Yapılandırılmış Gözlem Formu*

Tablo 9. Geri Bildirim Verme (Görüşme)

Sorular	EVET	HAYIR
Öğrencilerin ödev, etkinlik ve sınavlarının notla değil de geri bildirimlerle değerlendirmesini yapar mısınız?	Hepsi	
Öğrenciler bireysel olarak gelişim kaydettiklerinde ödül verir misiniz?	D1, D2, D3, D4, D5, D6, D8, D9, D11, D12, D13, D14, D15	D7, D10,

Kaynak: *Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu*

Lise öğretmenlerinin biçimlendirici değerlendirme kapsamında öğrencilere yaptıkları geri bildirimler gözlem ve görüşme formlarından elde edilen verilere göre incelenmiş olup şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Lise öğretmenlerinin öğrencilerin sınıf içerisindeki görevleri yerine getirme ya da ev ödevlerini puan ya da notla değerlendirerek geri bildirim vermekten ziyade çoğunlukla yoruma dayalı geri bildirimler vererek öğrenciyi değerlendirdiği görülmüştür. Lise öğretmenleri biçimlendirici değerlendirme uygulamaları kapsamında yine öğrencilere sözel pekiştireçler ve ödül gibi uygulamalar ile geri bildirimler vererek onları cesaretlendirmekte ve derse katılımını teşvik etmekte oldukları gözlenmiştir. Lise öğretmenlerinin çoğunlukla öğrencileri bireysel değerlendirerek geri bildirimler verdiği ve öğrenciye göre yorumlar yaparak derse katılımı ve motivasyonu arttırdığı elde edilen veriler arasındadır. Tablo 8 ve Tablo 9'dan da anlaşılabacağı gibi bazı lise öğretmenlerinin ise öğrencilere geri bildirim verirken notla ve puanla geri bildirim verdiği ve öğrencilerin bireysel farklılıklarını dikkate almadan genel sözel pekiştirecekler ve yorumlar yaptığı gözlemlenmiştir.

Görüşme formlarında verilen bazı cevaplar:

D3: Öğrencilere sözel pekiştireç ve notla ödül veririm.

D8: Öğrencilere kantinden yiyecek bir şeyler alırım veya nadiren notla ödüllendiririm.

D14: Öğrencilere motive edici pekiştireçler veririm.

D13: Öğrencilere motive edici sözel pekiştireçler veririm ve tatlı, sıcak çikolata gibi yiyecekler alırım.

Öğretmenler, Biçimlendirici Değerlendirme Kapsamında Sınavları Hangi Amaçlarla ve Nasıl Kullanıyor?

Biçimlendirici değerlendirme uygulamaları kapsamında lise öğretmenlerinin uyguladıkları sınavlar incelendiğinde gözlem ve görüşme formlarından Tablo 10 ve Tablo 11'deki sonuçlara ulaşılmıştır.

Tablo 10. *Düzey Belirleyici Sınavların Kullanımı (Gözlem)*

Kodlar/Öğretmenler	f
Öğrencilerin öğrenme eksikliklerinin belirlenmesi ve geri bildirim sağlanması amacıyla ünitenin sonunda quiz yapıldı.	D1, D3, D6, D7, D8, D9, D10, D11, D13, D14
Yapılan quizler öğrencilere dağıtılarak eksiklikleri hakkında öğrencilere geri bildirimde bulunuldu.	D1, D6, D7, D8, D9, D10, D11, D12, D13, D14
Quizlere verilen geri bildirimler doğrultusunda öğrencilerin sınav sorularını tekrar yanıtlamaları için fırsat verildi.	D6, D7, D8, D9, D10, D11, D12, D13, D14

Kaynak: Yarı Yapılandırılmış Gözlem Formu

Tablo 11. *Düzey Belirleyici Sınavların Kullanımı (Görüşme)*

Sorular	Evet	Hayır
	D1, D2, D3, D4, D5, D6,	D11, D14, D15
Kısa sınavlar uygular mısınız?	D7, D8, D9, D10, D12, D13,	

Kaynak: Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Lise öğretmenlerinin sınavları hangi amaçla yaptığına bakıldığında genel olarak öğrencilerin öğretilen kazanımları ne ölçüde öğrendiklerini belirleme ve öğrenci düzeylerinin ne durumda olduğunu görmek ve buna göre değerlendirme yapmak amacıyla yapıldığı görülmektedir. Öğrencilere geri bildirimler vermek ve eksikliklerin belirlenerek üzerinde durulması gereken noktaların neler olduğunun belirlenmesi ve öğretmenlerin ona göre öğretim planlarında değişiklikler yapmasını sağlamak amacıyla yapıldığı yapılan görüşmelerden elde edilen bilgiler neticesinde anlaşılmıştır. Öğretmenlerin ünite sonlarında yapılan değerlendirme soruları ve kısa sınavlar ile öğrencilerin öğrenmelerinin ne durumda olduğunu belirlediği görülmüştür. Yapılan sınavların bazılarının öğrencilere not vermek ve öğrenmelerini değerlendirmek amacıyla yapıldığı belirtilmiştir.

Yapılan gözlem ve görüşme formlarına bakıldığında bazı öğretmenlerin ders sonunda zaman kaldığı sürece ünite değerlendirme soruları ve kısa sınavlar ile öğrencilerin öğrenmelerini değerlendirdiği ve öğrencilere bu sorularla ilgili geri bildirim vererek düzeltmeler yaptığı ve aynı soruları tekrar sorarak doğru cevap verilmesi için fırsatlar verdiği görülmüştür. Not verme amacı olmayan bu kısa sınavlarda öğrencileri teşvik etme ve cesaretlendirme amacıyla öğrencilerin düzeylerinin belirlenmesi ve derse katılımları sağlanmıştır. Bazı öğretmenlerin ise bu uygulamayı ders sonunda yeterli süre olmadığı için yapmadığı ve genel sınavlarda birden fazla ünitenin değerlendirmesini kapsayan ölçme soruları ile hem öğrenciye not verme hem de öğrencinin kazanımlarının ne ölçüde olduğunu belirleme amacı ile sınavları yaptığı görülmüştür.

Lise öğretmenlerinin öğrencilere biçimlendirici değerlendirme kapsamında derslerde yaptıkları sınavlarda düzey belirleme ve öğrenciyi motive etme amacıyla uyguladığı fakat sonradan yapılan sınavlarda ise not verme ve genel değerlendirme yapma amacının olduğu görülmüştür.

D2: Kısa sınavlar uygulamam ve sınıf içerisinde zaman yetmezse öğrencilerin evde çözmesi için öğrencilere kısa sınavlar dağıtım.

D7: Ünite sonlarında quizler yaparak öğrencilerin öğrenmelerini kontrol ediyorum.

D10: Yapılan quizleri öğrencilere geri dağıtılarak eksikliklerin belirlenmesini ve soruların tekrar çözülmesini sağlıyorum.

Öğretmenler Biçimlendirici Değerlendirme Uygulamaları Sırasında Hangi Zorluklarla Karşılaşıyor ve Bu Zorlukları Aşmak İçin Ne Tür Stratejiler Geliştiriyor?

Öğretmenlerin biçimlendirici değerlendirme uygulamalarını uygularken yaşadıkları birtakım zorluklar vardır. Bunların neler olduğu ve öğretmenlerin bu zorluklarla baş etmek için neler yaptıkları araştırmada elde edilen bulgular neticesinde Tablo 12’de sunulmuştur.

Tablo 12. *Biçimlendirici Değerlendirme Uygulamalarını Uygularken Yaşanan Zorluklar*

Sorular	Açıklamalar
	Hazırlık, uygulama ve değerlendirmede aşamalarının zor olması (D1)
10. Biçimlendirici değerlendirme uygulamaları sırasında yaşadığınız zorluklar nelerdir?	Zaman alması ve kalabalık sınıflara uygulamanın zor olması (D2, D3, D4, D6, D7, D8, D9, D10)
	Sınıf kontrolünün sağlanamaması (D5)
	Öğrencilerin bilişsel düzeylerinin yetersiz olması (D11, D12, D13, D14, D15)
	Öğrenci ilgisini çekememek (D13, D15)
	Okulunun seviyesinin ve türünün dışında olması (D14)

Kaynak: Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Lise öğretmenlerinin biçimlendirici değerlendirme uygulamalarını uygularken yaşadıkları zorluklara baktığımızda genellikle biçimlendirici değerlendirme uygulamaları için yeterli zamanın olmadığını ve sınıfların kalabalık olmasının biçimlendirici değerlendirme uygulamalarını uygularken zorluk yaşamalarına neden olduğunu ifade ettikleri görülmüştür. Bir ders saatinde biçimlendirici değerlendirme uygulamalarına yer vermenin çok zaman harcadığı ve bu nedenle müfredatta yer alan konuları yetiştirmede zorluk yaşadıkları öğretmenler tarafından dile getirilmiştir. Sınıflardaki öğrenci sayılarının fazla olması biçimlendirici değerlendirme uygulamalarının uygulanırken zamanın iyi kullanılmadığı ve öğrenci farklılıklarının düzey olarak değişkenlik göstermesi, öğretmenlerin bu uygulamaları uygularken zorlanmalarına neden olduğu ifade edilmiştir.

Öğretmenlerin bazıları öğrencilerin bilişsel düzeylerinin ve öğrencilerin motivasyonlarının farklı olmasından dolayı biçimlendirici değerlendirme uygulamalarını uygularken zorluk yaşadıklarını dile getirmiştir. Öğrenci düzeylerinin birbirinden farklı olması ve öğrencilerin derse istekli olmaması gibi durumlar biçimlendirici değerlendirme uygulamalarını yaparken öğretmenlerin yaşadıkları diğer zorluklardan bazıları olarak öne

çıkmiştir. Yapılan görüşme ve gözlem formlarından elde edilen bilgiye göre genel olarak öğretmenlerin biçimlendirici değerlendirme uygulamalarını uygularken yaşadıkları zorlukların başında zamanın yeterli olmaması ve sınıfların kalabalık olması gelmektedir. Öğretmenler zamanın yeterli olmaması gibi durumlarda öğrencilere ödevler vererek veya kısa soru cevaplar yaparak bu sorunu çözmeye çalıştıklarını dile getirmişlerdir. Sınıfların kalabalık olması sorununa ise her öğrenciye farklı zamanlarda farklı bir biçimlendirici değerlendirme uygulaması sunarak bu uygulamaları uygulamaya çalıştıkları görülmüştür.

Öğretmenlerin ifadelerinden bazıları şöyledir:

D1: Sınıf kontrolünün zor sağlanması

D3: Zaman alması ve kalabalık sınıflarda takibinin zor yapılması

D13: Öğrencilerin ilgisini çekememek

D15: Öğrencilerin bilişsel düzeyleri düşük ve temelleri eksik

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Tartışma ve Sonuç

Araştırmanın sonucuna göre elde edilen bilgiler ışığında farklı okullarda eğitim veren ve farklı branş dallarından olan lise öğretmenlerinin biçimlendirici değerlendirme uygulamalarını uygularken öğrencileri hedeften haberdar etme, soru sorma, geri bildirim verme, öz/akran değerlendirme yapma, düzey belirleyici sınavlar uygulama ve biçimlendirici değerlendirme uygulamalarını uygularken yaşanan zorluklar açısından öğretmenlerin biçimlendirici değerlendirme uygulamalarını nasıl kullandıkları incelenmiştir.

Lise öğretmenlerinin biçimlendirici değerlendirme uygulamalarını uygularken öğrencileri hedeften haberdar etme uygulamalarına bakıldığında, öğretmenlerin hepsinin genellikle dersin başında öğrencileri hedeften haberdar ettikleri görülmüştür. Lise öğretmenlerinin hedeften haberdar etme uygulamalarını sözel olarak dile getirdikleri ya da öğrencilere sorular sorarak hedeften haberdar olmalarını sağladıkları görülmüştür. Kaya vd. (2021) tarafından yapılan araştırmada da öğretmenlerin dersin başında öğrencileri hedeften haberdar ettikleri görülmüştür. Bu da araştırmanın bu konusunun diğer araştırmalarla tutarlı olduğunu göstermektedir. Atjonen vd. (2024) tarafından yapılan araştırmada öğretmen adaylarının öğrencileri hedeften haberdar etme uygulamalarına bakıldığında bu durumun arka plana atılma eğiliminde olduğu görülmüştür. Bu araştırmada lise öğretmenlerinin dersin başında öğrencileri sürekli hedeften haberdar ettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Buradan yola çıkarak öğretmen adayları ile öğretmenlik mesleğini yerine getiren öğretmenlerin hedeften haberdar etme uygulamalarını farklı kullandıkları söylenebilir. Bayrak vd., (2019) tarafından yapılan araştırmada ise lise öğretmenlerinin biçimlendirici değerlendirme uygulamalarını uygularken hedeften haberdar etme uygulamalarını gelişigüzel yaptıkları sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonuçlarına bakıldığında lise öğretmenlerinin hedeften haberdar etme uygulamalarını düzenli bir şekilde her dersin başında öğrencilerle paylaştıkları görülmüştür. Yapılan araştırmalarda benzerliklerin ve farklılıkların olması araştırma sonucunda elde edilen verilerin tutarlı olduğunu göstermektedir. Lise öğretmenlerinin ve diğer öğretmenlerin genellikle öğrencileri hedeften haberdar ettiği söylenebilir. Bazı öğretmenler bunu gelişigüzel yaparken bazı öğretmenler düzenli ve tutarlı bir şekilde bu süreci devam ettirmiş diyebiliriz.

Araştırma sorularından bir diğeri olan lise öğretmenlerinin soru sorma uygulamaları ile ilgili sonuçlara bakıldığında, biçimlendirici değerlendirme sürecinde sorular, öğrencilerin düşünme becerilerini geliştirmek ve öğrenme süreçlerini yönlendirmek için kritik bir araç olduğu bilinmektedir (Black & Wiliam, 1998). Araştırmadan elde edilen verilere göre lise öğretmenlerinin biçimlendirici değerlendirmenin öğelerinden olan soru sorma uygulamasını uygularken genellikle öğrencilerin bilişsel düzeyine ve öğretilen kazanıma göre sorular sordukları görülmüştür. Öğretmenlerin öğrencilere soru sorduktan sonra ipucu sunma ve sorunun cevaplanması için yeterli süre verdikleri görülmüştür. Öğretmenlerin hepsinin genellikle lise kademesinde soru sorma uygulamalarını uyguladıkları ve bunu yaparken de bazı noktalara dikkat ettikleri görülmüştür. Öğretmenlerin öğrencilerin bilişsel düzeylerine ve kazanımlara göre sorular seçerek öğrencilere bu soruları sordukları görülmüştür.

Bayrak vd., (2019) tarafından yapılan araştırmada ise biyoloji öğretmenlerinin öğrencilere gelişigüzel sorular sorarak değerlendirme yaptığı ifade edilmiştir. Bulgulara bakıldığında yapılan araştırma sonuçlarında bazı lise öğretmenlerinin de gelişigüzel sorular sorduğu görülmüştür. Buradan yola çıkarak bazı öğretmenlerin soru sorma uygulamalarını yaparken yeterince planlı ve dikkatli olmadığı söylenebilir. Knecht ve Peterson, (2017) tarafından yapılan araştırmada biçimlendirici değerlendirmenin kullanımıyla öğrencilere sorular sorularak derse katılımlarının sağlandığı ve öğrenci motivasyonlarının verilen geri bildirimlerle desteklendiği görülmüştür. Araştırmada lise öğretmenlerinin soru sorma uygulamasını kullanarak öğrencilerin derse aktif olarak katılımlarını sağlaması ve öğrenci motivasyonunu arttırmasında etkili olduğu sonucu yapılan araştırmalarla bu araştırmanın tutarlı olduğunu göstermektedir. Sadler (1989), da öğrencilerin değerlendirme sürecine aktif katılımının, öğrenme motivasyonunu artıracaklarını belirtmiştir. Yapılan araştırmalar gösteriyor ki öğrencilere sorulan sorular öğrencilerin derse aktif katılımını ve motivasyonunu etkileyebilir. Akbaş ve Ozan (2024) tarafından yapılan araştırmada da öğrencilere uygulanan biçimlendirici değerlendirme uygulamalarının öğrencilerin akademik başarı ve tutumlarını olumlu yönde etkilediği görülmüştür. Lise öğretmenlerinin de soruları seçerken öğrenci düzeylerine dikkat ettikleri ve soruları dersin kazanımlarına uygun seçtikleri ifade edilmiştir. Bu da lise öğretmenlerinin biçimlendirici değerlendirme uygulamalarını uygularken soru sorma uygulamasını öğrencinin akademik başarı ve olumlu tutum geliştirmesi açısından kullandığını gösterebilir.

Araştırmanın bir diğerkonusu lise öğretmenlerinin geri bildirim verme uygulamalarıdır. Bu sonuca bakıldığında, biçimlendirici değerlendirmede geri bildirim

verme, öğrencilerin öğrenme süreçlerinde öz farkındalık geliştirmelerine yardımcı olur (Black & Wiliam, 1998). Hattie ve Timperley (2007), geri bildirimin öğrenme üzerindeki etkisinin, öğrencilerin neyi iyi yaptıklarını ve hangi alanlarda gelişim göstermeleri gerektiğini anlamalarına dayandığını vurgulamaktadır. Bu bağlamda, öğretmenlerin geri bildirimlerini zamanında ve yapılandırılmış bir şekilde sunmaları, öğrencilerin motivasyonlarını artırmakta ve öğrenme süreçlerini daha etkili hâle getirebilmektedir. Araştırmada lise öğretmenlerinin geri bildirim verme uygulamalarına bakıldığında öğretmenlerin çoğunun öğrencilerin sınıf içerisindeki görevleri yerine getirme ya da ev ödevlerini puan ya da notla değerlendirerek geri bildirim vermekten ziyade çoğunlukla yoruma dayalı geri bildirimler vererek öğrenciyi değerlendirdiği görülmüştür. Lise öğretmenleri biçimlendirici değerlendirme uygulamaları kapsamında yine öğrencilere sözel pekiştireçler ve ödül gibi uygulamalar ile geri bildirimler vererek onları cesaretlendirmekte ve derse katılımını teşvik etmekte oldukları gözlemlenmiştir. Bazı öğretmenlerin ise geri bildirim verirken not ve puan sistemini kullanarak öğrencilere geri bildirim verdiği görülmüştür. Biçimlendirici değerlendirme sürecinde geri bildirim, öğrencilerin öğrenme hedeflerine ulaşmalarında önemli bir yer tutmaktadır. Black ve Wiliam (1998), geri bildirimin, öğrencilerin kendi öğrenmelerine dair daha derin bir anlayış geliştirmelerine yardımcı olduğunu belirtmektedir. Bu bağlamda, öğretmenlerin sağladığı geri bildirimlerin, sadece doğru-yanlış olarak değil, aynı zamanda gelişim odaklı olması gerekmektedir. Öğrencilerin, yapılan hataları anlamaları ve bunlardan öğrenmeleri için somut ve yapıcı geri bildirim almaları gerekmektedir. Alan yazınında yer alan ifadelere göre geri bildirim yapılırken öğrenci odaklı olmasına ve geri bildirimlerin sadece doğru yanlış olarak değil öğrenci profiline göre yapılması gerektiği vurgulanmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulardan da görüldüğü gibi lise öğretmenlerinin genelinin buna dikkat ettiği ve öğrencilere geri bildirim verirken sözel pekiştireç, ödül vs. bunu çeşitlendirerek yaptığı görülmüştür. Bu nedenle lise öğretmenlerinin geri bildirim verme sürecinde bu noktalara dikkat ettiği söylenebilir.

Ozan (2017), tarafından yapılan araştırmada biçimlendirici değerlendirmenin öğrencilerin akademik başarı, tutum ve öz düzenleme becerilerine etkisine bakıldığında öğrencilerin hepsinin, öğretmenlerinin ödül kullanımını faydalı buldukları sonucu ortaya çıkmıştır. Bu da lise öğretmenlerinin pekiştireç, ödül vb. kullanmasının etkili olduğunun ve öğrencinin derse olan tutumunu etkilediğinin bir göstergesidir. Öğretmenlerin derslerde ödül veya pekiştireç kullanarak geri bildirim vermesinin öğrencilerin derse olan tutumunu ve motivasyonunu arttırdığını söyleyebiliriz. Knecht ve Peterson, (2017) tarafından yapılan araştırmada öğrencilere anlık geri bildirimlerin verilmesi öğrencilerin derse katılımını ve

motivasyonunu arttırdığı yönündedir. Bu araştırmada da lise öğretmenleri derslerinde geri bildirimleri zamanında yaptıklarında öğrencilerin motivasyonlarının arttığını belirtmişlerdir. Bu sebeple düzenli ve zamanında yapılan geri bildirimin öğrenci motivasyonuna olumlu etkisi olduğu söylenebilir. Zhao ve Lui, (2016) tarafından yapılan araştırmada ise öğretmenlerin öğrencilere düzenli geri bildirim vermesi öğrenme sürecini daha etkili hâle getirmiş ve öğrenciler dersle ilgili kavramları daha iyi anlayabilmişlerdir. Bu araştırmada lise öğretmenlerinin farklı geri bildirimler kullanarak öğrencilerin derslerde daha istekli olmalarının sağlandığı ve öğrencilerin bir sonraki dersler için olumlu tutumlar geliştirildiği öğretmenler tarafından belirtilmiştir. Bu da araştırmanın diğer araştırmalarla tutarlı olduğunu göstermektedir. Linden vd. (2023) tarafından yapılan araştırmada öğretmenlerin geri bildirimleri görev süreç şeklinde verdikleri görülmüştür. Bu araştırmada ise lise öğretmenlerinin çoğunun geri bildirimleri sözel pekiştiriciler ve ödüller şeklinde verdikleri ve daha çok motive edici geri bildirimler verdikleri görülmüştür. Bazı öğretmenlerin ise not veya puanla geri bildirim verdikleri gözlemlenmiştir. Bu nedenle öğretmenlerin geri bildirim verme sürecinde farklı uygulamalar kullandıkları ve bu uygulamaların kimi zaman biçimlendirici değerlendirme uygulamaları ile uyduğuna kimi zaman ise uyumadığı sonucuna ulaşılabilir.

Araştırma sorularından bir diğeri olan öz/akran değerlendirme uygulamalarının incelenmesine bakıldığında, öz değerlendirme, öğrencilerin kendi öğrenme süreçlerine yönelik farkındalık kazanmalarına olanak tanıdığı bilinmektedir. Araştırmada lise öğretmenlerin öğrencilere öz değerlendirmeyi kısmen yaptırdıkları her öğrenciye yapamadıklarını sınıfların kalabalık olmasından dolayı bir ders saatinde birkaç öğrenciye yapabildiklerini ve bunu da öğrenciye sorular sorarak yaptırdıkları ifade edilmiştir. Bu sebeple lise öğretmenlerinin biçimlendirici değerlendirme uygulamalarını uygularken öz değerlendirmeye yeterince önem vermedikleri ve bunun da sınıf ortamından ve sınıfın kalabalık olmasından kaynaklı olduğunu ifade ettikleri görülmüştür. Akran değerlendirmesine bakıldığında öğrencilerin akranlarından aldıkları geri bildirimlerin öğrenme süreçlerini olumlu yönde etkilediği ve kendilerine olan güvenlerini artırdığı bilinmektedir. (Johnson, 2004). Araştırmada akran değerlendirmesinin genellikle lise öğretmenleri tarafından kullanılmadığı ve bunun nedeninin de öğrencilerinin gelişimsel özelliklerinin bu dönemde birbiriyle alay etme gibi durumlara daha açık olmalarından kaynaklı olduğu ifade edilmiştir. Bu da lise öğretmenlerinin biçimlendirici değerlendirme uygulamalarından olan öz/akran değerlendirmeyi kullanırken öz değerlendirmeye ağırlık verdiklerini ve akran değerlendirmesini genellikle arka plana attıklarını göstermektedir.

Dayal, (2021) tarafından yapılan araştırmada da lise öğretmenlerinin biçimlendirici değerlendirme uygulamalarını uygularken geri bildirim verme, öğretimi aktif hâle getirme gibi uygulamaları uygularken yine akran/öz değerlendirmeyi geri plana attıkları görölmüştür. Bu da benzer kademelerde öz/akran değerlendirmeye yönelik uygulamaların bu araştırma sonucu ile aynı olduğunu ifade edebilir. Linden vd. (2023) tarafından yapılan öz düzenlemeyi öğrenme sürecinde biçimlendirici değerlendirmenin kullanılması konulu araştırmada öğretmenlerin öz düzenleme ve değerlendirme becerilerinin geliştirilmesinin önemli olduğunu anladıkları fakat bunu derslerinde öğrencilerine kazandırmak için çabalamadıkları görölmüştür. Buradan yola çıkarak öğretmenlerin algıları veya tutumları öz/akran değerlendirmeye olumlu bakarken, derslerde bunu uygulamaya yer verme davranışlarının tutarsız olduğu söylenebilir. Jesus (2024) tarafından yapılan ortaokul matematik öğretmenlerinin biçimlendirici değerlendirme uygulamalarına bakıldığında, öğretmenlerin öğrencileri nadiren akran değerlendirmesi ve öz değerlendirmeye yönlendirdikleri görölmüştür. Bu da farklı kademelerde yer alan öğretmenlerin öz/akran değerlendirmeye yeterince önem vermediği sonucunu gösterebilir. Atjonen vd., (2024) tarafından yapılan araştırmada da öğretmen adaylarının akran değerlendirmeyi arka plana atma eğiliminde oldukları görölmüştür. Bu araştırmada da öğretmenlerin öz/akran değerlendirmeyi arka plana attığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu nedenle öğretmenlerin biçimlendirici değerlendirme sürecinde öz/akran değerlendirmeyi sıklıkla kullanmadığını ve bunu derslerinde geri plana attıklarını söyleyebiliriz.

Bir diğer araştırma konusu düzey belirleyici testlerin lise öğretmenleri tarafından nasıl kullanıldığıdır. Biçimlendirici değerlendirmenin öğelerinden bir diğeri olan düzey belirleyici testler, öğretim tasarım süreçlerini yönlendirmekte önemli bir işlev görmektedir (Black & Wiliam, 1998). Bu araştırmada, öğretmenlerin düzey belirleyici testleri nasıl kullandıkları incelenmiş ve öğretmenlerin düzey belirleyici testlerin biçimlendirici kullanımında ders sonlarında ve ünite sonlarında kısa quiz ve sınavlar yaparak öğrencilere kazanımlara ilişkin öğrenmelerinin ne ölçüde olduğunu göstermek amacıyla yapıldığı görölmüştür. Bazı öğretmenlerin ise bu testleri yapamadığı ve bunun nedenin de zamanın yeterli olmamasından kaynaklı olduğunu söyledikleri görölmüştür. Öğrencilerin yaptığı yanışların söylenerek tekrar soruları çözmesi ve bunu çözerken öğretmenden ipucu olarak ya da genel olarak sınıfla birlikte çözdükleri ifade edilmiştir. Düzey belirleyici testlerin sonuçları, öğrencilerin hangi alanlarda daha fazla destek alması gerektiğini belirleyerek, öğretim sürecine dâhil olmalarını teşvik etmektedir. Bu bağlamda, düzey belirleyici testlerin öğrencilerin kendi seviyelerini bilerek öğrenme süreçlerine daha fazla katılım göstermelerini sağladığı alan yazınında da ifade edilmiştir (Stiggins, 2002). Düzey

belirleyici testlerin yalnızca başlangıç düzeyini belirlemekle kalmayıp, öğrencilerin gelişimlerini de sürekli izlemek için kullanılması gerektiği vurgulanmaktadır. Bransford ve arkadaşları (2000), etkili öğrenme için geri bildirim döngülerinin önemini vurgulamakta ve bu süreçte düzey belirleyici testlerin önemini dile getirmektedir. Ayrıca, düzey belirleyici testler, öğretmenlerin öğrencilerin ilerlemelerini izlemelerine ve gerektiğinde öğretim yöntemlerini gözden geçirmelerine olanak tanır (Sadler, 1989). Öğrencilerin, düzey belirleyici testler aracılığıyla sağlanan geri bildirimler sayesinde, kendi öğrenme süreçlerini değerlendirme becerilerini de geliştirebilirler. Düzey belirleyici testler, öğrencilerin kendi gelişimlerini görmelerine olanak tanıyarak, öğrenme hedeflerine yönelik daha fazla istek duymalarını sağlayabilir. Bu durum, öğrenme süreçlerinde daha aktif bir rol üstlenmelerine ve kendi öğrenmelerini yönlendirmelerine olanak sağlayabilir.

Bayrak vd. (2019) tarafından yapılan araştırmada öğretmenlerin biçimlendirici değerlendirme uygulamalarını gelişigüzel kullandıkları ifade edilmiştir. Lise öğretmenlerinin kullandıkları testler, kısa sınavlar ve quizler öğretmenler tarafından daha planlı yapıldığı sürece daha etkili olabilir. Bu nedenle araştırmada lise öğretmenlerinin düzey belirleyici testleri uygularken daha planlı yapmaktan ziyade gelişigüzel yaptıkları söylenebilir.

Lise öğretmenlerinin dönem içerisinde yaptıkları yazılı sınavların ise genellikle birden çok üniteye yönelik olduğu ve öğrencilerin neyi bilip neyi bilmediklerini görmek amacıyla ve not vermek için yapıldığı elde edilen bilgiler arasındadır. Lise öğretmenlerinin genellikle öğrencileri üniversite sınavına hazırlama ve ona yönelik test soruları sorma gibi durumlarının da olduğu görülmüştür. Bu nedenle sınav kaygısının olması ve değerlendirme yaparken öğrencileri ona göre hazırlama ve sınav yapma durumlarının da olduğu görülmüştür (Singh, 2000). Bu da lise öğretmenlerinin ve öğrencilerinin biçimlendirici değerlendirme uygulamalarını uygularken durumdan etkilenmelerine neden olabilmektedir.

Jesus (2024) tarafından yapılan araştırmada ortaokul matematik öğretmenlerinin biçimlendirici değerlendirme uygulamalarını uygularken öğrencilere not vermek amacıyla düzey belirleyici testleri uyguladığı görülmüştür. Bu araştırmada da bazı öğretmenlerin düzey belirleyici testleri not vermek amacıyla kullandığı bilinmektedir. Buradan yola çıkarak öğretmenlerin biçimlendirici değerlendirme uygulamalarından olan düzey belirleyici testlerin kullanımını kısmen not vermek amacıyla kullandıklarını söyleyebiliriz.

Araştırmanın diğer sorularından biri olan lise öğretmenlerinin biçimlendirici değerlendirme uygulamalarını kullanırken yaşadıkları zorluklara bakıldığında

öğretmenlerin çoğunun kalabalık sınıflarda biçimlendirici değerlendirmenin uygulanmasının zor olduğundan bahsettikleri görülmüştür. Öğrencilerin sınıf kontrolünün sağlanamaması ve her öğrenciye ayrılacak yeterli sürenin olmaması ve bu uygulamaların bir ders saati süresince çok zaman alması nedeniyle kazanımların öğrencilere öğretiminin aksaması lise öğretmenlerinin biçimlendirici değerlendirme uygulamalarını uygularken yaşadıkları en sık zorlukların başında gelmektedir.

Bayrak vd. (2019) tarafından yapılan biyoloji öğretmenlerinin biçimlendirici değerlendirme uygulamalarını derste uygulayarak öğrencilerin öğrenme eksikliklerinin saptanması araştırmasında öğretmenlerin biyoloji dersinde bu uygulamaları yaparken zamanın yeterli olmadığına ve kalabalık sınıflarda uygularken öğretmenlerin zorlandıklarına değinildiği görülmüştür. Bu nedenle bu araştırmada da lise öğretmenlerinin biçimlendirici değerlendirme uygulamalarını uygularken yaşadıkları zorluklarla alan yazınında yer alan ifadelerin uyuştugu görülmektedir. Elden, (2019) tarafından yapılan araştırmada öğretmenlerin biçimlendirici değerlendirme uygulamalarını uygularken sınıfların kalabalık olması, sınıf kontrolünün sağlanamaması, zamanın yeterli olmaması gibi benzer durumlar öğretmenlerin biçimlendirici değerlendirme uygulamalarını uygularken yaşadıkları sorunlar olarak görülmüştür. Jesus (2024) tarafından yapılan araştırmada öğretmenler yine sınıfların kalabalık olması, zamanın yeterli olmaması, biçimlendirici değerlendirme uygulamalarının planlanması, öğrenci düzeylerinin farklı olması gibi nedenlerle biçimlendirici değerlendirme uygulamalarını uygularken zorlandıklarını ifade etmişlerdir. Araştırmada da benzer sonuçların olması öğretmenlerin biçimlendirici değerlendirme uygulamalarını uygularken yaşadıkları sorunların benzerlik gösterdiği sonucunu verebilir. Li vd. (2023) tarafından yapılan araştırmada ilköğretim öğretmenlerinin biçimlendirici değerlendirmeye yönelik okur yazarlıkların artmasının öğretmenlerin bu uygulamaları uygularken yaşadıkları zorlukların üstesinden gelme sürecinde daha etkili sonuçlara ulaşıldığı ifade edilmiştir. Bu nedenle öğretmenlerin biçimlendirici değerlendirme uygulamaları hakkında yeterince bilgiye sahip olması sınıfta yaşanabilecek zorluklarla baş etme sürecinde daha etkili bir biçimlendirici değerlendirme sürecinin uygulanmasını sağlayabilir.

Yapılan diğer araştırmalar incelendiğinde bu araştırma sonuçları ile benzer sonuçların ve farklılıkların olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin genellikle biçimlendirici değerlendirme uygulamalarını uygularken benzer zorluklarla karşılaştıkları ve genellikle öz/akran değerlendirmeyi kullanmadıkları görülmüştür. Araştırmanın farklılıklarına baktığımızda öğretmenlerin hedeften haberdar etme uygulamalarını sıklıkla ve düzenli

kullandıkları, geri bildirim verme sürecinde diğer araştırmalarda belirtilen dikkat edilmesi gereken hususlara dikkat etikleri ve soru sorma uygulamalarını ve düzey belirleyici testleri uygularken öğrencilere ve kazanıma yönelik tercihler yaptıkları görüşmüştür. Böylece araştırmada lise öğretmenlerinin biçimlendirici değerlendirme sürecinde dikkat edilmesi gereken noktaların çoğuna dikkat ettikleri söylenebilir.

Bayrak vd. (2019) tarafından yapılan araştırmada ifade edilen öğretmenlerin biçimlendirici değerlendirme uygulamalarını uygularken soru sorma ve geri bildirim verme uygulamalarını gelişigüzel yaptıkları ve planlı olmadığı için öğretmenlerin öğrencilerin öğrenme eksiklikleri üzerinde yeterince durmadığını ifade ettiği görölmüştür. Bu araştırma sadece biyoloji öğretmenleri ile yapılmış ve bu sonuca ulaşılmıştır. Bu araştırmada da farklı branşlardan öğretmenlerin bazılarının bu uygulamaları uygularken gelişigüzel yaptıkları ve planlı hareket etmedikleri görölmüştür. Bu nedenle lise öğretmenlerinin biçimlendirici değerlendirme uygulamalarında öğrencilerin öğrenme eksiklikleri üzerinde zaman zaman planlı bir öğretim yönetimi değişikliğine gitme vs. gibi önlemler almadığı söylenebilir. Karaman ve Karaman'ın (2017) yapımış olduğu araştırmada okul öncesi öğretmen adaylarının biçimlendirici değerlendirme uygulamalarını kullanmalarının mesleki gelişimlerine katkısının neler olduğu incelenmiş ve öğretmen adaylarının yeni öğrendikleri biçimlendirici değerlendirme uygulamalarını uygularken öğrencileri gözlemleme ve öğrencilere geri bildirimler vererek değerlendirmeler yapmaları öğretmen adaylarının okul öncesi öğrencilerini değerlendirirken daha kolay değerlendirdiklerini ve öğrenciyi daha iyi anlamalarını sağlayan bir ölçme değerlendirme türü olduğunu ifade etmişlerdir. Ayrıca öğretmenlerin mesleki olarak iyi yönlerini ve zayıf yönlerini fark etmelerine yardımcı olduğu ifade edilmiştir. Biçimlendirici değerlendirmenin farklı kademelerde kullanılması öğretmenlerin hem öğrenciyi daha iyi tanıma hem de öğretmenlere yol gösterme açısından etkili olduğu söylenebilir.

Metin ve Özmen (2010) tarafından yapılan araştırmada ise ilköğretim sınıf öğretmenliği üçüncü sınıf öğrencisi yirmi beş öğretmen adayının Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme (ÖTMG) dersi kapsamında hazırladıkları çalışmaların biçimlendirici değerlendirme yaklaşımıyla değerlendirilmesinin adaylar üzerindeki etkisinin belirlenmesi incelenmiştir. Bu araştırmada öğretmen adaylarının biçimlendirici değerlendirme uygulamalarına yönelik olumlu tutum geliştirdikleri ve farklı derslerde de biçimlendirici değerlendirme uygulamalarını uygulayacaklarını söyledikleri ifade edilmiştir. Bu araştırmadan yola çıkarak öğretmenlerin biçimlendirici değerlendirmeye yönelik okuryazarlıklarının az olduğu ve biçimlendirici değerlendirme uygulamalarını tanımaları

ve bu uygulamalara yönelik bilgilerinin artması onların bu uygulamaları daha sık kullanmalarını sağlayacağı görüşünü ortaya çıkarmaktadır. Elden (2019) tarafından yapılan okul öncesi öğretmenlerinin biçimlendirici değerlendirme uygulamalarında öğretmenlerin biçimlendirici değerlendirme uygulamalarını uygulamakta zorlandıklarına ve bunun nedenin de zamanın yeterli olmamasından ve sınıfların kalabalık olması gibi bu araştırmadaki benzer durumlardan kaynaklı olduğu görülmüştür. Araştırmada da lise öğretmenlerinin benzer nedenlerle biçimlendirici değerlendirme uygulamalarını yapamadıkları ifade edilmiştir. Bu da farklı kademlerdeki öğretmenlerin biçimlendirici değerlendirme uygulamalarını uygularken benzer zorluklarla karşılaştıklarının bir göstergesidir.

Dayal (2021) tarafından yapılan araştırma iki öğretmenin öğretime ilişkin inançlarının değerlendirmeyi de etkilediğini ifade etmektedir. İki matematik öğretmeninden birinin geleneksel yaklaşımla öğretim yaptığı diğerinin ise yapılandırmacı yaklaşımla öğretim yaptığı görülmüştür. Değerlendirme aşamasında yapılandırmacı yaklaşımı benimseyen öğretmenin biçimlendirici değerlendirme uygulamalarını daha kolay uyguladığı, diğer öğretmenin ise bu uygulamaları uygularken zorlandığı görülmüştür. Araştırmada da öğretmenlerin derse yönelik yaklaşımlarının biçimlendirici değerlendirme uygulamalarını etkilediği söylenebilir. Dayal, (2021) tarafından yapılan araştırmada öğretmen sayısının az olması bu durumun genellenebilir bir durum olmasını sınırlamaktadır. Bu araştırmada öğretmen sayısının fazla olması ve sonuçlarının bu araştırma ile tutarlı olması yapılan bu araştırmaya dayanak sunabilir. Li vd. (2023) tarafından yapılan araştırmada ilköğretim öğretmenlerinin biçimlendirici değerlendirme okuryazarlığı mesleki gelişim programları ile geliştirilerek öğretmenlerin biçimlendirici değerlendirme uygulamalarını daha kolay uyguladıkları ve bu uygulamaları uygularken yaşadıkları zorluklarla baş etme becerilerinin geliştiği ifade edilmiştir. Araştırmada da öğretmenlerin biçimlendirici değerlendirmeye yönelik bilgilerinin yeterli olmadığı ve bazı biçimlendirici değerlendirme uygulamalarının gelişigüzel yapıldığı görülmüştür. Bu nedenle öğretmenlere biçimlendirici değerlendirmeye yönelik mesleki gelişim programlarının uygulanması biçimlendirici değerlendirme uygulamalarının öğretmenler tarafından daha sık ve bilinçli bir şekilde uygulanmasını sağlayabilir.

Arın (2023) tarafından yapılan araştırma incelendiğinde öğretmenlerin biçimlendirici değerlendirmeye yönelik görüş ve uygulamalarının çeşitli değişkenler açısından (cinsiyet, yaş, mesleki kıdem, öğretim kademesi, lisans mezuniyeti, öğrenim durumu ve yerleşim birimi) incelenmesi yapılmış. Araştırma sonucunda öğretmenlerin

biçimlendirici değerlendirmeye yönelik görüş ve uygulamaları açısından cinsiyet, yaş, mesleki kıdem, öğretim kademesi, öğrenim durumu, yerleşim birimi değişkenlerinin önemli faktörler olmadığı gözlemlenmiş olup lisans mezuniyeti değişkeninin ise öğretmenlerin biçimlendirici değerlendirmeye yönelik görüş ve uygulamalarını önemli düzeyde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu nedenle lise öğretmenlerinin biçimlendirici değerlendirme uygulamalarını kullanma ve uygulama sürecinde bazı faktörlerden etkilendiği söylenebilir. Bu da öğretmenlerin biçimlendirici değerlendirme uygulamalarını uygularken bu faktörlerden etkilendiğini ortaya koymaktadır. Bu çalışmada da farklı branşlardan olan lise öğretmenlerinin branşlara göre biçimlendirici değerlendirme uygulamalarını uygularken zorlandıkları ve biçimlendirici değerlendirmeye yönelik tutumlarının değişkenlik gösterdiği söylenebilir. Yine lise öğretmenlerinin biçimlendirici değerlendirme uygulamalarını uygularken dersin içeriği, dersin süresi ve sınıfların kalabalık olması gibi durumlar nedeniyle biçimlendirici değerlendirme uygulamalarını uygularken zorlandıklarını söyledikleri görülmüştür. Öğretmenlerin biçimlendirici değerlendirme uygulamalarını uygularken çevresel faktörlerin ve öğretmenlerin mesleki tutumlarının da bu uygulamaları etkilediği söylenebilir.

Sonuç olarak çalışmada lise öğretmenlerinin biçimlendirici değerlendirme uygulamalarından olan soru sorma, geri bildirim verme, öz/akran değerlendirme ve düzey belirleyici testleri biçimlendirici kullanma gibi uygulamaları genellikle uyguladıkları görülmüştür. Alan yazında yapılan çalışmalarla bu çalışmanın benzer ve farklı yönlerinin olduğu görülmüş ve çalışmanın yapılan çalışmaların sonuçlarıyla sonuçlarının tutarlı olduğu sonucuna varılmıştır. Farklı kademelerde görev yapan öğretmenlerin biçimlendirici değerlendirme uygulamalarını uygularken benzer zorluklarla karşılaştıkları ve biçimlendirici değerlendirmeye yönelik tutumlarının bazı faktörlerden etkilendiği görülmüştür. Bu da öğretmenlerin biçimlendirici değerlendirme uygulamalarını uygularken zorlanmalarına ve biçimlendirici değerlendirme uygulamalarından uzaklaşmalarına neden olabilmektedir. Öğretmenlerinin biçimlendirici değerlendirme uygulamalarını uygularken gelişigüzel uygulamalar yapması ve biçimlendirici değerlendirmeye yönelik bilgilerinin eksik olması bu süreci daha da karmaşık hâle getirebilmektedir. Öğretmenlerin daha planlı olması ve biçimlendirici değerlendirmeye yönelik bilgilerinin artırılması biçimlendirici değerlendirme uygulamalarının uygulanmasını daha da kolaylaştırabilir ve öğretmenlerin biçimlendirici değerlendirme uygulamalarını daha sık kullanmalarını sağlayabilir.

Öneriler

Lise öğretmenlerinin biçimlendirici değerlendirme uygulamalarına yönelik araştırmamızda öğretmenlere ve araştırmacılara bazı önerilerde bulunulmuştur.

Öğretmenlere Öneriler

- Öğretmenler biçimlendirici değerlendirme uygulamalarını daha sık ve planlı şekilde kullanabilirler.
- Öğretmenler biçimlendirici değerlendirme araçlarını çeşitlendirerek uygulayabilirler.
- Öğretmenler kalabalık sınıflarda zamandan tasarruf etmek için ev ödevlerini biçimlendirici değerlendirme aracı olarak kullanabilirler.
- Öğretmenler biçimlendirici değerlendirme uygulamaları hakkında daha fazla bilgi sahibi olmak için hizmet içi eğitimler alabilirler.

Araştırmacılara Öneriler

- Biçimlendirici değerlendirme uygulamalarının lise öğretmenleri tarafından nasıl uygulandığının anlaşılması için daha uzun saatler gözlem yapılabilir.
- Araştırmanın bağlamı genişletilerek farklı kademelerde biçimlendirici değerlendirme uygulamalarının nasıl yapıldığı ortaya konulabilir.
- Alan yazınında lise öğretmenlerinin biçimlendirici değerlendirme uygulamalarına ilişkin yeterince araştırmanın olmaması nedeniyle lise öğretmenlerine yönelik biçimlendirici değerlendirme uygulamaları araştırmalarının sayısı artırılabilir.

KAYNAKÇA

- Akbaşı, Ç., & Ozan, C. (2024). The effects of formative assessment on student achievement and attitudes in maths. *Necatibey Faculty of Education Electronic Journal of Science and Mathematics Education*, 18(2), 351-374. <https://doi.org/10.17522/balikesirnef.1512149>
- Akman Dömbekci, H., & Erişen, M. A. (2022). Nitel araştırmalarda görüşme tekniği. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(2), 141-160.
- Aktoy C., M. (2024). Formative assessment in Timor-Leste: Teachers' perception and practice. *International Journal of Educational Innovation and Research Volume*, 3(1), 75-85. <https://doi.org/10.31949/ijeir.v3i1.7243>
- Andrade, H. G., & Valtcheva, A. (2009). Promoting learning and achievement through self-assessment. *Theory Into Practice*, 48(1), 12-19.
- Aras, S. (2019). Improving early childhood teachers' formative assessment practices: Transformative role of collaborative action research. *International Journal of Curriculum and Instructional Studies*, 9(2), 221-240.
- Arın, H. N. (2023). Öğretmenlerin biçimlendirici değerlendirmeye yönelik görüş ve uygulamalarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (Tez No. 779722). [Yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi-Erzurum]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Atjonen, P., Kontkanen, S., Ruotsalainen, P., & Pöntinen, S. (2024). Pre-service teachers as learners of formative assessment in teaching practice. *European Journal of Teacher Education*, 47(2), 267-284. <https://10.1080/02619768.2024.2338840>
- Bacanlı, H. (1999). *Gelişim ve öğrenme*. Nobel.
- Bayrak, N., Çalık, M., & Doğan, S. (2019). Biyoloji öğretmenlerinin biçimlendirici değerlendirmeye yönelik uygulamaları: Öğrenme eksikliğini tanımlama ögesi örneği. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 46, 132-149.
- Bazhmina, A. E., Lokarieva, H. V., Sadovenko, H. S., & Zapholskykh, P. S. (2024). Integrating formative assessment into higher education learning environment. *CEUR Workshop Proceedings*, 98-113.
- Black, P., & Wiliam, D. (1998). Assessment and classroom learning. *Assessment in Education: Principles, Policy & Practice*, 5(1), 7-74.
- Black, P., & Wiliam, D. (1998a). Inside the black box-raising the standards through classroom assessment. *Phi Delta Kappan*, 80(2), 139-148.
- Black, P., & Wiliam, D. (2003). In praise of educational research: Formative assessment. *British Educational Research Journal*, 29(5), 623-627.
- Black, P., Harrison, C., Lee, C., Marshall, B., & Wiliam, D. (2003). *Assessment for learning: Putting it into practice*. Open University Press.
- Black, P., Harrison, C., Lee, C., Marshall, B., & Wiliam, D. (2004). Working inside the black box: Assessment for learning in the classroom. *Phi Delta Kappan*, 86(1), 8-21.
- Bransford, J. D., Brown, A. L., & Cocking, R. R. (2000). *How people learn: Brain, mind, experience, and school*. National Academy Press.
- Brookhart, S. M. (2010). *How to give effective feedback to your students*. ASCD.

- Brookhart, S. M. (2017). *How to use formative assessment in the classroom*. ASCD.
- Brookfield, S. D. (2012). *Teaching for critical thinking: Tools and techniques to help students question their assumptions*. Jossey-Bass.
- Boston, C. (2002). The concept of formative assessment. *Practical Assessment, Research & Evaluation*, 8(9), 9-12.
- Boud, D. (1995). *Enhancing learning through self-assessment*. Kogan Page.
- Boud, D., Cohen, R., & Sampson, J. (2001). *Peer learning in higher education: Learning from and with each other*. Routledge.
- Boud, D., & Falchikov, N. (2006). Aligning assessment with long-term learning. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 31(4), 399-413.
- Box, C., Skoog, G., & Dabbs, J. M. (2015). A case study of teacher personal practice assessment theories and complexities of implementing formative assessment. *American Educational Research Journal*, 52(5), 956-983.
- Buldur, S., & Hasbek, G. (2020). Öğretmen adaylarının biçimlendirici değerlendirmeye ilişkin algıları: Metaforik bir inceleme. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(2), 595-615.
- Bulunuz, M., & Bulunuz, N. (2013). Fen öğretiminde biçimlendirici değerlendirme uygulama örneklerinin tanıtılması. *Türk Fen Eğitimi Dergisi*, 10(4), 119-135.
- Bulunuz, M., & Bulunuz, N. (2016). Biçimlendirici değerlendirme sorusu kullanılarak lise öğrencilerine eylemsizlikle ilgili yapılan öğretimin değerlendirilmesi. *Araştırma Temelli Etkinlik Dergisi*, 6(2), 50-62.
- Burns, M. (2005). Looking at how students reason. *Educational Leadership*, 63(3), 26-31.
- Butler, R. (1988). Enhancing and undermining intrinsic motivation: The effects of task-involving and ego-involving evaluation on interest and performance. *British Journal of Educational Psychology*, 58(1), 1-14.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö., Kardeniz, Ş., & Demirel, F. (2018). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi.
- Carless, D. (2019). Formative assessment and feedback in higher education in the UK: Insights and challenges. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 44(5), 819-831.
- Chin, C. (2007). Teacher questioning in science classrooms: Approaches that stimulate productive student thinking. *Science Education*, 91(3), 389-411.
- Cowie, B., & Bell, B. (1999). A model of formative assessment in science education. *Assessment in Education: Principles, Policy & Practice*, 6(1), 101-116.
- Creswell, J. W. (2007). *Qualitative inquiry & research design: Choosing among five approaches* (2nd ed.). Sage.
- Creswell, J. W. (2014). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*. Sage.
- Crooks, T. (2001). The validity of formative assessments. In *British Educational Research Association Annual Conference*, University of Leeds, 13-15.
- Çakır, S. (2021). *Matematik öğretiminde biçimlendirici değerlendirme eğitiminin ortaokul matematik öğretmen adaylarının ölçme ve değerlendirme algıları, pedagojik anlayışları, tutumları ve niyetleri üzerine etkisi* (Tez No. 658137) [Doktora tezi,

- Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi-Bolu]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Çelik, T. (2021). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının web 2.0 uygulamalarıyla biçimlendirici değerlendirme deneyimlerinin incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 50(231), 173-198.
- Daugherty, R. (1996). In search of teacher assessment—its place in the national curriculum assessment system of England and Wales. *The Curriculum Journal*, 7(2), 137-152.
- Dayal, H. C. (2021). How teachers use formative assessment strategies during teaching: Evidence from the classroom. *Australian Journal of Teacher Education*, 46(7), 1-21. <https://doi.org/10.14221/ajte.2021v46n7.1>
- De Jesús, A. (2024). Formative assessment practices of middle school mathematics teachers in the dominican republic. *ETD Collection for Fordham University*. AAI31294364. <https://research.library.fordham.edu/dissertations/AAI31294364>.
- Elden, A. (2019). *Okul öncesi öğretmenlerinin biçimlendirici değerlendirme uygulamaları* (Tez No. 554302) [Yüksek lisans tezi, Başkent Üniversitesi-Ankara]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Erdem, M. (2020). Maarif Modeli ve eğitimde bütüncül yaklaşım. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 45(2), 89-103.
- Ertuğrul, Y. E. (2023). *Fen bilgisi öğretmen adaylarının biçimlendirici değerlendirme etkinlikleri ile harmanlanmış araştırma sorgulama yöntemiyle ilgili pedagojik alan bilgilerinin geliştirilmesi* (Tez No. 782185) [Doktora tezi, Gazi Üniversitesi-Ankara]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Forbes, E. (2007). Improving the knowledge and use of formative assessment: A case study of a model of formative assessment in a K-3 science curriculum. *University of Delaware*.
- Glesne, C. (2016). *Becoming qualitative researchers: An introduction*. Pearson.
- Granberg, C., Palm, T., & Palmberg, B. (2021). A case study of a formative assessment practice and the effects on students' self-regulated learning. *Studies in Educational Evaluation*, 68. <https://doi.org/10.1016/j.stueduc.2020.100955>
- Harlen, M. (2007). Formative classroom assessment in science and mathematics. J. H. McMillan (Ed.), *Formative classroom assessment: Theory into practice* (pp. 116-135). Teachers College.
- Heritage, M. (2021). *Formative assessment in the classroom: Key considerations for teachers*. Springer.
- Hattie, J., & Timperley, H. (2007). The power of feedback. *Review of Educational Research*, 77(1), 81-112.
- Hattie, J., & Gan, M. (2011). Instructional effects on student achievement: A meta-analysis. *Review of Educational Research*, 81(1), 68-116.
- İzci, K. (2016). Internal and external factors affecting teachers' adoption of formative assessment to support learning. *International Journal of Educational and Pedagogical Sciences*, 10(8), 2800-2807.
- İzci, K., İlter, İ., & Izgar, G. (2024). Adapting the teacher formative assessment literacy scale into Turkish: Validation and reliability study. *International Journal of Assessment Tools in Education* 2024, 11(1), 67-87. <https://doi.org/10.21449/ijate.1343373>

- Johnson, R. (2004). Peer assessments in physical education. *Journal of Physical Education, Recreation Dance*, 75(8), 33-40
- Karaman, P., & Karaman, A. (2017). Öğretmen adaylarının biçimlendirici değerlendirme uygulamalarının incelenmesi: Eylem araştırması modeli. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 25(6), 2385-2400.
- Karaman, P., & Şahin, Ç. (2017). Fen bilimleri öğretmenlerinin biçimlendirici değerlendirme ile ilgili farkındalık düzeyleri ve sınıf içi uygulamalarına yansımaları. *Eğitim ve Bilim*, 42(190), 35-51.
- Karaoğlu-Yılmaz, F. G., & Yılmaz, R. (2019, 12-14 Eylül). Bir oyunlaştırma ve biçimlendirici değerlendirme aracı olarak kahoot kullanımına yönelik öğretmen adaylarının görüşlerinin incelenmesi [Sözlü bildiri]. II. Uluslararası Eğitimde ve Kültürde Akademik Çalışmalar Sempozyumu, Mersin.
- Kaya, G., Atasoy, V., Candan-Helvacı, S., & Pektaş, M. (2021). The role of science teachers' awareness in their classroom practice of formative assessment. *Education and Science*, 46(205), 335-357.
- Keeley, P., Eberle, F., & Farrin, L. (2005). *Uncovering student ideas in science, 1: 25 formative assessment probes*. Corwin & NSTA.
- Kıncal, R. Y., & Ozan, C. (2018). Effects of formative assessment on prospective teachers' achievement, attitude and self-regulation skills. *International Journal of Progressive Education*, 14(2), 77-92.
- Kılıç, M., & Eyüp, B. (2022). Türkçe öğretmenlerinin öz değerlendirme uygulamalarına ilişkin görüşleri: Bir durum çalışması. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 12(2), 997-1024.
- Kirton, A., Hallam, S., Peffers, J., Robertson, P., & Stobart, G. (2007). Revolution, evolution or a Trojan horse? Piloting assessment for learning in some Scottish primary schools. *British Educational Research Journal*, 33(4), 605-627.
- Knecht, J., & Peterson, S. (2017). Formative assessment in United States classrooms: A focus on student engagement and feedback. *Journal of Educational Assessment*, 12(4), 223-234.
- Li, Z., Yan, Z., Chan, K. K. Y., Zhan, Y., & Guo, W. Y. (2023). The role of professional development program in improving primary teachers' formative assessment literacy. *Teacher Development*. <https://doi.org/10.1080/13664530.2023.2223595>
- Linden, D. V., Vleuten, D. V., Nieuwenhuis, L. & Schilt-Mol, V.T. (2023). Formative use of assessment to foster self-regulated learning: The alignment of teachers' conceptions and classroom assessment practices. *Journal of Formative Design in Learning*, 7, 195-207.
- Metin, M., & Özmen, H. (2010). Biçimlendirici değerlendirmeye yönelik öğretmen adaylarının düşünceleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 40(187), 293-294.
- McMillan, J. H. (2003). Students' self-assessment: The key to motivating students. *Educational Leadership*, 61(1), 30-33.
- Nicol, D. J. (2009). Transforming assessment and feedback: Extending the impact of formative assessment. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 34(3), 335-352.
- Nicol, D. J., & Macfarlane-Dick, D. (2006). Formative assessment and self-regulated learning: A model and seven principles of good feedback practice. *Studies in Higher Education*, 31(2), 199-218.

- Joseph, A. A., & Winberg, C. (2024). Inclusive formative assessment in work-integrated learning from the perspectives of students with disabilities. *International Journal of Work-Integrated Learning*, 25(1), 141-154.
- Ozan, C. (2017). *Biçimlendirici değerlendirilmenin öğrencilerin akademik başarı, tutum ve öz düzenleme becerilerine etkisi* (Tez No. 458732) [Doktora tezi, Atatürk Üniversitesi-Erzurum]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Ozan, C., & Bahadır, E. (2024). Öğretmenlerin Biçimlendirici Değerlendirme Uygulamaları Ölçeği'nin Türk kültürüne uyarlanması. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 43(2), 1119-1158. <https://doi.org/10.7822/omuefd.1458037>
- Özcan, E. G. (2022). Dijital biçimlendirici değerlendirme araçlarının öğretim süreçlerine entegrasyonu: Öğretmen görüşleri. *Instructional Technology and Lifelong Learning*, 3(2), 225-251.
- Özen Altunkaynak, Ş. (2018). Gözlem ve gözlem teknikleri. O. S. Kesicioğlu, & B. Yıldırım Hacıbrahimoğlu (Eds.), *Erken çocuklukta çocuğu tanıma ve değerlendirme* içinde (ss. 41-70). Eğiten Kitap.
- Öztürk, R. (2022). *Fen eğitiminde biçimlendirici değerlendirme uygulamalarının ortaokul öğrencilerinin öğrenme yaklaşımlarına etkisi* (Tez No. 752517) [Yüksek lisans tezi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi-Sivas]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Row, M. (1974). Wait-time and rewards as instructional variables, their influence on language, logic, and fatecontrol: Partone-wait-time. *Journal of Research in Science Teaching*, 11(2), 81-94.
- Panadero, E., & Jonsson, A. (2013). The use of self-assessment in student learning: A review of the literature. *Educational Psychology Review*, 25(4), 437-464.
- Pekrun, R., & Lichtenfeld, S. (2017). Formative assessment and motivation in Germany: Investigating feedback mechanisms. *Learning and Instruction*, 49, 39-50.
- Sadler, D. R. (1989). Formative assessment and the design of instructional systems. *Instructional Science*, 18(2), 119-144.
- Sırakaya, M. (2024). *An investigation into formative assessment literacy of pre-service and in-service EFL teachers* (Tez No. 855596). [Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi-Ankara]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Singh, B. (2000, 7-9 September). *Formative assessment: Which way now?* [Paper presentation]. British Educational Research Association Annual Conference, Brighton, England.
- Slingerland, K. (2024). *High school mathematics teachers use of online formative assessment to inform instruction at a northeastn regional high school district*. Walden University.
- Stiggins, R. J. (2002). Assessment crisis: The absence of assessment for learning. *Phi Delta Kappan*, 83(10), 758-765.
- Topping, K. J. (2005). Trends in peer learning. *Educational Psychology*, 25(6), 631-645.
- Topping, K. J. (2009). Peer assessment. *Theory into Practice*, 48(1), 20-27.
- Uyar, A., & Karafil, B. (2024). Öğretmen biçimlendirici değerlendirme okuryazarlığı ölçeğinin Türkçeye uyarlanması: geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Cumhuriyet International Journal of Education*, 13(3), 641-65.
- William, D. (2011). *Embedded formative assessment*. Solution Tree.

- Yaşar, M. D. (2017). Prospective science teachers' perception related to formative assessment approaches in Turkey. *Journal of Education and Training Studies*, 5(4), 29-43.
- Zhao, Y., & Liu, Y. (2016). The effectiveness of formative assessment in the Chinese high school classroom. *Asia Pacific Education Review*, 17(3), 445-455.
- Zimmerman, B. J. (2002). Becoming a self-regulated learner: An overview. *Theory into Practice*, 41(2), 64-70.

EKLER

EK-1. Etik Kurul İzni

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURULU
Eğitim Bilimleri Birim Etik Kurul Başkanlığı
PROJE DEĞERLENDİRME FORMU

Projenin/Çalışmanın Adı: Danışmanlığını Doç. Dr. Ceyhun OZAN'ın yürüttüğü yüksek lisans öğrencisi Gülşah GÜRBULAK TÖREMİŞ'in "Lise Öğretmenlerinin Biçimlendirici Değerlendirme Uygulamalarının İncelenmesi" isimli yüksek lisans tez çalışması ile ilgili Etik Kurul uygunluk onay belgesi talep edilmesi.

Gönderildiği Tarih: 31.01.2024

Teslim Tarihi: 31.01.2024

Değerlendirenin Adı Soyadı: Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu Başkanlığı Adına

Prof. Dr. Ufuk ŞİMŞEK
Etik Kurul Başkanı

İmza :

Bu Yüksek Lisans Tez uygundur: ☒

Gerekçe/Açıklama: Yapılacak çalışmada yaklaşım ve yöntemler dikkate alınarak, konu ile ilgili çalışmaların gerçekleştirilmesinde etik ve bilimsel açıdan herhangi bir sakınca bulunmamaktadır.

Bu Yüksek Lisans Tez uygun değildir: ☐
Gerekçe/Açıklama

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURUL BAŞKANLIĞI
Eğitim Bilimleri Birim Etik Kurulu
ERZURUM

Toplantının Mahiyeti :Etik Kurul
Toplantının Tarihi :31.01.2024
Toplantının Sayısı :01

Karar-49: Danışmanlığını Doç. Dr. Ceyhan OZAN'ın yürüttüğü yüksek lisans öğrencisi Gülşah GÜRBULAK TÖREMİŞ'in "Lise Öğretmenlerinin Biçimlendirici Değerlendirme Uygulamalarının İncelenmesi" isimli yüksek lisans tez çalışması ile ilgili etik kurul onay belgesi talebi ile ilgili husus görüldü.

Yapılan görüşmelerden sonra adı geçen "Lise Öğretmenlerinin Biçimlendirici Değerlendirme Uygulamalarının İncelenmesi" isimli yüksek lisans tez çalışması ile ilgili çalışmaların gerçekleştirilmesinde etik ve bilimsel yönden sakınca bulunmadığına,

oy birliği ile karar verilmiştir.

Prof. Dr. Ufuk ŞİMŞEK
Birim Etik Kurul Başkanı

Prof. Dr. İhsan Sabri BALKAYA
Birim Etik Kurul Başkan Yardımcısı

Prof. Dr. Betül ASLAN
Birim Etik Kurul Üyesi

Prof. Dr. Muhsine BÖREKÇİ
Birim Etik Kurul Üyesi

Prof. Dr. Mustafa CİHAN
Raportör

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURULU
Eğitim Bilimleri Birim Etik Kurulu Karar Formu

KARAR BİLGİLERİ	Toplantı Sayısı: 01 Karar No: 49	Toplantı Tarihi:31.01.2024
	Aşağıda bilgileri verilen yüksek lisans tez ile ilgili çalışmanın, etik ilkeler açısından değerlendirilmesi isteği ile ilgili husus görüşüldü. Yapılan görüşmelerden sonra; söz konusu yüksek lisans tez ile ilgili yapılacak çalışma için, araştırmanın gerekçe, amaç, yaklaşım ve yöntemleri dikkate alınarak konuyla ilgili çalışmanın gerçekleştirilmesinde etik ve bilimsel yönden sakınca bulunmadığına, Etik Kurulu oy birliği ile karar vermiştir.	
ÇALIŞMA BİLGİLERİ	Proje Yürütücüsü: Gülşah GÜRBULAK TÖREMİŞ Çalışma Konusu: Lise Öğretmenlerinin Biçimlendirici Değerlendirme Uygulamalarının İncelenmesi	

EĞİTİM BİLİMLERİ BİRİM ETİK KURULU		İMZA
Prof. Dr. Ufuk ŞİMŞEK	Etik Kurul Başkanı	
Prof.Dr. İhsan Sabri BALKAYA	Etik Kurul Başkan Yardımcısı	
Prof. Dr. Betül ASLAN	Etik Kurul Üyesi	
Prof. Dr.Muhsine BÖREKÇİ	Etik Kurul Üyesi	
Prof. Dr. Mustafa CİHAN	Etik Kurul Raportörü	

EK-2. MEB İzni**ARDAHAN İL MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ
ARAŞTIRMA DEĞERLENDİRME FORMU**

ARAŞTIRMA SAHİBİNİN	
Adı Soyadı	Gülşah GÜRBULAK TÖREMİŞ
Kurumu / Üniversitesi	Atatürk Üniversitesi
Araştırma yapılacak iller	Ardahan
Araştırma yapılacak eğitim kurumu ve kademesi	Ardahan İli Genelindeki Tüm Ortaöğretim Kurumları
Araştırmanın konusu	Lise Öğretmenlerinin Biçimlendirici Değerlendirme Uygulamalarının İncelenmesi
Üniversite / Kurum onayı	Var
Araştırma/proje/ödev/tez önerisi	Tez
Veri toplama araçları	Yarı yapılandırılmış gözlem ve görüşme formları
Görüş istenilecek Birim/Birimler	Yok
KOMİSYON GÖRÜŞÜ	
E-56785782-300-2400025660 sayılı 23.01.2024 tarihli Gülşah GÜRBULAK TÖREMİŞ tarafından yapılan araştırma izni başvurusu incelenmiştir. Yapılan inceleme sonucunda komisyon başvurusunun Milli Eğitim Bakanlığı Araştırma İzin Yönergesine uygun olduğuna oy birliği ile karar verilmiştir.	
Komisyon kararı	Oybirliği ile alınmıştır.
Muhalef üyenin Adı ve Soyadı: Yok	Yok

KOMİSYON

EK-3. Gözlem Formu

GÖZLEM FORMU

Gözlemin Amacı:

Gözlem Tarihi:

Gözlem Saati:

İşlenen Ünite:

İşlenen Konu:

Fiziki Ortamın Betimlenmesi

Aşağıda verilen boşluğa sınıf mevcudu, yerleşim düzeni, ısı, aydınlandırma, havalandırma, temizlik, teknoloji ve güvenlik açısından sınıf ortamını betimleyiniz.

	Öğeler	Gözlenme Durumu	Açıklamalar
Biçimlendirici Değerlendirme	Dersin kazanımları öğrencilerle tartışılarak paylaşıldı.		
	Kazanımlar, ders süresince sıklıkla hatırlatıldı.		
	Dersin sonunda öğrencilerle bugün ne öğrendiklerine ilişkin konuşmalar yapıldı.		
	Öğrencilerin yaptıkları etkinliklerde, ne yapacakları ve başarılı olabilmeleri için nasıl yapmaları gerektiğine ilişkin başarı ölçütleri öğrencilere bildirildi.		
	Ev ödevlerinde, başarılı olabilmeleri için ödevleri nasıl yapmaları gerektiğine ilişkin başarı ölçütleri öğrencilere bildirildi.		
	İş birlikli öğrenme çalışmalarına yer verildi.		
	Öğretmen tarafından sorulan sorulara cevap verilmesi aşamasında öğrencilerin grup arkadaşları ile konuşmalarına fırsat verildi.		
	Öğrencilere, sorulan sorulara yanıt vermeden önce düşünmeleri için zaman verildi.		
	Ders içerisinde öğrencileri düşünmeye sevk edecek üst düzey düşünme becerilerini ölçen sorular kullanıldı.		
	Öğrencilerin sınıf içerisindeki görevleri ya da ev ödevleri puan ya da notla değerlendirmekten ziyade genellikle yorumlarla değerlendirildi.		
	Öğrencilere, yaptıkları etkinlik ya da ödevleri öğretmen tarafından verilen geri bildirimler ışığında geliştirebilmeleri için fırsatlar verildi.		
	Öğrencilerin gelişimlerini takdir etmek ve desteklemek için ödüller kullanıldı.		
	Ödüller, öğrencilerin birbirleri ile karşılaştırılarak ödüllendirilmesi şeklinde değil, bireysel gelişim düzeyleri dikkate alınarak kullanıldı.		
	Öğrencilerin değerlendirilmesinde hem düzey belirleyici hem de biçimlendirici değerlendirme verileri kayıt altında tutuldu.		
	Ders süresince öz ve akran değerlendirmelere yer verildi.		
	Tamamlanan çalışmaların beklenen standartları karşılayıp karşılamadığı öğrenciler arasında tartışıldı.		

	Öğrencilerin öğrenme eksikliklerinin belirlenmesi ve geri bildirim sağlanması amacıyla ünitenin sonunda quiz yapıldı.		
	Yapılan quizler öğrencilere dağıtılarak eksiklikleri hakkında öğrencilere geri bildirimde bulunuldu.		
	Quizlere verilen geri bildirimler doğrultusunda öğrencilerin sınav sorularını tekrar yanıtlamaları için fırsat verildi.		
Not: Bıçimlendirici değerdendirmeye yönelik özel bir strateji uygulandıysa uygulamayı aşağıya betimleyiniz.			
Derse Yönelik Tutum	Öğrencilerin dersi öğrenme isteğine yönelik gözlemler		
	Öğrencilerin dersten hoşlanma durumuna ilişkin gözlemler		
	Öğrencilerin dersin öğretmenine yönelik tutumlarına ilişkin gözlemler		
Öz Düzenleme	Öğrencilerin güdülenme ve öğrenme için harekete geçme durumlarına ilişkin gözlemler		
	Öğrencilerin planlama ve amaç belirleme durumlarına ilişkin gözlemler		
	Öğrencilerin strateji kullanımı ve değerlendirme durumlarına ilişkin gözlemler		
	Öğrencilerin öğrenmede bağımlılık durumlarına ilişkin gözlemler		

EK-4. Yarı Yapılandırılmış Öğretmen Görüşme Formu

Yarı Yapılandırılmış Öğretmen Görüşme Formu

1. Dersin kazanımlarını öğrencilerle paylaşır mısınız?
2. Dersin sonunda öğrencilerle öğrendiklerine dair konuşmalar yapar mısınız?
3. Öğrencilerin ödevlerinde veya sınıf içi etkinliklerinde başarı ölçütlerini öğrencilere söyler misiniz?
4. Ders içerisinde öz/akran değerlendirmesini kullanır mısınız?
5. Öğrencilerin ödev, etkinlik ve sınavlarının notla değil de geri bildirimlerle değerlendirmesini yapar mısınız?
6. Öğrenciler bireysel olarak gelişim kaydettiklerinde ödül verir misiniz?
7. Kısa sınavlar uygular mısınız?
8. Biçimlendirici değerlendirme uygulamalarını bir bütün olarak değerlendirdiğinizde nasıl buluyorsunuz?
9. Biçimlendirici değerlendirme uygulamaları sırasında soru sorma yöntemini kullanırken nelere dikkat ediyorsunuz?
10. Biçimlendirici değerlendirme uygulamaları sırasında yaşadığınız zorluklar nelerdir?

ÖZ GEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı: Gülşah GÜRBULAK TÖREMİŞ

Eğitim Durumu

Lisans: Girne Amerikan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik

Yüksek Lisans: Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Eğitim Programları ve Öğretim

İş Deneyimi

Staj: Oğuz Veli Ortaokulu Girne/KKTC

Ardahan Özel İlkadım Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi

Ardahan Fen Lisesi